Prof Świrycki Smoleńsk 13

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

№ 52. Wilno, dnia 17 grudnia 1926 roku.

Treść numeru:

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WILEŃSKA № 25, m. № 3.

ZAMACH STANU NA LITWIE.

Z Rygi donoszą: Dzisiejszej nocy z 16 na 17 Xbri dokonano w Kownie zamachu stanu. Cała władza przeszła w ręce nowego, tymczasowego rządu wojskowego, który ogłosił stan wojenny na całej Litwie i zaproponował byłemu prezydentowi Republiki p. Smetonie objęcie obowiązków naczelnika państwa. Propozycję tę Smetona przyjął. Prezydent Republiki Grinius został internowany w swym pałacu. Wszyscy ministrowie zostali aresztowani. Komendantem stolicy mianowano przywódcę faszystów litewskich pułk. Grigaliunasa-Głowackisa. Nie było żadnego rozlewu krwi. Wszędzie panuje spokój.-

---

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Przewidywania "Lietuvos Žinios" akcji polskiej nad Bałtykiem.-

"Lietuvos Žinios" N.279. z dnia 3/XII.r.b. Artykuł p.t.:

"O zapomnianą sprawę Nadbałtyku".- Streszczenie:

Od chwili podpisania traktatu o nieagresji pomiędzy Litwą a Rosją Sowiecką,na Łotwie i w Estonji wytworzyła się swoista atmosfera w stosunku do Litwy.Zawdzięczając rozmaitej, otwartej,bądź zakulisowej agitacji nie zdradza ona tendencji malejącej, przeciwnie - wzmaga się usilnie.-

Samodzielnie zawarty traktat o nieagresji tłuczony jest tu jako akt asprzeczny z interesami państw Nadbałtyckich. Sąsiedzi Litwy zaczynają spoglądać na nią z nieufnością i coraz to bardziej poddają się wpływowi Polaków.Polacy zaś wszędzie przykładają starań, by wykazać, że obecnie Litwa rzekomo została wciągnięta w orbitę polityki Sowietów i że stała się narzędziem w rękach tych ostatnich.-

Politycy łotewscy i estońscy niezbyt wierzą w pokojowość polityki Sowietów,ów zaś brak zaufania dość skutecznie jest powiększany za sprawą polskiej dyplomacji nad Bałtykiem. Zwłaszcza daje się odczuwać w Estonji, która przeżyła w r.1923 powstanie komunistyczne, inspirowane zewnątrz.Na Litwie nikt nie wątpli,że istnieje potrzeba utrzymywania jaknajlepszych stosunków z sąsiadami.To też jest rzeczą konieczną, by o politycznych posunięciach Litwy Państwa Nadbałtyckie były obszernie informowane.W przeciwnym bowiem razie milczenie Litwy,zwłaszcza jeżeli to ma miejsce w dobie rokowań bywa brane jako objaw rzekomo zachowywania jakiejś tajemnicy, i daje sposobność zasiewania ziarna nieufności polskim agitatorom.I dltego też,aczkolwiek od podpisania traktatu z Sowietami upłynęło już nie mało czasu,przecież dotychczas ani razu jeszcze nie mówiono o wspólnych zagadnieniach politycznych tak żywo odchodzących wszystkie państwa Nadbałtyckie.-

Społeczeństwo estońskie i łotewskie zapewne słuszniejby zaczęły sprawę oceniać,gdyby raz jeszcze wyraźnie powiedziano że traktat o nieagresji z Rosją zawarty nie może i nie powinien przeszkodzić w zbliżeniu się z państwami nadbałtyckiemi, że został takowy zawarty oddzielnie, ponieważ Litwa ma oddzielne interesa,że wszystkie poczynione przez Litwę kraki w dziedzinie polityki zagranicznej są konsekwentnym wynikiem deklaracyj rządowej i że rząd nie zmienił swych w tej dziedzinie poglądów, ani też zamierza zmienić na przyszłość.Sprawa tego rodzaju informowania - to rzecz organów ministerstwa spraw zagranicznych.Należy skonstatować, że w tej dziedzinie dotychczas zrobiono bardzo mało.-

Polityka litewska jest i ma być jasna.W takiem też świetle winny ją widzieć państwa nadbałtyckie.Zawarcie traktatu o nienapadaniu nie mogło zmienić ustosunkowania się Litwy co do tego,że należy dążyć do nadania istotnych realnych form sprawie zbliżenia się pomiędzy państwami nadbałtyckiemi,jak to w deklaracji rządowej zostało oświadczone.Litwa poważnie winna pomyśleć o należytem informowaniu swych sąsiadów.Przydzielając do Rygi Łukasiewicza Polacy dobrze wiedzieli co robią, a że robota jego nie idzie na korzyść nietylko Litwie, lecz i wszystkim Państwom Nadbałtyckim - nikt,zdaje się, nie będzie wątpił.

Jedynie usunięcie wielkich niejasności ze strony Litwy umożliwi odparowanie na terenie Państw Nadbałtyckich wszelkich intryg a rozchwianie się wątpliwości, która to rzecz należy do obowiązków organów oficjalnych i prasy.-

---

"Darbininkas" o wynikach rokowań litewsko-sowieckich.-

"Darbininkas" N.48 z 28/XI.r.b. Artykuł p.t. "Co rząd Sleżewiczusa pozyskał z paktu z Rosją Sowiecką".Streszczenie:

Głównym momentem życia politycznego Litwy wciąż jeszcze jest pakt litewsko-sowiecki.Nic też dziwnego.Przeciwnicy paktu dopatrują się w nim niebezpieczeństwa, gdyż z jednej strony Litwa traci poparcie państw zachodnich, z drugiej zaś - zmniejsza się jej wewnętrzna odporność na propagandę komunistyczną.Stronnicy znów paktu oczekują ze strony sowieckiej poparcia w walce o Wilno, pomimo tego,że Sowiety jawnie się przyznają,iż poparcia nie udzielą.Wilno zaś zdecydowane są Sowiety oddać nie Litwie, a tylko Białorusi Sowieckiej.W tym duchu prowadzi ZSSR na Białej Rusi zaciekłą propagandę.

Pozatem stronnicy paktu z ZSSR liczą na rychły zwrot wykładów obywatelim litewskich /100 milj. rb. złotem/ na koncesje leśne /100 tys.ha, lasów/ na zwrot Metryki Litewskiej, na ożywienie się stosunków handlowych z ZSSR i t.p.

Iluzje te w znacznej już mierze się rozchwiały.Delegacja litewska do spraw ekonomicznych powróciła ostatnio z Moskwy nie osiągnąwszy żądnych rezultatów.Metryki Litewskiej rząd sowieckie nie zwraca,gdyż... przeciwna jest temu rosyjska opinja publiczna; o wkładach pieniężnych proszą Sowiety zapomnieć, koncesyj leśnych rząd sowiecki nie wzbrania, lecz... za pieniądze; właściwą Litwą jest według opinji sowieckiej, jest obecnie Białoruś Sowiecka, resztą zaś - to tylko Żmudź; wreszcie handlowe propozycje litewskie w sprawie zakupów rosyjskich na Litwie spotkały się z wyraźnemi drwinami delegatów sowieckich.Rząd sowiecki gwałtownie przytem się domagał pozwolenia zakładania na Litwie "handlowych" kantorów sowieckich.Oczywiście kantory te byłyby zwykłemi jaczejkami, któreby bezkarnie sączyły jad komunizmu w organizm narodu litewskiego.Jak słychać,rząd litewski skłonny jest warunek tenprzyjęć.

Pakt sowiecko-litewski zerwał wiele więzów,łączących Litwę z Europą Zachodnią.Niemcy np: zadzęły dawać już to do zrozumienia /wzmożona agitacja w Kłajpedzie, zamknięcie granicy dla towarów litewskich, żądanie unji celnej i t.p./.Litwie i jej niepodległości poważne zagraża niebezpieczeństwo.-

Przywódca socjal-demokratów w sprawie nawiązania stosunków ekonomicznych z Polską.-

"Dzień Kowieński" NN.275 i 276.- Przywódca socjaldemokratów pos.Kajrys wystąpił na posiedzeniu Sejmu w dniu 7 grudnia r.b.podczas dyskusji budżetowej z wielką mową,w której między innemi uzadniał konieczność nawiązania stosunków ekonomicznych z Polską.Treść tej części jego przemówienia jest następująca:

Dotychczas na sprawę stosunków Litwy z Polską wytworzył się u nas pogląd prawie tradycyjny.Przypominamy stale,że Polacy drogą gwałtu zagarnęli naszą Wileńszczyznę.Przy każdej sposobności,wszędzie potarzamy,że Polacy złamali traktat suwalski,zagarnęli Wileńszczyznę,że Polska jest niepewnym kontrahentem,że skrzywdziła nas i że nie chcemy mieć z nią żadnych ani politycznych,ani ekonomicznych stosunków.-Odgrodziliśmy się od niej,a przynajmniej stramy się odgrodzić chińskim murem i nietylko nie chcemy widzieć Polski,lecz nawet nie chcemy słyszeć

"Darbininkas" o wynikach rokowań litewsko-sowieckich.-

"Darbininkas" Nr.[illegible] z 28/XI r.b. Artykuł p.t. [illegible] rewizusa pozwala z paktu z Rosją Sowiecką" streszczenie:

[illegible]

Pakt sowiecko-litewski zerwał więzy [illegible] Litwę z [illegible] Europą Zachodnią [illegible] to do [illegible] granicy dla towarów litewskich, nadanie [illegible] i t.p. Litwie i jej niepodległości poważne zagraża niebezpieczeństwo.

Przywódca socjal-demokratów w sprawie nawiązania stosunków ekonomicznych z Polską.-

"Dziś Kowieński" Nr.275 i 276.- Przywódca socjaldemokratów p.Kajrys wystąpił na posiedzeniu Sejmu w dniu 8 grudnia r.b. podczas dyskusji budżetowej z mową, w której między innymi zaznaczył konieczność nawiązania stosunków ekonomicznych z Polską. Treść tej części jego przemówienia jest następująca:

Dotychczas do sprawy stosunków Litwy z Polską wytwarzało się u nas [illegible] i rzeczywiście w stylu, że Polska dąży [illegible] Litwy każdej sposobności [illegible] Polacy zabrali trakt suwalski [illegible] że Polska jest niepewnym kontrahentem [illegible] że nie chcemy mieć z nią żadnych stosunków ani ekonomicznych ani [illegible].- Odgrodziliśmy się od niej [illegible] murem i [illegible] tylko [illegible] Polski. Lecz [illegible]

o niej.Taka polityka,takie stanowisko stało się u nas tradycją, w której niejako skamienieliśmy.Ludzie nie umieją poruszyć tej kwestji inaczej,jak tylko szablonowo powtarzać te same słowa, te same myśli.-

Tymczasem życie wskazuje na co innego.Wyrzekliśmy się jakichbądź stosunków gospodarczych z Polską.Życie jednak,nie zważając na nas,płynie swojem korytem.Siedząc tu w Sejmie myślimy,że nie mamy żadnych stosunków ekonomicznych z Polską.Jest to bardzo mylne przekonanie; stosunki ekonomiczne z Polską istnieją i wykazują tendencję do zwiększania się.Wykazują to cyfry.W r.1924 przez Gdańsk wwieziono do Litwy z Gdańska i Polski towarów minimum na 5 miljonów lit.

W r.1925 przez ten sam Gdańsk wwieziono z Polski na 5 mil.lit.zgórą.Lecz w r.1926 stan rzeczy już się zmienia.W r. 1926 z Gdańska wwieziono do Litwy niemniej niż na 3.657.000 lt. i z samej Polski za 6.800.000.Z Łotwy również płynie import towarów polskich.Przez komorę celną w Abelach wwieziono za 157.000 Oprócz Abel towary płyną również w znacznej części przez komory w Możejkach i Janiszkach.Cały szereg towarów polskiego pochodzen nia przychodzi przez pośredników ze zmienioną tylko marką zewnętrzną.-

Jeżeli przejrzeć ogólną sumę importu z Polski,to należy dziś stwierdzić,że import z Polski sięga 12-14 mil.lit.Jeżeli dodać,że oprócz oficjalnych są również inne drogi,że przez t.zw. linię demarkacyjną szerzy siek kontrabanda i że ta sama kontrabanda płynie również od strony morza,gdyż dostarczany z Gdańska spirytus pochodzi z Polski,to ogólna suma importu z Polski wynosi około 15 - 20 mil.lt.Przez jeden rok import z Polski wzrósł prawie potrójnie.Co to oznacza? Oznacza to,że ze wszystkich stron jesteśmy otoczeni przez wrogów.Wiozą kontrabandę prze przez Ejtkuny,Abele,przez linię demarkacyjną,przez Janiszki, Kłajpedę,Połągę,słowem - ze wszystkich stron.Tę ofenzywę gospodarczą należy uważać za pomyślną.Należy przyznać,że Polska działa tu planowo:przysyła naftę, żeby u nas było światło,posyła naczynia,cukier,sól...

Taka jest faktyczna sytuacja-Lecz to jeszcze nie wszystko.Dzięki nienormalnym stosunkom litewsko-polskim położenie u nas jest bardzo poważne nietylko dlatego,że całe życie Litwy odczuwa nienormalność i szkodliwy wpływ tych stosunków, lecz,że wywierają one również wpływ na kraj Kłajpedzki,o który się należy bardzo zatroszczyć.Chciałbym przytoczyć tutaj kilka cyfr.Port kłajpedzki przed wojną żył z eksportu drzewnego.Eksport w r.1925 i 1926 wynosi 5% tego,co było wywożone z Kłajpedy przed wojną.Teraz pytanie,kędy idzie reszta? Na to również odpowiadają cyfry.Znaczna część lasu idzie przez Gdańskm,część przez Królewiec.Jeżeli zsumować cyfry eksportu drzewnego przez Gdańsk i Królewiec,to otrzymamy mniej więcej tyle,ile port Kłajpedzki posiadał przed wojną.-

Lecz drzewo nie jest jedynym objektem eksportu polskiego.W roku bieżącym z powodu strajków górników w Anglji wzrósł znacznie eksport węgla z kopalń górnośląskich.Eksport ten sięga 2.250.000 tonn w przeciągu 1 kwartałów bieżącego roku. Eksport węgla z Polski ma może bardziej dogodne warunki przy skierowywaniu przez korytarz gdański.Lecz niema żadnej wątpliwości,że nietylko dla motywów politycznych,ale częściowo i z wyrachowania ekonomicznego część węgla może być skierowana do Kłajpedy,a więc mogłaby dostarczyć naszym kolejom pracy tranzytowej oraz portowi.-

Oprócz węgla Polska eksportuje zboże.Jakkolwiek znaczna część jego pochodzi ze wschodnich okolic państwa,eksport jest kierowany na Gdańsk.Przy unormowanych stosunkach z Polską znaczna część eksportu zboża mogłaby być skierowana przez koleje litewskie i port Kłajpedzki.Jeżeli wziąć cały szereg innych towarów,jak np:nafta,cukier,sól,manufaktura,to jest jasnem,że znaczna ich część mogłaby znaleść drogę przez Litwę.Po uregulowaniu więc stosunków naszych z Polską,położenie nasze byłoby inne niż dziś.-

Byłoby ono bardziej stałe, gdyż znaczenie tranzytu z Rosji należy w każdym razie oceniać z wielką ostrożnością i na najbliższą przynajmniej przyszłość uważać za zjawisko przypadkowe.

[illegible] politykę, także stanowisko stało się u nas tradycją, w której nie [illegible] Ludzie nie umieją poruszyć tej kwestii inaczej, jak tylko szablonowo powtarzać te same słowa, te same myśli.-

Tymczasem życie wskazuje na co innego. Wyrzekliśmy się jakichbądź stosunków gospodarczych z Polską. Życie jednak, nie zważając na nas, płynie swoim korytem. Siedząc tu w Sejmie myślimy, że nie mamy żadnych stosunków ekonomicznych z Polską. Jest to bardzo mylne przekonanie; stosunki ekonomiczne z Polską istnieją i wykazują tendencję do zwiększania się. Wykazuję to cyfrą. W r.1924 przez Gdańsk wwieziono do Litwy z Gdańska i Polski towarów minimum na 3 mil. litów.

W r.1925 przez ten sam Gdańsk [illegible] 5 mil.lit. zgóra. Lecz w r.1926 stan rzeczy [illegible]. W r. 1926 z Gdańska wwieziono do Litwy [illegible] i z samej Polski za 6.400.000.- [illegible] towarów polskich. Przez komorę celną [illegible]. Oprócz tego towary płyną również [illegible] w [illegible] i Janiszkach. Cały szereg [illegible] nie przychodzi przez pośredników [illegible]

Jeżeli przejrzeć ogólne sumy importu z Polski, to [illegible] stwierdzić, że import z Polski [illegible] mil.lit. Jeżeli dodać, że oprócz oficjalnych [illegible] przez [illegible] płynie również od [illegible] z Polski, to ogólna suma importu z Polski wyniosła około 15 - 20 mil.lit. [illegible] rok import z Polski [illegible] potrzebie. [illegible]

[illegible]

Lecz drzewo nie jest jedynym objektem eksportu polskiego. W roku bieżącym z powodu strajków górników w Anglii wzrósł znacznie eksport węgla z kopalni górnośląskich. Eksport ten sięga 2.250.000 tonn w przeciągu [illegible] kwartałów bieżącego roku. Eksport węgla z Polski ma może bardziej doniosłe znaczenie [illegible] przez Kłajpedę [illegible], ale częściowo i z [illegible] część węgla może być [illegible] dostarczyć masowo kolejom [illegible] portowi.-

Oprócz węgla Polska eksportuje zboże, jakkolwiek znaczna część [illegible] ze wschodnich okolic państwa. [illegible] Przy unormowanych stosunkach z Polską znaczna część eksportu zboża mogłaby być skierowana przez Litwę i [illegible] Kłajpedzki. Jeżeli wziąć cały szereg innych towarów, jak np. [illegible] cukier, sól, manufaktura, to jest jasnem, że [illegible] mogłyby znaleźć drogę przez Litwę. Po unormowaniu więc stosunków naszych z Polską, położenie nasze byłoby inne niż dziś.-

Byłoby ono bardziej stałe, gdyż znacznie [illegible] każdy [illegible] z wielkie [illegible] przyszłość [illegible]

Jeżelibyśmy otworzyli wszystkie nasze koleje,mianowicie linje : Kalkuny - Radziwiliszki, Romny - Kłajpeda,to wtedy znaczenie eksportu z Rosji byłoby dla Litwy większe i stalsze.Obrót ekonomiczny Polski niewątpliwie może wywrzeć na gospodarstwo nasze bardzo wielki wpływ,którego nie można negować,mimo cały nasz patrjotyzm.

W związku z tą sprawą należy zaznaczyć,że dzięki stanowisku naszemu w sprawie Wilna znaleźliśmy się w takiej sytuacji,z której dość trudno znaleść wyjście.Sądzę,że niewielu z nas posiadania nadzieję,że,prowadząc jedynie tę politykę stanowczego zacietrzewienia,musimy dojść w końcu do pomyślnego rozwiązania kwestji wileńskiej.Bardzo się ucieszyłem,gdy przemawiając z tej trybuny w kwestji ratyfikacji układu z Rosją,p.Stulginskas powiedział,że Wilno otrzymamy nie innym sposobem,jak tylko przez uporządkowanie naszych stosunków wewnętrznych,przez zdolność i umiejętność ich uregulowania.-

Było to dosłowne powtórzenie naszej myśli zasadniczej, którą kierujemy się przez cały czas rozważania tej kwestji.Cieszymy się,że i na prawicy myśl nasza nabiera w końcu realnej wartości.Poruszamy tę kwestję całkiem świadomie.Oceniając sprawę wileńską,wychodzimy z zasadniczego naszego stanowiska,że nad Wileńszczyzną dokonano gwałtu,że nie możemy, i nie będziemy mogli usprawiedliwić tego gwałtu,że los Wileńszczyzny musi być rozstrzygnięty na drodze demokratycznej na zasadzie stanowiska miejscowej ludności.To jest nasz zasadniczy pogląd i sądzimy, że jeżeli chodzi o prowadzenie akcji,by Wileńszczyzna poczuła większy pociąg do Litwy i ściślejszego z nią związku,to nie osiągniemy tego w żaden sposób,jeżeli wszystkiemi siłami będziemy utrzymywali linję demarkacyjną.Bez przesady,z całą słusznością można twierdzić,że tylko przez wewnętrzne uporządkowanie ,przez podniesienie naszego życia kulturalnego i gospodarczego i oparcie jego na prawdziwie demokratycznych zasadach będziemy mogli wzmocnić więzy między Wilnem i Litwą.Jeżeliby rząd litewski otworzył koleje,Niemen i nawiązał stosunki gospodarcze z Polską,czyż tyle nici łączyłoby Wilno z Litwą?To wspólne położenie,jakie jest dziś po naszej stronie i po tamtej,jest położeniem ubogiem.Jesteśmy ubodzy i prowadzimy do zubożenia Wileńszczyznę i Wilno.Nigdy Wilno nie wyglądało tak ubogo,jak obecnie Jest to dlatego,że trafiło ono do matni.Zycie Wilna dziś zamarło Odżyje ono tylko wtedy,gdy otrzyma hinterland,wyjście do morza.

Jestem głęboko przekonany, że tylko rozwój stosunków gospodarczych,tylko siła wewnętrzna oraz prowadzona w tym kierunku polityka kulturalna i gospodarcza mogłyby wywołać siążenie Wileńszczyzny w naszą stronę i doprowadzić w końcu do normalnego stałego i organicznego rozwiązania kwestji.Innej drogi, sądzę,niema.Niema i dlatego,że stawiając kwestję inaczej,uderzamy nietylko o Wileńszczyznę,lecz i o Kłajpedę.-

Kłajpeda obecnie eksportuje 5% tego,co eksportowała w roku 1912.W kraju kłajpedzkim jest około 40 tartaków i tylko 3 - 4 z nich pracują.Chociaż p.Kraus obiecał,że kominy zaczną dymić,nie dymią one i nie będą dymić dopóty,dopóki tartaki kłajpedzkie nie otrzymają materjału leśnego,innemi słowy,dopóki nie uregulujemy stosunków z sąsiadem wschodnim.To ciężkie położenie ekonomiczne odczuwa się nietylko w tartakach kłajpedzkich,lecz i w całym kraju Kłajpedzkim.-

Problemu kłajpedzkiego dopóty pomyślnie nie rozwiążemy,dopóki się nie uda uporządkować całkowicie naszych stosunków sąsiedzkich.Nie chcę proponować rządowi angażowanie się względem Polaków szczególnemi ofertami.Należy wyraźnie zdawać sobie sprawę,że Polska bynajmniej nie jest w lepszem położeniu Polska prowadzi stałą walkę z Gdańskiem, nie tyle może z Gdańskiem, ile faktycznie z Niemcami.Jeżeli stałe zacietrzewienie ze strony Gdańska znajduje coraz silniejszy odgłos w Niemczech,to sytuacja Polski staje się obecnie coraz bardziej nerwowa.Długi korytarz przez terytorjum Polski jest niczem innem,jak sondą wstawioną do organizmu Polski,przyrządem,za pomocą którego jest pompowane powietrze do całego organizmu Polski.Jeżeli w miarę wzmacniania się Niemiec doczekają się one z czasem rewizji traktatu wersalskiego w ten czy inny sposób,to niema wątpliwości, że kwestja korytarza gdańskiego wpłynie z całą ostrością.-

Gdy Niemcy powstrzymają dostarczanie powietrza do organizmu Polski pozostanie jej jedna droga - rzucić się do walki śmiertelnej,albo się udusić.Lecz i w najgorszym wypadku,jeżeliby Polsce wypadło się dusić,to i wtedy nie pozostaniemy w spokoju.Każdy żywy organizm bryka się podczas duszenia.-

Chcę wskazać na szczególne położenie strategiczne Polski.Serce jej,Warszawa,jest zwrócona na Zachód,a nogi sięgają daleko na wschód,dotykając się i naszych granic.Gdy Polska zacznie się brykać,będzie mogła nogami nietylko naruszyć linję demarkacyjną,lecz dosięgnąć nawet Połągi.Położenie faktyczne zmusza ją dziś do poważnej troski uregulowania stosunków sąsiedzkich. Jeżeli Polska nie jest pewna korytarza Gdańskiego,to jest ona żywo zainteresowana by znaleźć i zapewnić sobie na przyszłość inne wejście do morza.Obecnie,pomimo całego temperamentu Piłsudskiego,nie podniesie ona ręki przeciwko Litwie.Nie podniesie dlatego,że obranie takiej drogi awantur zależy nietylko od niego.Jednak,jeśliby Polska znalazła się w takiem położeniu,że musiałaby chcąc nie chcąc ratować swoją przyszłość,to wtedy możliwość utarczki zbrojnej nie jest wykluczona.Dziś co prawda, nie stoimy jeszcze w obliczu takiej możliwości,dziś Polska niema żadnego interesu dążyć do stworzenia takiej sytuacji.-

Społeczeństwo i rząd litewski nie może w żadnym razie wyrzec się Wileńszczyzny.Nie można żądać,żeby status quo pozostał niezmieniony.Kwestja wileńska jest nierozstrzygnięta,czeka ona jeszcze swego rozwiązania,lecz nie można pozwolić,by stosunki z Polską,pozostawały tak niezmienne,jak dotychczas,by nie myślano o rewizji tego stanowiska.-

W końcu mówca zwrócił się z serdecznem wezwaniem do wszystkich ugrupowań sejmowych,by poważnie się zająć tą sprawą, i wobec wymagań życia dokonać rewizji dotychczasowej polityki w sprawie wileńskiej.-

G ł o s n i e m i e c k i o w s p ó ł p r a c y e k o n o m i c z n e j L i t w y z N i e m c a m i Z a c h o d n.-

"Liet.Ukis" N.11 /50/ t.IV z listopada r.b. Artykuł ekonomisty westfalskiego p.Waltera Kramera p.t.:"W sprawie współpracy ekonomicznej pomiędzy Litwą a Niemcami Zachodniemi". Streszczenie:

Niemcy przemysłowe, których ośrodek mieści się w Westfalji,wielce są zainteresowane w utrwaleniu swych zagranicznych rynków zbytu,zwłaszcza w Europie Wschodniej.Liczne zjazdy przemysłowców niemieckich niejednokrotnie to podkreślały i wysuwały konieczność zawierania paktów handlowych z państwami wschodnio-europejskiemi.Poczęści postulaty te zostały już zrealizowane.W r.ub. Niemcy importowały z Łotwy i Estonji dużą ilość mięsa,kartofli i masła.Wyjątek stanowiła jedynie Litwa.Pomimo wszystko jednak perspektywy handlu Litwy z Niemcami Zachodniemi nie są złe.Import mięsa z Litwy,pomimo wysokich ceł i ograniczeń niemieckich stanowczo Niemcom się opłaca. Naogół biorąc handel Litwy z Niemcami Zachodn.przedstawiałby się o wiele pomyślniej, gdy Litwa zajęła się organizacją tych stosunków handlowych.Przedewszystkiem należałoby stworzyć odpowiednią ilość konsulatów,chociażby honorowych.Pozatem dużą rolę odegrałaby wspólna litewsko-niemiecka Izba Handlowy.Dalej zalecałby się żywszy udział Litwy w targach i wystawach zachodnio.niemieckich.Chodzi bowiem głównie o poinformowanie niemieckich sfer handlowych o jakości, ilości,cenie i t.p.produktów litewskich.Walka konkurencyjna na rynkach światowych staje się coraz ostrzejsza.Litwa winna przeto nie zasypiać gruszek w popiele.Wkrótce bowiem może już być zapóźno.-

Gdy Niemcy [illegible] dostarczanie powietrza do organizmu pol-
skiego, pozostanie już jedna droga - rzucić się do walki [illegible]
nej, albo [illegible]. Lecz i w najgorszym wypadku [illegible] Polsce
wypadło się dusić, to i wtedy nie pozostaniemy w spokoju, [illegible]
swój organizm bryka się podczas duszenia.-

Otóż właśnie na szczególne położenie [illegible]
skiej, serce jej, Warszawa, jest wysunięta na Zachód, [illegible]
[illegible] na wschód dotykając się i nazwową [illegible] Polska
[illegible] brylądą, będzie mogła nogami nie tylko [illegible] linię [illegible]
[illegible] nawet Polacy. Położenie [illegible]
[illegible] do poważnej troski i uregulowania [illegible]
[illegible] Polska nie jest pewna korytarza gdańskiego, to jest ona
[illegible] by znaleźć i zapewnić sobie na przyszłość
[illegible] wejście do morza. Obecnie, ponieważ całkowite [illegible]
[illegible], nie podniesie ona ręki przeciwko Litwie [illegible]
[illegible], że obrania takiej drogi [illegible] zależy nie tylko od [illegible]
[illegible]. Jednak, jeśliby Polska znalazła się w takim położeniu, że mu-
siałaby chcąc nie chcąc ratować swoje przyszłe [illegible], to wtedy moż-
liwość utarczki zbrojnej nie jest wykluczona [illegible], co prawda,
nie stoimy jeszcze w obliczu takiej możliwości [illegible] Polska nie-
ma żadnego interesu dążyć do stworzenia takiej sytuacji [illegible]
[illegible] społeczeństwo i rząd litewski nie może w żadnym razie
[illegible] Wileńszczyzny. Nie można żądać, żeby status quo [illegible]
[illegible]. Kwestia wileńska jest nierozstrzygnięta [illegible],
ona jeszcze swego rozwiązania, lecz nie można pozwolić, [illegible]
[illegible] z Polską pozostawały tak niezmienne, jak dotychczas, by nie [illegible]
[illegible] o rewizji tego stanowiska.-

W końcu mówca zwrócił się z serdecznym [illegible]
wszystkich ugrupowań gotowych, by poważnie się zająć tą sprawą,
i wobec wymagań życia dokonać rewizji dotychczasowej polityki w
sprawie wileńskiej.-

G ł o s n i e m i e c k i o w s p ó ł p r a c y e k o n o m i c z n e j L i t w y z N i e m c a m i Z a c h o d n i m i .

"Lietuva" Nr.11 /50/ t.IV z listopada r.b. Artykuł ekonomisty westfalskiego p. Waltera Kramera p.t.: "W sprawie współpracy ekonomicznej pomiędzy Litwą a Niemcami Zachodnimi". Streszczenie:

Niemcy Zachodnie, których ośrodek mieści się w Westfalii [illegible], są zainteresowane w utrzymaniu swych zagranicznych
rynków zbytu, zwłaszcza w Europie [illegible]. Liczne [illegible]
[illegible] niemieckich [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] jednak perspektywy handlu Litwy z Niemcami Zachodnimi nie są
[illegible] importu [illegible] z Litwy, [illegible] cel i ograniczeń niemi-
eckich stanowi [illegible] Niemcom [illegible]. Handel [illegible] handel Litwy
z Niemcami Zachodnimi [illegible] o wiele poważniejszy,
[illegible] Litwa [illegible] organizacja [illegible] handlowych [illegible]
[illegible] stworzyć odpowiednią ilość konsulatów [illegible]
[illegible] duża rolę odegrałyby [illegible]
ako-niemiecka Izba Handlowa. Dalej [illegible]
Litwy w targach i wystawach zachodnio-niemieckich [illegible]
[illegible] niemieckich sfer handlowych [illegible]
ilości, cenie i [illegible] produktów litewskich. Walka konkurencyjna na
rynkach światowych staje się coraz ostrzejsza. Litwa [illegible]
to, nie [illegible] w popiół. Wkrótce bowiem może już być
za późno.-

II.ŻYCIE GOSPODARCZE.

P r a s a l i t e w s k a o b u d ż e c i e P a ń s t w a n a r. 1927.-

"Lietuva" N.258 z 15/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Budżet na 1927 r. w Sejmie". Streszczenie:

Jak wiadomo budżet litewski na 1927 rok nie mógł uledz zasadniczym zmianom.Jedynie wydatki administracyjne zostały obcięte o 14 milj.lit.Z tem większą jednak jaskrawością wysuwa się sprawa nadmiernych kosztów utrzymania aparatu administracyjnego.Według pozycyj poszczególnych koszta te na 1927 r. przedstawiają się jak następuje:pobory zasadnicze - 62.485.019 lit., dodatek świąteczny - 5.455.866 lit.,dodatek trzyletni - 4.662.320 lit.,dodatek za wyższy cenzus naukowy - 221.881 lit. dodatek dla urzędników kontroli nad podatkami bezpośrednimi i akcyzowymi - 126.312 lit. dodatek lokalowy - 956.728 lit. dodatek za osobne odczyty i prace - 4.774.028 lit. inne dodatki - 2.169.984 lit.Pozatem umundurowanie urzędników pochłonie 945.111 lit. diety podróżne i zwyczajne - 1.302.005 lit., pomoc lekarska - 136.400 lit. zapomogi przenosinowe - 126.320 lit. wynagrodzenie członków komisyj - 325.720 lit. Ogółem przeszło 90 milionów litów nie licząc wydatków na armję i całego szeregu wypłat,nieprzewidzianych w poszczególnych pozycjach budżetu.- Bez przesady przeto da się stwierdzić,że większą część budżetu pochłania administracja cywilna i armja.Zauważyć też należy, że nie wszystkie pozostałe wydatki używane są na cele produkcyjne.Do wydatków produkcyjnych nie podobna bowiem zaliczyć wydatków gospodarczych.Po odrzuceniu tych ostatnich,cele produkcyjne reprezentowane będą przez pozycje następujące:oświata /nie licząc poborów nauczycielskich/ - 2.278.420 lit.,szosy - 5.964 tys.lit., drogi wodne - 1.616.300 lit., koleje - 18.476.804 lit. poczty,telegraf i telefon - 3.007.890 lit., rolnictwo - 4.513.656 lit. lasy - 2.507.tys. lit. ogółem około 40 miljonów lit.,czyli trzykrotnie mniej niż wydatki personalne- Stan taki nic dobrego na przyszłość,rzecz prosta,nie wróży, gdyż świadczy o tem,że kraj produkuje jedynie dla wyżywienia urzędników państwowych.Jeżeli potrwa tak dalej,to cały kapitał obrotowy ulegnie konsumpcji,zwłaszcza,że wydatki personalne z roku na rok wzrastają.Tak np: w 1925 r. wydatki personalne pochłonęły 83.662.500 lit. /31,3%/ całego budżetu/, w 1926 r. 87.524.400 lit. /36,2% /,zaś w 1927 r. pochłoną ok.90 milj. lit. /prawie 40%/.Gdybyż przynajmniej urzędnicy państwowi byli zaspokojeni. Tymczasem tak nie jest.Rok rocznie napływają do rządu podania o podwyżkę płac tej czy innej kategorii urzędniczej.Wytwarza się więc niby błędne koło bez wyjścia.

Notabene poszczególne frakcje sejmowe domagają się wciąż pieniędzy na różne potrzeby.Frakcja socjaldemokratów - na cele opieki społecznej i osadników, ludowcy - na potrzeby rolnictwa, mniejszości narodowe - na potrzeby kulturalno-oświatowe.Żadna wszelako z frakcyj nie wskazuje źródła,skądby nowe te środki do skarbu napływać.O ile więc żądania frakcyj zostaną zaspokojone to tylko kosztem jeszcze większej redukcji wydatków.Nasuwałaby się więc konieczność reformy wydatków personalnych.-

"Darbininkas" N.47 z 21/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Pierogi socjalistyczne na 1927 r." Streszczenie:

Oszustwem i kłamstwem zdobyli sobie socjaliści w maju r.b. władzę.Głodne rzesze robociarzy i bezrolnych napróżno od pół roku już oczekują przyobiecanego dobrobytu.Sytuacja zamiast się polepszać - pogarsza.Brudne oblicze nowych władców Litwy w całej pełni ukazało się dopiero z chwilą opublikowania budżetu na 1927 r. Socjaliści zamierzają przedewszystkiem zreformować policję,co niewątpliwie pociągnie za sobą wzrost przestępczości.Dzięki polityce nowego rządu,wzrasta też gwałtownie bezro

bocie.Budżte na 1927 r. zapowiada subwencję dla osadników jedynie w wysokości 5 milj.litów,co stanowczo jest niewystarczającą sumą,skoro się zważy na koszta budowy osiedli.Wreszcie budżet zapowiada podwyższenie podatku gruntowego o 1 milj.lit.

Tak więc wyglądają obiecywane pierogi socjalistyczne Społeczeństwo winno to należycie ocenić i przy przyszłych wyborach otrząsnąć się z czerwonego jarzma,które Litwę gniecie-. -

"Lietuva" N.26I z 18/XI.r.b.Artykuł p.t.:"Druga poprawka budżetu na r.1926 .-" Streszczenie:

Jak wiadomo rząd wysunął sprawę pierwszej poprawki budżetowej podczas letniej sesji sejmowej,motywując potrzebę poprawki głównie tem,że w chwili przejmowania skarbu przez nowy rząd,niektóre pozycje budżetowe okazały się wyczerpane i zabrakło środków na niezbędne potrzeby państwa.Rzecz prosta, o poważniejszych zmianach budżetu na 1926 r. nie mogło być narazie mowy.To też wzmiankowana poprawka budżetowa nosiła raczej charakter buchalteryjny.-

Druga poprawka ma już charakter odmienny,bardziej istotny.Wywołana ona została koniecznością redukcji budżetu B.rząd przedłożył w r.ub. sejmowi projekt budżetowy,licząc na tem że budżet będzie w 1926 r.wzrastał w podobnem tempie, co budżet w 1925 r. w stosunku do budżetu z 1924 r. To też budżet na 1926 r. zbilansowany w sumie 301.974 tys.lit.Ponieważ jednak rachuby b.rządu okazały się nierealne,przeto budżet na 1926 r. uległ redukcji o całych 20%.Praktyka okazała jednak,że nawet tak duża stosunkowo redukcja jest niewystarczająca.Niektore pozycje dochodowe zostały w swoim czasie zredukowane jeszcze przez b.rząd.Reszta przewidziane w 1926 r. dochody nie wpływały w tempie i wysokości przewidywanej.Znaczny niedobót przyniosły cła,monopole i wogóle podatki pośrednie.Pomimo częściowego pokrycia niedoboru tego z innych źródeł,nie da się w r.b. uniknąć 6-miljonowego niedoboru w dochodach.Okoliczność ta zmusiła rząd do redukcji budżetu tegorocznego, drogą wniesienia na sejm drugiej poprawki budżetowej,przewidującej redukcję o 5.460.890 lit. Wymagało to drobiazgowego przejrzenia wszystkich pozycyj wydatkowych i obcięcia ich,gdzie się tylko da. Przeprowadzono redukcję dość równomiernie:M-stwo Finansów - 1.584.267 lit. Komunikacji - 884.702 lit. Obrony Krajowej 2.583.500 lit. Oświaty - 82.830.lit. Rolnictwa - 664.650 lit. i t.d.Największym skreśleniom uległy pozycie następujące:fundusz emerytalny /M-stwo Fin./ - 710 tys. lit. wydatki związane z monopolem wódczanym - 1.210 tys.lit.,służba leśna /M-stwo Roln./ - x 232 tys.lit.,płace urzedników M-stwa Komun. - 500 tys.lit. rachunki z koresp.zagran. /Min.Komun./ - 328 tys.lit.kapitalny remont kolei - 240 tys. lit.

Zwiekszeniu uległy z konieczności pozycje następujące: specialne kredyty premiera - 284 tys.lit. rekompensata Kłajpedzie - 600 tys. lit. teatr państwowy - 270 tys.lit. statek do walki z kontrabandą morską - 250 tys.lit. nabycie domu dla gubernatora Kłajpedy - 147 tys. lit. straty wynikłe na depozytach - 133 tys., nowe prace M-stwa Komunik. - 490 tys. lit. diety zwykłe i podróżne dla pracowników M-stwa Spr.Wewn. - 140 tys. lit.

Poprawka zostanie przyjętą najpóźniej w początkach grudnia r.b.

Sprawy rolnicze na Litwie.-/Postulaty walnego zgromadzenia Izby Rolniczej/.-

"Lietuva" N.268 z 26/XI.r.b. Streszczenie:

Sprawa remontu dróg.-

Ministerstwo Rolnictwa przeznaczać winno więcej środków na naprawę dróg i mostów,położonych na rządowych gruntach. 2/M-stwo spraw wewnętrz. winno mieć nadzór nad remontowanemi przez samorządy drogami i mostami i baczyć,aby remont dokonywany był planowo i jednolicie we wszystkich powiatach.- 3/remont dróg prywatnych winien być przymusowy i znajdować się pod nadzorem zarządów gminnych. 4/drogi dojazdowe do stacyj kolejowych winne być remontowane na koszt zarządu kolei.5/transportom żwiru do remontu dróg winna przysługiwać zniżona taryfa kolejowa.- 6/ remont i budowa dróg i mostów należeć winna do kompetencji samorządów.Rolnicy mieliby jedynie obowiązek dostarczenia odnośnej ilości żwiru.Przedewszystkiem winien być przeprowadzony remont dróg magistralnych,łączących wsie z miasteczkami i stacjami kolejowemi.-

Sprawa budynków gospodarskich.-

1/Rozpowszechnianie idei budowania z ogniotrwałego materjału,drogą organizowania kursów, odczytów i t.p. 2/Udzielanie długoterminowych pożyczek amatorom budowania z ogniotrwałego materjału.3/Rządowi technicy powiatowi udzielać winni budującym z ogniotrwałego materjału rolnikom bezpłatnych porad i wskazówek.- 4/Gratisowe wysyłanie przez M-stwo Rolnictwa książki p.t. "Rozbudowa rolna" samorządom i kooperatywom,w celu popularyzacji zawartych w niej wskazówek.-

Sprawa specjalizacji zagranicą.-

Wobec tego,że niema prawie stypendystów Litwinów,odbywających studia rolnicze zagranicą,zaleca się wysłanie zagranicę 17-tu stypendystów z różnych zakresów wiedzy rolniczej. Stypendja wyznaczyć winno ministerstwo rolnictwa.-

Sprawa ustawy o produkcji lnu na Litwie.-

"Lietuva" N.261 z 18/XI.r.b. Artykuł p.t. "W sprawie zamierzonej ustawy o produkcji lnu".Streszczenie:

Niejednokrotnie zostało już stwierdzone, że popyt na len litewski zagranicą znacznie się zmniejszył, wskutek braku zaufania do eksporterów litewskich.Ci ostatni dowodzą, iż wina tego leży przedewszystkiem po stronie producentów-rolników, których rząd dawnoby powinien drogą ustawową zmusić do starannego czyszczenia i przygotowywania lnu.

Rolnik len produkuje i w sposób prymitywny przygotowuje do użytku domowego /moczenie, gremplowanie i t.p./.Nadwyżkę sprzedaje.Rolnik litewski nigdy nie stara się o staranne przygotowanie lnu do użytku,gdyż lnu nie eksportuje.Sprzedaje pośrednikom jedynie niezużytkowaną przez siebie nadwyżkę.-

Wobec niskiego stanu uprawy lnu na Litwie len zawsze jest niejednakowy pod względem jakości i gatunku,przez co kupiec zawsze zmuszony jest towar gruntownie przed zakupem zbadać.Ponieważ zaś rolnik,jako taki,lnu bezpośrednio nie eksportuje,przeto odnośne ustawy mogą stosować się tylko do eksporterów-kupców,nigdy zaś do producenta rolnika.-

Sprawy rolnicze na Litwie.-/Prasa litewska o zarowendowaniu Litwy [illegible]

rod. [illegible]/.-

"Lietuva" N.258 z 26/XI.r.b. Streszczenie:

Sprawa remontu dróg.-

Ministerstwo Rolnictwa otrzymuje wiele skarg na [illegible] złe [illegible] dróg i mostów, bo [illegible] na zwózkę [illegible] [illegible] sprawa [illegible] [illegible] prac nad remontowaniem przez [illegible] drogi i mosty i bezpośrednio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dróg [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] powinny być remontowane przez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remont dróg i mostów [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rolników [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ilości [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remont dróg [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kolejowymi.-

Sprawa budynków gospodarskich.-

1/Rozpowszechnianie [illegible] budowania [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] drogą organizowania kursów, odczytów i t.p. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] materiału. [illegible] "Rozbudowa rolna" samorządom i kooperatywom, w celu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].-

Sprawa specjalistów rolniczych.-

Wobec tego, że niema prawie stypendystów Litwinów, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nice [illegible] stypendystów [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Stypendia wyznaczać winno ministerstwo rolnictwa.-

Sprawa ustawy o produkcji lnu na Litwie.-

"Lietuva" N.261 z 18/XI.r.b. Artykuł p.t. "W sprawie zamierzonej ustawy o produkcji lnu". Streszczenie:

Niedokładność [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lnu litewski [illegible] lnu.

Rolnicy len produkują w sposób prymitywny [illegible] [illegible] [illegible] do użytku domowego [illegible].-

Dobór [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] na Litwie [illegible] do produkcji [illegible].-

W obecnych warunkach len litewski dostaje się zagranicę dopiero po przejściu przez 3 - 4 pośredników.Regulacja tego stanu rzeczy zależy wyłącznie od właściwego eksportera, który dostarcza len bezpośrednio firmom zagranicznym.Eksporterzy litewscy,,którzy radzą zmusić producenta-rolnika do lepszego sortowania zapominają,że pomimo wszystko,rolnik litewski produkuje w postaci lnu niemal 30% całego eksportu krajowego.Zapomina się też powszechnie o tem,że nikt palcem nie ruszył,aby rolnika o należytej uprawie lnu pouczyć.Nie wydano w tej sprawie ani jednej broszury,anie wygłoszono ani jednego odczytu.O materjalnym sukursie również nikt nie wspomni.Interesów rolnika nikt nie broni.Izba Rolnicza składa się jedynie z przedstawicieli różnych kółek,hodowli bydła.-

Nie należy przeto wobec takiego stanu rzeczy, pogarszać go jeszcze drogą jakiejś represyjnej w stosunku do producenta-rolnika ustawy, którąby go uczyniła jeszcze bardziej bezbronnym wobec wyzysku kupców-pośredników.-

M i n i s t e r R o l n i c t w a p. K r i k s z c z i u n a s o e k s p l o a t a c j i l a s ó w p r y w a t n y c h n a L i t w i e .-

"Lietuva" N.262 z 19/XI.r.b. Wywiad z min.Rolnictwa p.Kriszczunasem w sprawie uregulowania eksploatacji lasów prywatnych na Litwie.Streszczenie:

Wartość lasów litewskich dochodzi do sumy 2 miljardów lit. Regulowanie eksploatacji lasów i kontrola nad nimi jest rzeczą konieczną pod groźbą całkowitego wyniszczenia terenów leśnych.Rząd,nawet w obecnych niepomyślnych dla gospodarki leśnej warunkach,czerpie z lasów tyleż dochodów co z podatku gruntowego.-

Roczny przyrost lasów jest na Litwie nieznaczny,gdyż wynosi zaledwie 1-800 tys. festm. Eksport materjału leśnego tłumaczy się też bynajmniej nie nadmiarem lasów krajowych, lecz zmniejszeniem się siły nabywczej ludności.-

Rząd bacząc na dobro kraju z wielką ostrożnością wydaje pozwolenia na wyrąb lasów,nawet prywatnych.Ograniczenia jednak nie idą dalej niż przewiduje ustawa /rosyjski statut leśny/.Alarm więc prasy opozycyjnej jakoby rząd ogranicza zasadę własności prywatnej jest bezpodstawny.-

S p r a w a k r e d y t o w a n i a r o l n i c t w a n a L i t w i e .-

"Lietuva" N.268 z 26/XI.r.b. Artykuł b.ministra Rolnictwa p.Aleksy p.t.:"W sprawie kredytowania rolnictwa".Streszczenie:

Kredytowanie rolnictwa nie przedstawia się na Litwie pomyślnie.Kredyty są zbyt drogie /18- 36%//.Dla rolnictwa rzecz prosta, podobna stopa procentowa jest niedostępna.Zresztą same kredyty są nader szczupłe,niewystarczające.Dla rolnictwa litewskiego niezbędne są warunki następujące:1/o wiele większe kredyty,aniżeli dotychczasowe, 2/dostępna stopa procentowa /maximum 10% rocznie/, 3/dłuższe terminy /na 3 - 4 lata conajmniej/, 4/ uproszczenie formalności związanych ze staraniami o kredyty.- Warunkom powyższym mógł zadość uczynić jedynie specjalny kredytowy bak rolniczy.Na Litwie istnieje jeden tylko bank tego rodzaju:Bank Ziemski,który winien się należycie rozwinąć i wejść w bliższy kontakt z drobnymi bankami kredytowymi,rozsianymi po całej Litwie.Te ostatnie, mając zapewnione dopływ dostatecznych

kapitałów,odpowiednioby się przekształciły,stając się wyłącznie banczkami rolniczymi, t.zn. nie wdając się odtąd w operacje niezwiązane bezpośrednio z rolnictwem.Tą drogą wzmocniły banczki swój autorytet wśród rolników, co znów wpłynełoby na wzrost wkładów i depozytów, zwiększając kapitał obrotowy.Dzisiaj dzieje się inaczej.Jedynie nieliczne banczki posiadają jakie takie zaufanie wśród rolników i rozporządzają znaczniejszymi wkładami.Olbrzymia jednak większość banczków,zarówno zgrupowanych dokoła Baku Kooperacyjnego,jak też dokoła Centralnego Banku Uk.Sajungi,zaufania w szerokich sferach ludności nie posiada,gdyż puszcza się często na niepewne, ryzykowne i nie mające z kredytowanie Rolnictwa nic wspólnego operacje.Nic też dziwnego,że kapitały tych banczków wahają sie zaledwie w granicach kilku lub kilkunastu tysięcy lit. Ryzykowne spekulacje handlowe mocno podrywają byt większych nawet banków,czego dowodem jest chociażby krysys Centralnego Banku Żydowskiego w 1925 r.

Jedyna więc droga do usunięcia trudności kredytowych rolnictwa polega na odpowiedniej reorganizacji Banku Ziemskiego łącznie z setkami banczków drobnego kredytu.-

P r a c e m e l j o r a c y j n e n a L i t w i e .-

"Lietuva" N.268 z 26/XI.r.b. Komunikat Eltv. Streszczenie:

W związku z reformą rolną na meljorację /osuszanie gruntów/ zwrócić wypadło wielką uwagę.Według danych faktycznych meljoracja winnaby obiąć 75% gruntów całej Litwy.-

Prace meljoracyjne rozpoczęte zostały przez Dep. Urządzeń Rolnych już w 1919 r. Narazie prace te z racji trudności finansowych i przeszkód czysto technicznych odbywały się na małą skalę.Po kilku atoli latach osiągnęły możliwie maksymalny rozwój.Świadczą o tem dane następujące:w 1919 r. było na Litwie zaledwie 2 hydrotechników, w 1920 r - 3-ch,przyczem osuszono 100 ha gruntów,wykopano rowów o ogólnej długości 4.500 mt. i pojemności 5.400 mt,sześć. wydatki - 16.065 auks. w 1921 r. było 4-ch hydrotechników, osuszono 1823 ha,długość wykopanych rowów wyniosła 49.998 mt. pojemność - 42.190 mtr.sześć. wydatki 276.081 auks.W 1921 r. wydano też ustawę w sprawie wywłaszczenia co znacznie wpłynęło na rozwój meljoracji.W 1922 r. hydrotechników było już 7,osuszono 1.605 ha,długość wykop.rowów wyniosła 22.814 mt, pojemność - 45.510 mt.sześć.wydatki 429.702 auks. Zdrenowano 30 ha,przyczem koszty wyniosły 6.368 lit.. W 1923 r.hydrotechników było 9,osuszono 2575 ha,długość wykop.rowów wyniosła 65.945 mt.,pojemność 85.415 mt.sześć.wydatki - 62.030 W 1924 r. hydrotechników było 16,osuszono 2.966 ha, długość wykopan. kanałów wyniosła 99.566 mt.pojemność - 134.925 mt.sześć. zbudowano 38 mostów,wydatki wyniosła 175 tys.lit. W 1925 r.hydrotechników było 21,osuszono 5.270 ha,długość wykop.rowów wyniosła 215.904 mt.,pojemność - 325.582 metr.sześć., zbudowano 24 mosty,wydatki wyniosły 500 tys.lit.W 1926 r. hydrotechników było 36,długość wykop.rowów wyniosłą 400 tys. mt. pojemność - 700 tys. mt.sześć.zbudowano 90 mostów,wydatki wyniosły 1.500 tys. lit.

Na potrzeby meljoracji w 1927 r. spodziewa się Dep. uzyskać 2.500 tys. lit. Narazie stosuje się na Litwie zwykłe kopanie rowów,gdyż drenaż jest zbyt kosztowny.Drenaż jednego ha kosztuje do 1 tys. lit. Na drenaż łożą przeto właściciele prywatni,Dep.Urządzeń Rolnych udziela jedynie pomocy technicznej.Dotychczas zdrenowano 60 ha.Koszta wyniosła 60 tys. lit. Za pieniądze rządowe przeprowadza drenaż jedynie Akademja Rolnicza na gruntach w Datnowie.Spodziewać się należy, że w 1927 r. ukończy technicum w Datnowie 18 hydrotechników.- Osuszanie gruntów odbywa się według kolejności składanych podań ze strony rolników.Petentom udziela się pożyczki na termin 15-tu lat i na bardzo dogodnych dla nich warunkach.Podań w sprawie osuszania gruntów wpłynęło w 1919 r. - 3, w 1920 r. - 9, w 1921 - 15, w 1922 - 30, 1923 - 31, w 1924 - 105, 1925 - 177, 1926 - 333.-

kapitałów,odpowiednioby się przekształciły,stałe się wyłącznie bankami rolniczymi, t.zn. nie wdając się odtąd w operacje niezwiązane bezpośrednio z rolnictwem.Tą drogą wzmocniły banczki swój autorytet wśród rolników, co znów wpłynęłoby na wzrost wkładów i depozytów, zwiększając kapitał obrotowy.Dzisiaj dzieje się inaczej.Jedynie nieliczne banczki posiadają także zaufanie wśród rolników i rozporządzają znaczniejszymi wkładami.Olbrzymia jednak większość banczków,zarówno zgrupowanych dokoła Banku Kooperacyjnego,jak też dokoła Centralnego Banku Uk.Sajungi,zaufania w szerokich sferach ludności nie posiada,gdyż puszcza się często na niepewne, ryzykowne i nie mające z kredytowaniem rolnictwa nic wspólnego operacje.Nic też dziwnego,że kapitały tych banczków wahają się zazwyczaj w granicach kilku lub kilkunastu tysięcy lit. Ryzykowne spekulacje handlowe mogą pogrążyć byt niejednych nawet banków,czego dowodem jest,chociażby krach Centralnego Banku Żydowskiego w 1925.

Jedyna więc droga do usunięcia trudności kredytowych rolnictwa polega na odpowiedniej reorganizacji Banku Ziemskiego łącznie z siatkami banczków drobnego kredytu.-

P r a c e   m e l j o r a c y j n e   n a   L i t w i e .-

"Lietuva" N.268 z 26/XI r.b. Komunikat-bltv. Streszczenie:

W związku z reformą rolną na meljorację /osuszanie gruntów/ zwrócić wypadło wielką uwagę.Według danych faktycznych meljoracja winnaby objąć 75% gruntów całej Litwy.-

Prace meljoracyjne rozpoczęte zostały przez Dep. Urządzeń Rolnych już w 1919 r. Narazie prace te z racji trudności finansowych i przeszkód czysto technicznych odbywały się na małą skalę.Po kilku atoli latach osiągnęły możliwie maksymalny rozwój.Świadczą o tem dane następujące:w 1919 r. było na Litwie zaledwie 2 hydrotechników, w 1920 r - 3-ch,przy ich pomocy osuszono 100 ha gruntów,wykopano rowów o ogólnej długości 4.500 mt. i pojemności 5.400 mt.sześć. wydatki - 16.065 auks. W 1921 r. było 4-ch hydrotechników, osuszono 1623 ha,długość wykopanych rowów wyniosła 45.998 mt. pojemność - 42.190 mtr.sześć. wydatki 276.061 auks.W 1921 r. wydano też ustawę w sprawie wywłaszczania co znacznie wpłynęło na rozwój meljoracji.W 1922 r. hydrotechników było już 7,osuszono 1.605 ha,długość wykop.rowów wyniosła 22.834 mt. pojemność - 45.510 mt.sześć.wydatki 429.702 auks. Zdrenowano 30 ha,przyczem koszty wyniosły 6.368 lit.. W 1923 r. hydrotechników było 9,osuszono 2575 ha,długość wykop.rowów wyniosła 65.945 mt.,pojemność 65.415 mt.sześć,wydatki - 64.000 W 1924 r. hydrotechników było 15,osuszono 2.986 ha, długość wyk. kanałów wyniosła 99.566 mt.pojemność - 134.9[illegible] mt.sześć., zbudowano 36 mostów,wydatki wyniosły 178 tys.lit. W 1925 r.hydrotechników było 21,osuszono 5.270 ha.długość wykop.rowów wyniosła 215.904 mt.,pojemność - 325.563 metr.sześć.,zbudowano 24 mosty,wydatki wyniosły 500 tys.lit.W 1926 r. hydrotechników było 36,długość wykop.rowów wyniosła 400 tys. mt. pojemność - 700 tys. mt.sześć.zbudowano 90 mostów,wydatki wyniosły 1.500 tys. lit.-

Na potrzeby meljoracji w 1927 r. spodziewa się Dep. uzyskać 2.500 tys. lit. Narazie stosuje się na Litwie zwykłe kopanie rowów,gdyż drenaż jest zbyt kosztowny.Drenaż jednego ha kosztuje do 1 tys. lit. Na drenaż łożą przeto właściciele prywatni,Dep.Urządzeń Rolnych udziela jedynie pomocy technicznej.Dotychczas zdrenowano 60 ha.Koszta wyniosła 60 tys. lit. Za pieniądze rządowe przeprowadza drenaż jedynie Akademja Rolnicza na gruntach w Datnowie.Spodziewać się należy, że w 1927 r. ukończy technikum w Datnowie 18 hydrotechników.- Osuszanie gruntów odbywa się według kolejności składanych podań ze strony rolników.Petentom [illegible] udziela się pożyczki na termin 15-tu lat i na bardzo dogodnych dla nich warunkach.Podań w sprawie osuszania gruntów wpłynęło w 1919 r. - 3, w 1920 r. - 9, w 1921 - 15, w 1922 - 30, 1923 - 31, w 1924 - 105, 1925 - 177, 1926 - 353.-.

PLrasa francuska o ekonomicznych sprawach Litwy.-

"Lietuva" N.264 z 22/XI.r.b. Streszczenie:

Francuska "Revue economique et financière" N.9 podaje wyniki reformy rolnej na Litwie.W krótkim,lecz treściwym artykule zawiera się ocena ustawy sejmowej z 15 lutego 1922 r. ilość ziemi przeznaczonej na reformę /747.201 ha/,warunki dzierżawy rolnej,kwestja parcelacji,pożyczki dla osadników,które dn. 1/I.25 r. wyniosły w gotówce,nasionach,i drzewie 8.772.361 lit. ilość sprzedanych przez rząd litewski gruntów,przebieg reformy w 1925 r. oraz projektu na przyszłość.-

Ten sam numer powyższego pisma zawiera również ustawę o eksporcie lnu /wydaną przez lit.min.finansów dnia 21/I.r.b./ oraz artykuł francuskiego ministra pełnomocnego w Kownie p. Puaux w sprawie litewskiego handlu zagranicznego za 1925 r. /deficyt 10 milj.lit./.Autor stwierdza, że import 14.637 tonn żyta był anomalją wywołaną przez nieurodzaj.Na zakończenie dochodzi p.Puaux do wniosków następujących:

1.Litewski handel zagraniczny wzrasta proporcjonalnie do utrwalenia się form życia państwowego,a więc:1920 - 127,5 milj.lit; 1921 r. - 152,9 milj. lit.;1922 r. - 151,7 milj.lit.; 1923 r. - 303,4 milj. lit.; 1924 r. - 473,1 milj.lit.;1925 r. 495,4 milj.lit.-

2.Głównym odbiorcą i dostawcą Litwy są Niemcy /56,61% importu i 50,73% eksportu/; dalej Anlgja /8,28% i 24,15%/,Łotwa /5,46% i 8,53%/, U.S.A. /7,25% i 1,48%/, Francja /1,16% i 1,34%/

Dwutygodniowy dodatek ekonomiczny "Le Temps'a" również stale podaje wiadomości z gospodarki litewskiej.Ostatnio rozstrząsał "Le Temps" sprawę litewskiej taryfy celnej,dalej możliwości litewskiego monopolu tytoniowego,eksportu mięsa i t.p.

Stwierdzić wogóle należy, iż prasa francuska niezgorzej poinformowana jest o życiu gospodarczem Litwy.-

Lietuva" o kredytach zagranicznych dla Litwy.-

"Lietuva" N.264 z 22/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Kredyty zagraniczne na Litwie". Streszczenie:

Po wojnie stosunki kredytowe na Litwie uległy zmianie na gorsze.Z jednej strony przypisać to należy wpływowi wielkiego zapotrzebowania kredytów na cele odbudowy zrujnowanych wojną krajów,z drugiej - zmniejszeniu się zaufania.-W szczególnie ciężkich warunkach kredytowych znalazły się państewka nadbałtyckie.Największy wierzyciel skołatanej wojną Europy - U.S.A. długi czas zwlekał z uznaniem państw nadbałtyckich.Nawet dzisiaj w pewnych sferach amerykańskich panuje przekonanie,że w razie politycznej zmiany w Europie Wschodniej państewka nadbałtyckie znów wejdą w skład Rosji.Stąd obawy kapitalistów amerykańskich i europejskich,którzy jedynie w nielicznych wypadkach lokują swe kapitały nad Bałtykiem.Wśród państw zaś nadbałtyckich szczególnie upośledzona jest Litwa.Agresywne plany polskie wytworzyły konjunkturę polityczną tego rodzaju,że status quo staje się nader niepewnym.Niebezpieczeństwo zaś wojny deprymująco wpływa na zaufanie kapitałów zagranicznych do Litwy,dokąd napływają jedynie nieznaczne kapitały,obliczone na zysk doraźny w krótkim terminie.Tymczasem żaden chyba kraj nie potrzebuje w tym stopniu pożyczki zagranicznej co Litwa.Składa się na to odbudowa powojenna,przyjście z pomocą osadnikom,meljoracja rolna,budowa nowych kolei, remont dróg,kredytowanie różnych zakładów i t.p. Dla wszystkich tych potrzeb spekulacyjne,niewielkie kapitały zagraniczne są z powodu lichwiarskich odsetków niedostępne.Dotychczasowe zaś oferty pożyczek poważniejszych

---

uwarunkowane są zakupami zagranicznymi, w związku z nadprodukcją przemysłową.Podobne pożyczki z łatwością mogłaby Litwa zrealizować.Taką była pożyczka angielska z 1923 r- na cele budowy kolei,taką też jest pożyczka proponowana ostatnio przez pewną firmę duńską na cele budowy mostów w Kownie. W związku z tem /ujemny wpływ zakupów zagranicznych na bilans handlowy/,,Litwa winna z wielką ostrożnością z ofiarowanych pożyczek korzystać. Znana propozycja firmy Ulen et Co została przez komisję sejmową odrzucona w swoim czasie z powyższych głównie względów.-

Ostatnio,jak wiadomo,toczą się układy w sprawie pożyczki,opartej o monopol tytoniowy.Pożyczka ta jest zgoła innego rodzaju,chociaż ofiarujące ją firmy również, rzecz prosta, pragną zarobić na uzyskanych koncesjach.Głównym atoli,dodatnim punktem tej pożyczki jest jej realizacja w gotówce.

Kredyty zagraniczne mogą więc stać się w niedalekiej przyszłości całkiem dla Litwy przystępne.-

T e n d e n c j e l i t e w s k i e g o e k s p o r t u d r z e w a .-

"Memeler Dampfboot" N.275 z 24/XI r.b. Streszczenie:

Według statystyki litewskiego departamentu leśnictwa obszar lasów wynosi na Litwie 862.678 ha, z czego 7.668 ha /1,5 milj. f.mt./przeznacza się w roku bieżącym na wyrąb.W 1927 pozycja ta ulegnie pewnemu zmniejszeniu.

W 1924 r. eksportowała Litwa 48.416,8 t. surowca leśnego wartości 8,13 milj. lit. oraz 200.368,3 t.drzewa obrobionego wartości 57,6 milj. lit. wreszcie 6750,8 t.drzewa opałowego w wartości 0,3 milj. lit. Z eksportu powyższego na Niemcy przypada 80% drzewa nieobrobionego,55% obrobionego i 75% opałowego. Niemcy są więc głównym odbiorcą drzewa litewskiego.Na Anglię i inne państwa przypada nieznaczny stosunkowo odsetek.-

W 1925 r. eksport drzewa obrobionego,gwałtownie się obniżył.Łączna wartość całego eksportu wyniosła zaledwie 25 milj lit.,a mianowicie: drzewa nieobrob. 119,663 t. - 12 milj. lit.- drzewo obrob. 47,060 t. - 13 milj.lit.;drzewo opałowe 14.209 t. 0,6 mil.lit.-

Eksport surowców leśnych wzrósł przeto o 150% natomiast drzewa obrobionego spadł na 23%.Stąd prosty wniosek,że krajowy przemysł leśny katastrofalnie się załamał.Pierwsza połowa r-b. wskazuje na dalsze obniżenie eksportu drzewa za wyjątkiem paru sortymentów,niezależnych od niepomyślnej konjunktury na rynkach światowych.-

Według poszczególnych gatunków drzewa eksport dębów wyniósł w I.em półroczu 1925 r. - 1.515 t. zaś w I-em półr. 1926 r. - 1060 t.Z tego na rynek niemiecki przypadło w 1925 r. 80% w 1926 r. - 91%. Eksport olch wyniósł w I-em półroczu 1925 r 5.481 t. zaś w I półr.1926 r. 4.354 t.Na rynek niemiecki przypadło z tego w 1925 r. 71%.W r.b. prym dzierży Anglja /65%/.Kolosalnie spadł eksport sosen: z 3.995 t. /w I.em półr. 1925 r./ na 233 t. /w I półr.1926/.Cały kontygent drzewa sosnowego zarówno w 1925 r. jak też w r.b. skierował się do Niemiec.Eksport celulozy wynosił w I.em półroczu 1925 r. 18.205 t, zaś w I półr. 1926 r. - 31.878 t. Eksport innych sortymentów drzewnych spadł z 9.462 t. /I-e półr. 1925 r. na 3.065 /I półr- 1926/. Spadł też odpowiednio udział rynku niemieckiego /z 8.905 t. na 1.981 t./.- Eksport desek wzrósł z 6.812 t. /I półr. 1925/ na 7.431 t. / I półr. 1926/.Wzrósł też eksport belek i krokwi na 1.976 t. /I półr. r.b./Inne półfabrykaty drzewne ogromnie spadły: z 20,225 t. /I półr. 1925/ na 2.912/I półr. 1926/.Odpowiednio spadł udział rynku niemieckiego / z 12.384 t. na 1.436 t./ i angielskiego / z 3.157 t. na 250 t./.- Eksport fabrykatów drzewnych wzrósł z 17.549 t. /I półr.1925/ na 19.677 t./I półr. 1926/.Mocno spadł natomiast eksport fornirów do Niemiec /z 1547 na 233 t/.i w ogólności eksport tego sortymentu /z 3.007 na 2.707 t./. Z powyższego wynika,że litewski eksport drzewny zależy w pierwszym rzędzie od zapotrzebowania rynku niemieckiego. Pozatem obniżenie się eksportu w r.b. jest symptomem złego stanu gospodarczego Litwy.Odbije się niewątpliwie na finansach Litwy, zwłaszcza, że wobec nieurodzaju tegorocznego,drzewo jest głównym przedmiotem litewskiego eksport.-

---

"Lietuvis" o kontynuowaniu polityki Krupaviczusa przez obecnego ministra rolnictwa.-

"Lietuvis" N.45. Artykuł p.t.:"Sladami Krupaviczusa".

Streszczenie:

Do najbardziej żarliwych i oryginalnych interpretatorów ustaw w byłym gabinecie ministrów należał bezwątpienia p.Krupaviczus.Ten do tego stopnia zasłynął w sposobie tłumaczenia ustaw,że jak złośliwe języki głoszą,w swych odpowiedziach o słusznem,lub niesłusznem interpretowaniu ustawy;zwykł był mawiać:"Ustawa to ja".To też nic dziwnego,że wśród społeczeństwa litewskiego ustaliło się mniemanie, że na Litwie rządzą nie ustawy,tylko samowola mxinistra i jego podwładnych.Prowadzenie walki z tem było rzeczą całkowicie niemożliwą,wobec nieistnienia senatu,interpretatora ustaw,bądź sądu administracyjnego,dokądby mógł zwracać się ze skargami pokrzywdzony obywatel. Ostatnie chwile"panowania " Krupaviczusa właśnie doskonale charakteryzuje to,co powyżej zostało powiedziane.W maju bież.roku p.Krupawiczus,wykazał,że minister,jeśli tylko chce, to może wstrzymać działanie ustaw, bądź je zastąpić odnośnemi regulaminami.-

Tak więc p.Krupawiczus zarządził,by departament leśnictwa nie wydawał prywatnym właścicielom lasów pozwoleń na postępowanie z temi ostatniemi jak ze swoją własnością.Właściceli lasów na Litwie jest,jak wiadomo nie wiele, są to tylko ci obywatele,których lasy nie przekraczały 25 ha i dlatego nie podlegały wywłaszczeniu,albo ci,którzy mieli prawo wykorzystania § 6 ustawy o reformie rolnej i wzięli na "rachunek xxxxxx normy,niepodlegającej wywłaszczeniu" Departament Leśnictwa miał polecone utworzenie odnośnego regulaminu,któryby był podstawą do wydawania osobom prywatnym zezwoleń.-

Zatwierdzenie tego regulaminu i wprowadzenie w życie przypadło w udziale obecnemu ministrowi rolnictwa p.Krikszciunasowi.Zdawałoby się - obecny minister rolnictwa,który głosi hasła praworządności i sprawiedliwości,właśnie potroszczy się o to,by przywrócić prawny stan rzeczy i w tej dziedzinie.Atoli stało się wręcz przeciwnie i minister regulamin zatwierdził.-

Sprawa ta o tyle wnosi niepożądane konsekwencje,że zatamowała racjonalną akcję właścicieli ziemskich,polegającą na tem,że wydzielali oni na dogodnych warunkach parcele lasów, lub dla małorolnych czy bezrolnych,uzyskane zaś z parcelacji pieniądze wkładali we własne gospodarstwo,celem podniesienia go na wyższy poziom kulturalny.Dziś - nietylko,że akcja ta została uniemożliwiona,lecz również utrudnia,bądź umożliwia doprowadzenie do końca dokonanych umów.Gospodarz,który nabył taką parcelę nie bez podstawy, upewniony w swoim czasie, przez adwokata i rejenta, że postępowanie jego przy kupnie jest zgodne z prawem i że uzyska pozwolenie na zamianę parceli leśnej na grunt uprawny - gospodarz taki widzi,że go oszukano.Niemniejszego zawodu doznał także sprzedawca lasu,który biorąc 25 ha lasu,jako "normę nietykalną" miał na myśli odpowiednią korzyść finansową. Przecie jeżeli zgodzimy się na tego rodzaju praktyki administracyjne,które anulują istniejące ustawy,to będziemy mieli niemal nowe wywłaszczenie mienia na podstawie poglądu i rozporządzenia ministra.Przecież właściciel lasu, zostawiając sobie 25 ha lasu nie ziemi - nie spodziewa: się, że las jego tak będzie przez rząd doglądany, żeby on - właściciel - nie mógł zeń w ramach ustawy korzystać.-

Prócz tego minister w wywiadzie prasowym zaznaczył, że zamierza stosować zakazy w odniesieniu tylko co niektórych obywateli.Czyli,że minister demokratycznego gabinetu przeprowadza podział na dwie kategorje obywateli:tych,którym minister może i chce ograniczyć ich prawa i innych, do których stosować tego nie zamierza.-

---

"Lietuvis" o kontynuowaniu polityki Krupavičiusa przez obecnego ministra rolnictwa.

"Lietuvis" N.45. Artykuł p.t.:"Śladami Krupavičiusa".

Streszczenie:

Do najbardziej żarliwych i oryginalnych interpretatorów ustaw w byłym gabinecie ministrów należał bezsprzecznie minister p.Krupavičius. Ten do tego stopnia zażywał w sposobie tłumaczenia ustaw, że jak złośliwe języki głoszą, w swych odpowiedziach [illegible] ustawy, zwykł był [illegible] mawiać: "Ustawa, to ja". [illegible] że wśród społeczeństwa litewskiego [illegible] mniemanie, że na Litwie rządzą nie ustawy, tylko samowola ministrów i ich podwładnych. Prowadzenie walki z tem było zresztą [illegible] niemożliwe wobec nieistnienia [illegible] sądu administracyjnego, do którego mógł zwracać się ze skargami pokrzywdzony obywatel. Ostatnie czasy "panowania" Krupavičiusa właśnie doskonale charakteryzuje to, co poniżej zostało powiedziane. W myśl [illegible] p.Krupavičiusa wykazał, że minister, jeśli tylko chce, to może wstrzymać działanie ustawy, bądź ją zastąpić odnośnemi regulaminami.-

Tak więc p.Krupavičius zarządził, by departament leśnictwa nie wydawał prywatnym właścicielom lasów pozwoleń na postępowanie z temi [illegible] jak [illegible] własnością. Właściciel [illegible] lasów na Litwie jest, jak wiadomo [illegible] tylko ci obywatele, których lasy nie przekraczały 25 ha i dlatego nie podlegały wywłaszczeniu. [illegible] prawo wykorzystania [illegible] ustawy [illegible] normy, nie-podlegających [illegible] Departament leśnictwa miał polecenie [illegible] regulaminu, który by był podstawą do wydawania [illegible] zezwoleń.-

[illegible] regulamin i wprowadzenie w życie [illegible] ministrowi rolnictwa p.Krik[illegible] minister rolnictwa, który [illegible] właśnie po troszczy się [illegible] w tej dziedzinie. Atoli [illegible] minister regulamin zatwierdził [illegible] konsekwencje, że [illegible]

[illegible] kach [illegible] po- [illegible] oczy- [illegible] podniesienia [illegible] zostało [illegible] wyprowadze- [illegible] przez adwokata [illegible] zgodne z prawem [illegible] na grunt [illegible] zawodu [illegible] jako nor- [illegible] [illegible] 25 ha lasu [illegible] ministra [illegible] i rozporządzenia [illegible] 25 ha lasu [illegible] przez [illegible] w ramach [illegible]

[illegible] minister w wywiadzie prasowym zaznaczył, że zamierza [illegible] zakazy w odniesieniu tylko co niektórych [illegible] ministerstwa [illegible] gabinetu [illegible] dwie kategorje obywateli, których minister [illegible] ich prawa i innych, do których stosować tego nie zamierza [illegible]

Stanowisko ministra zdaje się wypływa z niezrozumienia. Dąży on zapewne do ochrony lasów przed wyrębem.Ale niechże nie zapomina,że w prywatnych rękach na Litwie jest tylko 1% całej leśnej przestrzeni.Jeżeli chodzi o oszczędzanie, to winno się je skierować na lasy państwowe.Lasy prywatne oszczędzić się nie dadzą:są one łupem kradzieży - utrzymywania na tak małych objektach 2 gajowych-stróży jest niemaln niemożnością.-

Należy poruszyć jeszcze jedną stronę omawianej sprawy W żadnym kraju nie są do pomyślenia tego rodzaju niespodzianki. Wszelkie zmiany w dziedzinie prawnej mogą być czynione tylko za pośrednictwem ustawy,t.zn, do Sejmu winien być wniesiony projekt odnośnej ustawy,o którym za pośrednictwem prasy dowiaduje się ogół społeczeństwa.Społeczeństwo, w oczekiwaniu nowej ustawy,która może zmienić istniejące stosunki prawne,wstrzymuje się nie od jednego postępowania,które w najbliższej przyszłości mogą być zniweczone bądź pogmatwane.Na Litwie postępuje się odwrotnie:nigdzie nie ogłszany regulamin zmienia istniejącą ustawę,a ogół społeczeństwa doznaje przez to nie mało nieprzyjemności.Dokąd zdążymy? Czy nie z powrotem do czasów pp.Krupawiczusa i Bistrasa i im podobnych.-

W sprawie centralnej państwowej drogerji na Litwie.-

"Lietuva" N.273 z 2/XII.r.b. Artykuł p.t.:"Centralna państwowa drogerja", Streszczenie:

Aktualną dla ekonomiki kraju jest sprawa centralnej państwowej drogerji,znajdującej się pod zarządem ministerstwa spraw wewnętrznych.W budżecie ministerstwa spraw wewnętrznych na r.1926 przewidywała się pozycja wpływów 300 tys.lit. tytułem likwidacji tej drogerji.W budżecie znów 1927 r. przewiduje się dalszą egzystencję tej instytucji państwowej, mimo,że deficyt jej wyniesie 150 tys.lit.

W swoim czasie państwowa drogerja była instytucja wielce pożyteczną ze względu na powojenny brak medykamentów w kraju Z biegiem czasu, jednak, gdy rozwinął się już normalny handel prywatny,drogerja państwowa stała się kosztownym przeżytkiem.W związku z wysuniętym przez nowym rząd hasłem oszczędności,należałoby sprawę dalszej egzystencji drogerji państwowej poddać gruntownej rewizji.-

Nowy projekt ustawy o podatku dochodowym.-

"Dzień Kowieński" N.27I.-

Pisma podają,iż specjalna komisja przy Ministerstwie Skarbu zakończyła już opracowywanie nowej ustawy o podatkach.- Według nowego projektu ustawy wypada, iż zakłady, które nie prowadzą ksiąg rozrachunkowych,będą płaciły następujące sumy podatku dochodowego:Z dochodu do 3,000 lt.będzie się pobierało rocznie 50 lt.podatku /1,86%/,z dochodu do 5 tys.lt. 168 lt. /3,36%/ z dochodu do 10 tys.lt. - 728 lt. z dochodu do 15 tys.lt. - 1568 lt.rocznie /10,4%/,z dochodu do 25 tys.lt. 3668 lt./14,8%/ z dochodu do 35 tys.lt. - 3668 lt./14,80%/z dochodu do 35 tys.l[illegible] - 6204 lt./17,7%/ z dochodu do 100,000 lt. - 25208 lt./25,2I%/.- W najbliższych dniach projekt ustawy zostanie przekazany Gabinetowi Ministrów.Ta sama komisja,co zajęta jest opracowaniem jego szykuje też projekt ustawy o trybie ściągania podatków,który zamiast powiatowych inspekcyj podatkowych,wprowadza komisje lokalne.Zażalenia na postanowienia komisji lokalnych wypadnie kierować do najwyższej komicji podatkowej,która będzie ostatnim organem kasacyjnym.-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

Prywatne szkolnictwo na Litwie w świetle statystyki.-

"Lietuva" N.264 z 22/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Nieco danych o środkach materjalnych szkolnictwa niepaństwowego".Streszczenie:

Według danych powszechnego spisu ludności na Litwie z 1923 r. procentowy stosunek mniejszości narodowych przedstawiał się jak następuje:

a/Żydów	7,6%
b/Polaków	3,2%
c/Rosjan	2,5%
d/Niemców	1,4%
e/Łotyszów	0,7%
Razem	15,4%

Według danych urzędowego pisma "Svietimo Darbas" /Praca Oświatowa/ N.11 stan liczbeny uczniów szkół niższych średnich i handlowych w 1925/6 r.szkolnym przedstawiał się jak następuje:

a/Litwinów	11.451.-
b/Żydów	406
c/Polaków	310
d/Rosjan	112
e/Niemców	121
f/Łotyszów	62
g/innych narodowości	15
Razem	12.477.

Tegoroczne kredyty budżetowe:

a/średnie szkoły rządowe	2.256.828 lit.
b/niższe " "	2.249.298 "
c/2 merc. " "	247.015 "
Razem	4.753.135 lit.

Szkoły powyższe przyniosą w b.r.szkolnym 828.460 lit. dochodu,a więc faktycznie koszta rządowe wyniosą 3.924.675 lit. Z powyższych dwuch tabelek łatwo obliczyć,że utrzymanie jednego ucznia kosztuje państwo 314 lit.55 cent. Szkoły mniejszości narodowych otrzymują zapomogi następujące:

a/Żydzi	127.707.30 lt.
b/Polacy	97.510.50 "
c/Rosjanie	35.229.60 "
d/Niemcy	38.060.55 "
e/Łotysze	19.502.10 "
Razem	318.010.05 lt.

Poza sumą 3.924.675 lit. łożoną przez rząd na utrzymanie szkolnictwa niższego i średniego,uwzględnić należy rządowe subwencje szkolne w wysokości 1.555 tys.lit.Łącznie przeto szkoły otrzymują 5.479.675 lit.Z tego na szkolnictwo mniejszościowe przypada 843.869 lit.95 cnt. po odtrąceniu zaś 318.010.05 lit. /stała pozycja/ - 525.859.lit. 90 cnt. W 1926 r. b.minister oświaty p.Jokantas asygnował szkolnictwu mniejszościowemu sumę nieco większą, a mianowicie 547.900 lit. Z tego:

a/Żydom	405.700 lt.
b/Polakom	68.400 "
c/Niemcom	45.400 "
d/Rosjanom	15.700 "
e/Łotyszom	12.700 "
Razem	547.900 lt.

Z ogólnej zaś sumy 843.869.95 lit. przypadającej na szkoły mniejszościowe poszczególnym mniejszościom przypada:

a/Żydom . . . . 416.455.30 lt.
b/Polakom. . . . . 175.349.60 "
c/Rosjanom . . . . 136.991.88 "
d/Niemcom . . . . 76.715.45 "
e/Łotyszom . . . . 38.357.72 "

Nawiązując do tabelki IV-ej mniejszości narodowe winneby otrzymać:

a/Żydzi . . . . 288.748. lt.
b/Polacy. . . . . 77.839.10 "
c/Rosjanie . . . . 101.762.28 "
d/Niemcy. . . . . 38.654.90 "
e/Łotysze . . . . 18.855.62 "

Razem 525.859.90 lt.

Z powyższego da się wyciągnąć wnioski następujące: 1/Szkoły żydowskie otrzymują o 116.952 lit. więcej niżby należało; 2/szkoły polskie otrzymują napozór o 9.139,10 lit. mniej niż należy,lecz uwzględnić należy gimnazjum polskie w Kownie utrzymywane przez rząd kosztem 126.620 lit. /r.b./. Szkoły polskie otrzymują przeto o 20 tys. lit. więcej niżby należało.3/Szkoły rosyjskie otrzymują mniej niżby należało,a przytem znaczna część zapomóg przypada na uczniów-Żydów,stanowiących w szkołach rosyjskich /w Kownie i Poniewieżu/ 53,5% /1925/6 r.szkolny/.-4/Szkoły niemieckie otrzymują o 6.745,10 lit. więcej niżby należało.Nie trzeba jednak zapominać,że w realnem gimnazjum niemieckiem w Kownie Żydzi stanowią 31,3%. 5/Łotysze otrzymują o 6.155.62 lit.mniej niżby należało.Istnieje jedne tylko progimnazjum łotewskie w Janiszkach,przyczem frekwencja w niem jest tak mała,że komplety klas poszczególnych są niewystarczające dla otrzymania zapomogi.- Uwzględnić też należy,że w 1925/26 r. szkolnym w prywatnych szkołach litewskich było 298 uczniów nie-Litwinów z czego 160 Żydów.- Wogół przeto szkoły mniejszościowe lepiej są uposażone,aniżeliby należało. Wskazanem byłoby uzgodnienie subwencyj z faktycznym stosunkiem liczbowym mniejszości narodowych na Litwie.-

W sprawie ustawy o przymusie szkolnym na Litwie.-

"Lietuva" N.268 z 26/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Ustawa o przymusie nauczania elementarnego". Streszczenie:

Litwa otrzymała po b.carskiej Rosji ciężkie dziedzictwo analfabetyzmu.Od zarania wszelako niepodległości,rząd zwrócił jaknajbaczniejszą uwagę na należyte zorganizowanie sieci szkółek powszechnych.Konstytucja litewska ustanawia nawet przymus nauczania elementarnego.Zasada ta nie mogła jednak być wprowadzoną w życie z powodu splotu warunków polityczno-ekonomicznych.Najważniejszą przeszkodą był brak kadry nauczycielskiej.-

Według obliczeń Ministerstwa Oświaty dla wprowadzenia powszechnego nauczania zachodzi potrzeba blisko 2.300 szkółek o 5.600 kompletach.Dziś istnieje na Litwie 2.130 szkółek o 3.000 kompletów.Dziewięć istniejących na Litwie seminarjów nauczycielskich oraz różne kursy pedagogiczne z łatwością już przeto zdołają uzupełnić braki.Dzisiaj przeszkodę stanowi głównie brak środków pieniężnych.Wprowadzenie powszechnego nauczania wymagałoby conajmniej podwojenia budżetowej pozycji poborów nauczycielskich,nie licząc wydatków na lokale,opał,światło, usługę,remont,meble i t-p.Podobna nadwyżka wydatków jest narazie dla budżetu litewskiego nie do pomyślenia.W najlepszym razie da się to osiągnąć stopniowo.Obecna ustawa o nauczaniu elementarnem pozwala Ministerstwu Oświaty na zakładanie szkół początkowych,gdzie tylko pozwalają na to warunki.Dopóki wszelako odnośna ustawa nie reguluje sprawy przymusu szkolnego aż do najdrobniejszych szczegółów,dopóty niemożliwem jest stworzenie kompletnej sieci sieci szkolnej.-

---

Inicjatywy zakładania szkółek iść się może w myśl konstytucji,zarówno państwo,jak też samorządy,organizacje społeczne i jednostki prywatne.Pozatem wyłaniają się też sprawy wyznaniowe,zawodowe i narodowościowe.Dla uzgodnienia wszystkich tych czynników niezbędną jest odnośna ustawa o przymusie szkolnym.Projekt podobnej ustawy został obecnie sejmowi przez rząd przedłożony.Projekt ten przewiduje przymus szkolny dla wszystkich dzieci do 14-go roku życia.Dzieci upośledzone korzystać będą ze szkół osobnych.Przy wprowadzaniu projektu powyższego w życie podzieli się całą Litwę na rejony,obejmujące conajmniej po 500 mieszkańców.Do pracy oświatowej wciągnie się też samorządy.Troszczyć się one będą o lokal,opał,światło,usługę, i t.p.oraz obok komitetów rodzicielskich,sprawować nadzór nad regularnem uczęszczaniem dzieci do szkółek.Z nadzoru tego odpowiedzialne będą sa rządy przed ustawami.-

Rodzice, którzyby wykroczyli przeciwko ustawie o przymusie szkolnym,podlegają grzywnie pieniężnej w wysokości 10 lit. w razie recydywy zaś,pociągani będą do odpowiedzialności sądowej Podobnież samorządy.Pozatem projekt ustawy głosi,że dzieciom niezamożnym udzielają samorządy zapomóg,w postaci żywności,przyborów piśmiennych,ubrania i t.p.

W myśl planu Ministerstwa Oświaty,przymus szkolny na Litwie zamierza się wprowadzić w przeciągu 6 lat.W tym celu zwiększałoby się rocznie kredyty oświatowe o 10-12%.Jednocześnie samorządy też zwiększałyby stopniowo swe pozycje wydatków na oświatę.-

"Lietuvos Żinios" N.27I z 24/XI. Artykuł p.t."Przymus nauczania elementarnego".Streszczenie:

Praktyczny schemat zwiększania sieci szkół początkowych na Litwie przedstawiałby się jak następuje:

1926 r.	1 stycznia było	2.108 szkół	z 2.996	komplet.
" 1927 r.	byłoby	2.130. "	" 3.050	"
" 1928 r.	" "	2.180 "	" 3.405	"
" 1929 r.	" "	2.230 "	" 3.795	"
" 1930 r.	" "	2.280 "	" 4.224	"
" 1931 r.	" "	2.280 "	" 4.646	"
" 1932 r.	" "	2.280 "	" 5.170	"
" 1933 r.	" "	2.280 "	" 5.621	"

W całej tej sprawie chodzi głównie o ~~pokonanie~~ pokonanie trudności natury finansowej /budowa nowych szkół i uposażenie zwiększonych kadr nauczycielstwa ludowego/.Przypuszczać atoli należy,że z biegiem czasu Ministerstwo Oświaty wespół z samorządami trudności te pokona i przymus szkolny wprowadzi.-

"L i e t u v a" o p o l i t y c e M i n i s t r a O ś w i a t y.-

"Lietuva" N.262 z 19/XI.r.b. Streszczenie:

Niesłusznie ministrowi oświaty zarzuca się chęć usunięcia ze szkoły religji i narodowości.P.Minister pragnąłby jedynie aby narodowe i religijne wychowanie młodzieży było oparte na uprzedniem, możliwie wszechstronnem wyszkoleniu umysłu i charakteru,nie zaś było narzucane zgóry,dogmatycznie.-

Niesłusznie też zarzuca się p.ministrowi usuwanie nauczycieli religijnych i narodowo nastrojonych.W ciągu 5 miesięcy urzędowania prof.Czepinskasa usuniętych zostało zaledwie kilku kierowników szkół,jedynie za stosowanie niedopuszczalnych metod wychowawczych,wyrażających się w budzeniu szowinizmu nacjonalistycznego i nietolerancji religijnej.Z religją p.minister nie walczy,gdyż zresztą zabrania tego konstytucja, jednakże kilku nauczycieli religji zostało wydalonych za wykroczenia służbowe. Zmiany w składzie personalnym inspektoratu szkolnego również nastąpiły jedynie ze względów pedagogicznych - administracyjnych, nie zaś partyjnych.Wogóle prawomyślność polityczna nie decyduje o stanowisku danego nauczyciela.-

---

Inicjatywy zakładania szkółek tak się może w myśl --- konstytucji,zarówno państwo,jak też samorządy,organizacje społeczne i jednostki prywatne.Poza tem wyłaniają się też sprawy wyznaniowe,zawodowe i narodowościowe.Dla uzgodnienia wszystkich tych czynników niezbędną jest odnośna ustawa o przymusie szkolnym.Projekt podobnej ustawy został obecnie sejmowi przez rząd przedłożony.Projekt ten przewiduje przymus szkolny dla wszystkich dzieci do 14-go roku życia.Dzieci upośledzone korzystać będą ze szkół osobnych.Przy wprowadzeniu projektu powszechno w życie podzieli się całą Litwę na rejony,obejmujące conajmniej po 500 mieszkańców.Do pracy oświatowej wciągnie się też samorządy.Troszczyć się one będą o lokal,opał,światło,usługę, i t.p.oraz obok Komitetów rodzicielskich,sprawować nadzór nad regularnem uczęszczaniem dzieci do szkółek.Z nadzoru tego odpowiedzialne będą samorządy przed ustawami.-

Rodzice,którzy wykroczyli przeciwko ustawie o przymusie szkolnym,podlegają karze pieniężnej w wysokości 10 lit, w razie recydywy zaś,pociągani będą do odpowiedzialności sądowej. Podobnież samorządy.Poza tem projekt ustawy głosi,że dzieciom niezamożnym udzielać będą samorządy zapomóg,w postaci żywności,przyborów piśmiennych,ubrania i t.p.

W myśl planu Ministerstwa Oświaty,przymus szkolny na Litwie zamierza się wprowadzić w przeciągu 6 lat.W tym celu zwiększałoby się rocznie kredyty oświatowe o 10-12%.Jednocześnie samorządy też zwiększałyby stopniowo swe pozycje wydatków na oświatę.-

"Lietuvos Žinios" N.271 z 24/XI. Artykuł p.t."Przymus nauczania elementarnego".Streszczenie:

Praktykowany schemat zwiększania sieci szkół początkowych na Litwie przedstawiałby się tak następuje:

w 1926 r.	1 stycznia było	2.108	szkół	z 2.996	komplet.
" 1927 r.	" " byłoby	2.130.	"	" 3.050	"
" 1928 r.	" " "	2.180	"	" 3.405	"
" 1929 r.	" " "	2.230	"	" 3.795	"
" 1930 r.	" " "	2.280	"	" 4.224	"
" 1931 r.	" " "	2.280	"	" 4.646	"
" 1932 r.	" " "	2.280	"	" 5.170	"
" 1933 r.	" " "	2.280	"	" 5.621	"

W całej tej sprawie chodzi głównie o [illegible] pokonania trudności natury finansowej /budowa nowych szkół i uposażenie zwiększonych kadr nauczycielstwa ludowego/. Przypuszczać atoli należy,że z biegiem czasu Ministerstwo Oświaty wspólnie z samorządami trudności te pokona i przymus szkolny wprowadzi.-

"L i e t u v a" o   p o l i t y c e   M i n i s t r a   O ś w i a t y.-

"Lietuva" N.262 z 19/XI.r.b. Streszczenie:

Niesłusznie ministrowi oświaty zarzuca się chęć usunięcia ze szkoły religii i narodowości.P.Minister pragnąłby jedynie aby narodowe i religijne wychowanie młodzieży było naoparte na uczuciem, możliwie wszechstronnem wyszkoleniu umysłu i charakteru,nie zaś było narzucane z góry,dogmatycznie.-

Niesłusznie też zarzuca się p.ministrowi usuwanie nauczycieli religijnych i narodowo nastrojonych. W ciągu 8 miesięcy urzędowania prof.Czeginskasa usuniętych zostało zaledwie kilku kierowników szkół,jedynie za stosowanie niedopuszczalnych metod wychowawczych,wyrażających się w budzeniu szowinizmu nacjonalistycznego i nietolerancji religijnej. Z religią p.minister nie walczy,gdyż zresztą zabrania tego konstytucja, jednakże kilku nauczycieli religii zostało wydalonych za wykroczenia służbowe. Zmiany w składzie personalnym inspektoratu szkolnego również nastąpiły jedynie ze względów pedagogicznych - administracyjnych,nie zaś partyjnych. Wreszcie prawomyślność polityczna nie decyduje o stanowisku danego nauczyciela.-

P.Ministrowi zarzuca się ponowne przyjęcia na posady 40 nauczycieli bez cenzusu naukowego.Zapomina się wszelako o tem,że poprzednik p.ministra utrzymał na stanowiskach aż 679 nauczycieli bez cenzusu.P.Minister przyjął z powrotem kilkudziesieciu nauczycieli,jedynie na rekomendację i po sprawdzeniu ich nauczycielskich kwalifikacyj.Prawdą jest,że około 300 nauczycieli z cenzusem jest bez posad,lecz dzięki temu jedynie,iż utrzymało się przeszło 600 nauczycieli bez cenzusu.Ci ostatni otrzymali już okólnik, w którym poleca się do końca bież.roku szkolnego nabycie cenzusu pod groźbą utraty posady.

O zarzucanej p.ministrowi polonizacji Litwy nie może być mowy,gdyż p.minister zezwolił na otwarcie 79 nowych kompletów polskich,jedynie pod warunkiem utrzymywania tych szkół przez polskie organizacje prywatne.Subwencje rządowe nie przekroczą ustawowej,proporcjonalnej do odsetka ludności polskiej na Litwie normy.Konstytucja gwarantuje mniejszościom narodowym prawo zakładania szkół,to też niedopuszczalną byłoby rzeczą stawiać w tym względzie jakieś niepodyktowane przez pedagogikę trudności.Wprawdzie w nowopowstałych szkołach polskich większość nauczycieli nie posiada cenzusu naukowego,lecz wobec podobnych stosunków w szkolnictwie litewskiem, niewolno robić Polakom zarzutu.Zresztą na nauczycielach polskich ciąży obowiązek posiadania języka litewskiego i nabycia odpowiedniego cenzusu przed początkiem roku szkolnego.-

"L i e t u v a" o t. z w. F u n d u s z u K u l t u r y . -

"Lietuva" N.255 z 11/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Fundusz Kultury".

Streszczenie:

Jedną z cennych cech ustroju demokratycznego jest możność inicjatywy społecznej na wszystkich polach,zwłaszcza zaś na polu kulturalno-oświatowem.Litwa dzięki przedwojennej polityce carskiej, jest dziś krajem wielce w stosunku do Europy Zachodniej zacofanym.Świadczy o tem wygląd miast i wsi litewskich,metody rolnictwa,odsetek analfabetów,nieznaczne rozpowszechnianie czasopism i t.d.Łotwa i Estonja znacznie na tem polu Litwę prześcignęłyWynika stąd dla Litwy konieczność usilnej pracy,aby inne kraje dogonić.Pod tym względem inicjatywa społeczna bez porównania więcej zdziałaćby mogła,aniżeli poczynania rządowe.Wszelako i tu są trudności.Przedewszystkiem inercja litewskiej inicjatywy społecznej,którą rząd carski w ciągu tylu lat tłumił.Pozatem brak środków materjalnych,związanych z każdem poczynaniem kulturalnem.Pod tym względem nietylko szeroki ogół,lecz też znaczny odsetek inteligencji woli wydawać pieniądze na coś "konkretniejszego" niż sprawy oświatowe, pismo czy książkę.-

Nic też dziwnego, że dotychczas inicjatywa pracy kulturalnej płynęła wyłącznie niemal od rządu i za pieniądze rządowe.Rząd zmuszony był nietylko stwarzać i utrzymywać teatry, muzea,konserwatoria i t.p. lecz nawet wydawać pisma i książki.- Zresztą nawet w wypadku inicjatywy społecznej,nie obchodziła się ona bez pieniężnych subwencyj rządu.-

Ostatnio wyłonił się pomysł stworzenia osobnego Funduszu Kultury.Składać się nań będą podatki,ściągane drogą ustawową,od przedmiotów zbytku.Projekt ten powstał na odbytym niedawno kongresie kultury.Po należytym opracowaniu przedłożono go Ministerstwu Oświaty.-

Należy się spodziewać,że realizacja pomysłu przyniesie pożądane wyniki.-

---

P o s i e d z e n i e   S e j m u   z   d n . 30 l i s t o-
p a d a .- /Dalszy ciąg dyskusji budżetowej.- Dwie nagłe interpe-
lacje Krikszczioniów/.-

"Dzień Kowieński". N. 267.-

Cały czas przed przerwą wypełnia dyskusja budżetowa.
Obszernie wypowiadają się posłowie R a u l i n a j t i s /d.f./
i T r y m a k a s /u.s./.Obaj mówcy poddają szczegółowej kry-
tyce politykę gospodarczą rządu,ubolewając nad niedopuszczeniem
swych organizacyj partyjnych - Związku Narodnych i osadników /
/filja darbo federacji/ oraz Związku Gospodarzy /ukin.sajunga/ -
do nowej Izby Rolniczej.-
Po przerwie Marszałek Staugajtis komunikuje,że Prezyd-
jum po przejrzeniu stenogramu uchwaliło wyrazić pos.T r y m a -
k a s o w i naganę za wyrażenie:"W Litwie prawa Litwina są de
ptane kozackiemi podkowami komisarza" oraz przesłać prokuratorji
do zaopinkowania części mowy jego,głoszącej:"Nie,to długo nie
potrwa,cierpliwość jego się urwie i wcieli on w przyszłości w
życie teorję Johna Lokka,że obywatele,których prawa są przez
rząd obrażone,mają prawo do powstania przeciwko rządowi.Prawo
to,jak miecz Damoklesa,wisi nad głowami rządzących." ...
Następuje rozważanie nagłości interpelacji ludowców
i chrz.dem. do p.Prezesa Rady Ministrów i p.o.Ministra Spraw Za
granicznych.-
Interpelanci zarzucają delegatowi Litwy na Zgromadze-
nie wrześniowe Ligi Narodów p.Sidzikauskasowi,iż niedostatecz-
nie przeciwdziałał obiorowi Polski na członka Rady Ligi i nie bi
bronił interesów państwa w sprawie skargi Kłajpedzian,która "nie
została zakończona,jak twierdzi rząd, a tylko odroczona i może
być wszczęta w każdej chwili ponownie",oraz zapytują m.in. p.
Prezesa Ministrów,czy jest nadzieja, żeby mu się udało znaleść
stałego Ministra Spraw Zagranicznych i jakich środków zamierza
się jąć Gabinet w celu naprawienia sytuacji Litwy w Lidze Naro-
dów.-
Za nagłością przemawia pos.W o l d e m a r a s /nar./
podkreślając ujemny wpływ należenia Polski do Rady Ligi Narodów
na interesy Litwy i niepomyślny stan sprawy kłajpedzkiej.Pozatem
mówca domaga się znalezienia,chociażby drogą rozpisania konkur-
su,kandydata na stanowisko szefa Ministerstwa Spraw Zagranicz-
nych.-
Przeciwko nagłości wypowiada się pos.D a j l i d e
/lud./.Interpelanci sami chyba przyznają,iż interpelacja jest
nienagła,skoro dotyczy wypadków z przed 2,5 miesięcy.-
Za nagłością głosują trzy frakcje chrz.dem. i narodow-
cy /29 głos./ przeciwko soc.dem.ludowcy,Żydzi i Niemcy /41 gł/
Ukin.Partja i Polacy od głosowania się powstrzymują.Nagłość in-
terpelacji upada, wejdzie ona pod obrady w trybie zwykłym.-
Z kolei sejm przystępuje do rozważania nagłości inter-
pelacji chrz.dem.do p.ministra obrony krajowej,oskarżającej go
o opublikowanie w wywiadzie udzielonym korespondentowi "Lity"
tajemnic wojskowych i naruszenie ustaw.Nagłość interpelacji
uzasadnia pos.M a ś i l u n a s /chrz.dem./.P.Minister Obrony
Krajowej oświadczył we wspomniany wywiadzie,że Związek Strzel-
ców ma za zadanie prowadzenie podczas wojny partyzanki na tyłach
armji przeciwnika,dokonując zaś reformy instytucyj wojskowych
nie przestrzega istniejących statów.
Przeciwko nagłości nie przemawia nikt.Zostaje ona uz-
nana głosami chrz.dem. przeciwko 1 s.d. przy wstrzymującej się
od głosowania reszcie posłów większości rządowej.-
Z przemówieniem za przyjęciem interpelacji występuje
pos.B i s t r a s /ch.d./.Podanie do powszechnej wiadomości za-
dań,powierzanych Strzelcom /Szaulisom/,podczas wojny, umożliwia
przeciwnikowi postępowanie z wziętymi do niewoli członkami
Związku,jak ze zwykłymi jeńcami wojennymi.Jeżeli więc nie moż-
na tego kwalifikować,jako zdrady stanu,to w każdym razie inter-
view p.Ministra Obrony Krajowej dał wrogom Litwy broń do ręki i
bardziej nadawałby się do przesłania prokuratorji,niż przemówie
nie pos.Trymakasa.-

Reformy dokonano w armji,a mające na celu usunięcie niepożądanych zdaniem obecnego dowództwa elementów,nie odpowiadają mającym moc prawną etatom.Interpelację należy przyjąć,by dać p.Ministrowi możność wyjaśnienia tych spraw.-

Przeciwko przyjęciu występuje pos.Z u b r y s /lud/,kt który zaznacza,iż cel i zadania związku strzeleckiego określa wyraźnie jego statut,a zmiany w armji były dokonywane zgodnie z istniejącemi ustawami.-

Przemawiając o motywach głosowania pos.W o l d e m a r a s zaznacza, iż frakcja narodowa od głosowania się powstrzyma.- Za przyjęciem głosują 3 frakcje chrz.dem. /27 gł/,pod których adresem pos.M a r k i a l i s /s.d./rzuca z miejsca uwagę: "Agenci Piłsudskiego",przeciwko większość rządowa /43/.Powstrzymują się narodowcy i uk.partja.-

Po zakończeniu obrad nad interpelacjami zabierają głos posłowie W o l d e m a r a s /nar./ i M i k s z y s /u.s wyrażając protest przeciwko stanowisku Prezydjum wobec mowy X pos.Trymakasa.-

Marszałek Staugaitis wyjaśnia stanowisko Prezydjum, lecz słowa jego giną w najokropniejszej wrzawie,powstałej na ławach chrz.dem.wśród której Marszałek zamyka ok.godz.3-ej posiedzenie,wyznaczając następne na środę 1 grudnia godz.9 rano.-

P o s i e d z e n i e S e j m u z d n i a 1 - g o g r u d n i a 1926 r. - /Incydent pomiędzy Prezydjum a krikszczioniami.- Budżet na r.1926./.-

"Dzień Kowieński" N.268.

Po otwarciu posiedzenia Marszałek Staugajtis komunikuje,że projekt uzupełniającego budżetu na rok 1926 zostaje przeniesiony na pierwszy punkt porządku dziennego.Referent pos.B i e l i n i s /soc.dem./ wchodzi na trybunę.W tej samej chwili pos.S z m u ł k s z t i s /ch.d./zwraca się z miejsca prosząc o głos w sprawie naruszenia statutu Sejmu,poczem podchodzi do stołu prezydjalnego.Po rozmowie z pos.Szmułksztisem Marszałek Staugajtis zarządza 10 minutową przerwę,po której posiedzeniu przewodniczy I wicemarszałek pos.K a j r y s /soc.dem./.-

Przewodniczący zapytuje pos. R a d z e w i c z u s a /d.f./ w jakiej sprawie zamierza on przemawiać.Na ławach chrz.demokracji powstaje hałas.Pos.Radzewiczus wchodzi na trybunę i usiłuje rozpocząć przemówienie.Przewodniczący przerywa mu i dopiero po wyjaśnieniu, że przemówienie będzie dotyczyło dzisiejszego posiedzenia udziela mu głosu.-

Pos.Radzewiczus /d.f./,zaznacza,iż posiedzenie wtorkowe zostało przerwane i porządek dzienny następnego nie został ogłoszony, ani rozesłany,jak tego wymaga statut,posłom.- W dalszym ciągu mówca zwraca się przeciwko Marszałkowi,oświadczając,że wprowadzony przezeń do Sejmu stan rzeczy jest nie do zniesienia.-

Przewodniczący pos.K a j r y s przerywa ponownie mówcy i wyjaśnia,że Marszałek ogłosił termin i porządek dzienny tego posiedzenia,poczem odbiera głos pos.Radzewiczusowi i zapytuje pos.Szmułksztisa w jakiej sprawie zamierza on przemawiać.-

Zabierając głos pos. S z m u ł k s z t i s /ch.d./ zakłada protest przeciwko zapytywaniu przez Prezydjum posłów o temat ich przemówień.-

Po przemówieniu pos.Szmułksztisa Sejm przystępuje nareszcie do porządku dziennego.- Referent pos.Bielinis /s.d./ stwierdza,że dzięki projektowanym zmianom budżet na r.1926 zostaje zredukowany do sumy 236.132.134 lt. -

Dyskusję rozpoczyna pos.S t e p a n a w i c z u s /ch.d./.Zmiana budżetu zmniejsza go o 5.460.890.Jednak redukcja preliminarza wydatków na rok bieżący jest,zdaniem mówcy,szkodliwa dla państwa i proponuje on projekt zmiany budżetu odrzucić.-

Pos.R a d z e w i c z u s /d.f./ uważa projekt za możliwy do przyjęcia z wyjątkiem zmniejszenia wydatków Ministerstwa Rolnictwa,funduszu emerytalnego i na szkoły rzemieślnicze.

Pos.S z m u ł k s z t i s /ch.d./omawiając budżet Ministerstwa Oświaty robi wycieczkę przeciwko szkołom polskim, grożąc rzekomą polonizacją kraju.-/pos.Markialis - soc.dem. z miejsca:"Spolszczymy Szmułksztisa"/ .Kończąc mówca zaznacza, że rząd powinien zmienić całą linję swej polityki.-

Pos.B i s t r a s /ch.dem./ żąda odesłania projektu do Komisji Wojskowej dla zaopinjowania zmian poczynionych w budżecie M-stwa Obrony Krajowej.-

Pos.K u z m i n s k i s /lud./ dziwi się krikszczionskiej niechęci do redukowania wydatków.Aparat oświatowy i administracyjny był nieodpowiednio zorganizowany:dzięki dokonanej reorganizacji możliwem jest zaoszczędzenie poważnych sum.Powiedziano z tej trybuny,że kto nie umie wydatkować pieniędzy niech się usunie od władzy.Żeby obecny rząd wydawał "Lietuvos Zinios" za pieniądze państwowe,jak miało to za krikszczionskich czasów miejsce z "Kowner Zeit",to i obecnie byłyby większe wydatki.Mówca gorąco obstaje za zwiększeniem sum na Kontrolę Państwa:ma ona przecie obecnie podwójną pracę - musi śledzić za obecnemi sprawami i jednocześnie badać pozostałości po dawnych rządach.- Po przemówieniu pos.Kuzmiskisa zostaje zarządzona przerwa,po której następuje dalszy ciąg dyskusji.

Zabierają głos posłowie Ukininku Sajungi:J o k a n t a s , M i k s z y s i W a ł a d k a.-

Pos.Mikszysowi szkolnictwo mniejszościowe stoi szczególnie solą w oku.Zdaniem jego Żydzi otrzymują sum,nie odpowiadające ich stanowi liczebnemu.Główne jednak odium swego niezadowolenia mówca zwraca przeciwko polskim szkółkom początkowym.-

Dyskusję zamyka przemówienie referenta pos.B i e l i n i s a /s.d./, po którem projekt zostaje przyjęty w I czytaniu i rozpoczęte II czytanie, w trakcie któr go Marszałek zamyka posiedzenie wyznaczając następne tegoż dnia o g.6 wiecz.-

Posiedzenie wieczorne 1 grudnia.-

Po otwarciu o godz.6 wiecz. z minutami posiedzenia przez Marszałka Staugajtisa Sejm przystępuje do dalszego ciągu II czytania projektu budżetu uzupełniającego na 1926 r.Podczas rozważania preliminarza Ministerstwa Oświaty pos.S z m u ł k s z t i s /ch.d./wnosi,by pozycję na zapomogi dla szkół prywatnych podnieść o 500 tys. za wnioskiem tym opowiadają się 3 frakcje chrz.dem. narodowcy i mniejszości /31 gł/ przeciwko soc. dem. i ludowcy /28 gł./ Wniosek zostaje przyjęty.-

Po zakończeniu II czytania budżetu uzupełniającego na r.1926 zostaje wznowiona dyskusja budżetowa.-

Zabiera głos pos.R a d z e w i c z u s /d.f./.Przed rozpoczęciem przemówienia ozdabia on trybunę wielkiemi plakatami przedwyborczemi ludowców i socjaldemokratów.Mówca przypomina obietnice dawane przed wyborami przez stronnictwa lewicowe i usiłuje dowieść,że wyborców spotkał zawód.Kończąc przemówienie pos.Radzewiczus porusza sprawę ostatnich nieporozumień chrz. dem. z Prezydjum.Marszałek przywołuje go do porządku, na ławach krikszczionskich powstaje wrzawa,w trakcie czego upływa czas przemówienia.- Sejm odrzuca prośbę o przedłużenie go i mówca opuszcza trybunę.-

Następny przemawia pos.A l e k s a /uk.partja/ dotykając ciężkiego położenia rolnictwa w kraju.-

Po mowie jego ok.godz.11 wiecz. zostają przyjęte wnioski o zakończeniu posiedzenia i wyznaczenia następnego na czwartek 2-go grudnia o godz.9 rano.-

---

P o s i e d z e n i e S e j m u z d n i a 2 - g o g r u d n i a 1926 r.- / Dyskusja budżetowa.-/

"Dzień Kowieński" N.269.-

Na porządku dzienny dyskusja budżetowa.

Pos.J o k a n t a s /u.s./ poddaje krytyce budżet Ministerstwa Oświaty.Nie widzi w nim żadnych zapowiedzianych zmian na lepsze.Owszem zmniejszenie pozycji na zapomogi dla szkół prywatnych i cofnięcie kredytów na kursy dla studentów są zjawiskami ujemnemi.Możnaby było również zredukować budżet Uniwersytetu,przeznaczając zaoszczędzone przez to sumy na rozszerzenie sieci szkół ludowych.-

Następnie przemawia pos.G - i l d i s o w a /ch.d./, poczem zabiera głos pos.F i n k e l s z t e j n /fr.żyd./.Budżet pozostał bez zmiany prawie, bo się nie zmienił budżet państwowy.Różnica jednak w porównaniu z latami ubiegłemi jest znaczna:obecnie wskazane w preliminarzu sumy będą zużyte dla dobra państwa,uprzednio zaś wydatkami państwowemi kryły się prywatne interesy.-

Po zarządzonej w tem miejscu przerwie do sali z grona posłów krikszczionśkich powraca tylko pos.Radzewiczus /d.f./ inni pozostają w kuluarach.-

Pos.R a d z e w i c z u s /d.f./ żąda sprawdzenia quorum.-Okazuje się, że quorum niema.Marszałek Staugajtis zarządza przerwę na 5 minut.Po przerwie pos.Radzewiczus w hałaśliwy sposób domaga się powtórnie sprawdzenia quorum.Zapada uchwała o wydaleniu pos.Radzewiczusa za hałaśliwe zachowanie się na 2 posiedzenia.Jednakże wobec tego,iż przyjęto ją przy braku quorum,nie zostaje ona wprowadzona w życie.- Marszałek Staugajtis zarządza ponownie 5-minutową przerwę.Po przerwie mimo dalszej nieobecności krikszczioniów,którzy dążyli w ten sposób do zerwania posiedzenia - quorum jest.Krikszczionie zawiedzeni wracają na salę.

Z przemówieniem w sprawie budżetu występuje pos.D a j l i d e /lud./.Obecna konjunktura gospodarcza jest wynikiem kilkuletnich rządów chrz.dem.Spadek po krikszczioniach otrzymano zły we wszystkich dziedzinach życia kraju,głównie w rolnictwie i handlu,gdyż uprzednie rządy popierały przemysł nieproporcjonalnie do znaczenia jego i potrzeb kraju.Sytuację utrudnia szczególnie kosztowność i brak kredytu.- Budżet na 1927 r. został opracowany zgodnie z potrzebami kraju.Nie można jednak nie poddawać projektu rządowego pewnej korekcie.Tak np: potrzeby rolnictwa nie zostały dostatecznie uwzględnione.Gospodarki osadników przynoszą dziś państwu szkodę zamiast korzyści.Parcelowano bowiem majątki nie dając osadnikom możliwości odpowiedniego zagospodarowania się.Obecnie przynajmniej należy zwiększyć pozycję na zapomogi dla osadników.Niewystarczające również sumy przeznaczono na meljorację gruntów i naprawę dróg.Frakcja ludowa wniesie w swoim czasie odpowiednie poprawki.-

Żaden budżet nie może zadowolić wszystkich potrzeb państwa,a tylko najważniejsze.Różnica poglądów,co jest najważniejsze dla państwa,wywołuje właśnie dyskusję budżetową.Należy jednak traktować sprawę tę poważnie,nie czepiając się drobnostek jak czynie obecna opozycja.-

Kończąc mówca stwierdza raz jeszcze, że budżet odpowiada ogólnej konjunkturze ekonomicznej kraju, a zatem jest do przyjęcia.-

Przed zakończeniem posiedzenia w kwestji incydentu po przerwie zabierają głos Marszałek Staugaitis i pos.S z r u ł k s z t i s oraz w sprawie osobistej pos.R a d z e w i c z u s

Posiedzenie wieczorne dnia 2 grudnia.-

Pos.Radzewiczus /d.f./ poddaje krytyce preliminarz wydatków,zatrzymując się dłużej nad ciężkiem położeniem osadników.Myśl przewodnia tej drugiej mowy jego w sprawie budżetu ta sama co i pierwszej - stronnictwa lewicowe nie wykonują swych obietnic przedwyborczych.-

Biuletyn Komitetu Nr.52/VIII/ [illegible]

Posiedzenie Sejmu z dnia 3-go grudnia 1926 r. / Dyskusja budżetowa./

[illegible] N.259.-

Na porządku dziennym dyskusja budżetowa.

Pos. J o k a n t a s /U.S./ podaje krytykę budżetu Ministerstwa Oświaty. Nie widzi w nim żadnej zapowiedzi zwrotu ku lepszemu. Owszem zmniejszenie pozycji na zapomogi dla szkół prywatnych i cofnięcie kredytów na kursy dla studentów [illegible] Można było również przeprowadzić oszczędności [illegible] uniwersytetu, przeznaczając zaoszczędzone przez to sumy na rozszerzenie sieci szkół ludowych.

Następnie przemówił pos. [illegible] /[illegible]/ [illegible] pos. P i l s u d s k i [illegible] [illegible]

Po zarządzonej w tem miejscu przerwie [illegible] na posiedzeniu [illegible] pozostali w kuluarach.-

Pos. [illegible] /[illegible]/ żąda sprawdzenia quorum. Okazuje się, że quorum niema [illegible] Przerwa na 5 minut. Po przerwie [illegible] quorum [illegible] nie zostało [illegible] ponownie 5-minutową przerwę [illegible] do otwarcia posiedzenia - quorum [illegible] wracają na salę.

Z przemówień w sprawie budżetu [illegible] Ogólna koniunktura [illegible] w ciągu [illegible] lat [illegible] budżet [illegible] wzrostu [illegible] kredytu [illegible] projektu [illegible] budżetu [illegible] nie został dostatecznie uwzględniony [illegible] [illegible] przeznaczone na [illegible] odpowiednie poprawki.-

Żaden budżet nie może zadowolić wszystkich [illegible] tylko [illegible] że [illegible] dyskusja budżetowa [illegible] ograniczona [illegible] oszczędności.-

[illegible] ogólnej koniunktury ekonomicznej [illegible] przyjęcia.-

Przed zakończeniem posiedzenia [illegible] zaniechania zlecenia [illegible] oraz w sprawie osobistej pos. [illegible]

Posiedzenie wieczorne dnia 2 grudnia.-

Pos. Radziewiczus /[illegible]/ podając krytykę [illegible] [illegible] ogólnym położeniu [illegible] [illegible] swych obietnic przedwyborczych.-

Pos.W o l d e m a r a s /nar./ dochodzi do wniosku że rządowy projekt budżetu na r.1927 nie odpowiada sytuacji gospodarczej kraju.Mówca doszukuje się rozdźwięku pomiędzy omawianym preliminarzem,a exposé budżetowmmp.Ministra Skarbu i twierdzi,że przedstawiony Sejmowi budżet jest dziełem urzędników poszczególnych instytucyj,a nie obejmującego całość potrzeb państwa,Ministra Skarbu.Należy projekt budżetu zwrócić rządowi do opracowania.Obecna dyskusja nad nim to tylko strata czasu. Można przyjąć tylko prowizoryczny preliminarz na styczeń 1927 r. i po ferjach świątecznych dopiero przystąpić do obrad nad zreformowanych przez Gabinet do tego czasu budżetem państwowym.-

Pos.K a r w i a l i s /ch.d./ w czarnych barwach maluje położenie ekonomiczne kraju.Projekt budżetu na r.1927 wykazuje w stosunku do budżetu na r.1926 redukcję dwukrotnie mniejszą niż budżet na r.1926. w stosunku do r.1925.- Tymczasem urodzaj tegoroczny stanowi tylko 64 procent urodzaju z roku ubiegłego.Przemysł również znajduje się w stanie katastrofalnym. To samo można powiedzieć o handlu.W ciągu kilku ostatnich miesięcy eksport nasz spada, a import stale wzrasta.Co do wywozu, to szczególnie charakterystyczną jest zniżka takowego do Anglji wzrost zaś do Niemiec, gdzie warunki zbytu dą najmniej przychylne.Posiedzenie zostaje zakończone około godz.12 w nocy.- Następne 3.XII. o godz.9 rano.-

P o s i e d z e n i e S e j m u z d n i a 3 g r u d n i a r.b. /Wielka rozprawa w Sejmie nad demonstracją krikszczionskiej studenterji 21 listopada w Kownie. Rząd otrzymał votum zaufania 44 głosami przeciw 33.- /

"Dzień Kowieński" N.270.-

Na ranne posiedzeniu Sejmu dn.3 grudnia Prezes Ministrów p.M. S l e ż e w i c z u s wystąpił z odpowiedzią na interpelację narodowców,ukin.partji i 3 frakcyj chrz.dem. w sprawie zajść w niedzielę 21 listopada.

Już na kilka dni przed niedzielą 21 listopada krążyły pogłoski,że mająca się odbyć demonstracja studencka ma napaść na znajdujący się w pobliżu Domu Ludowego,miejsca wiecu studenterji,lokal związków zawodowych i że robotnicy gotują się do odparcia tego napadu.Żeby uniknąć możliwego w takich okolicznościach starcia,Naczelnik Miasta i powiatu zakaz urządzania demonstracji.Miał on do tego prawo.Podobna praktyka jest stosowana w innych państwach, stosowali ją swego czasu i chrz. dem.-

Jednak studenci nie usłuchali zakazu władzy.Rzucając pod adresem policji połajanki i grożąc jej laskami przedarli się przez 2 kordony policjantów.Wtedy rezerwa policji konnej wśród której 5 funkcjonarjuszów miało steki /żadnych nahajek, bagnetów, czy też granatów nie było/ otrzymała rozkaz rozproszyć tłum i wolno ruszyła w jego stronę.Demonstraci zaczęli napadać na policję,bijąc laskami ludzi i koni.Zraniono wówczas 7 policjantów i 7 koni.Rozproszeni częściowo demonstranci zaczęli się zbierać koło ogrodu miejskiego.Grupa około 100 osób ruszyła stamtąd przed Gmach Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz w stronę Muzeum Wojskowego.Ulicą Orzeszkowej podeszła również do Muzeum inna część demonstrantów.Policja zajęła bramę nie wpuszczając nikogo do ogródka muzealnego.Około 60 osób przedostało się tam jednak przez płoty i wszczęło hałas,rzucając pod adresem policji wyzwiska:"Agenci bolszewiccymsługusi komisarów" i t.d.Dwaj funkcjonarjusze policji weszli do ogródka, w celu przywrócenia porządku,lecz na żądanie gen.Nagewiczusa opuśli go natychmiast.Około godz.6 demonstracja już się skończyła.Podczas demonstracji aresztowano 12 osób.-Sprawa ich została przekazana sędziemu śledczemu do spraw nadzwyczajnej wagi.-

Pos.W o l d e m a r a s /mar./ dochodzi do wniosku, że rządowy projekt budżetu na r.1937 nie odpowiada sytuacji gospodarczej kraju. Nowa dostrzega się rozdźwięku pomiędzy omawianym preliminarzem a expose budżetowym Ministra Skarbu i wierzył, że przedstawiony [illegible] budżet jest dalszym urzędników poszczególnych instytucji, a nie obejmującego całość potrzeb państwa. Ministra Skarbu. Należy projekt budżetu zwrócić rządowi do opracowania. Obecna dyskusja nad nim to tylko strata czasu. Można przyjąć tylko prowizoryczny preliminarz na styczeń 1937 r. i po feriach świątecznych dopiero przystąpić do obrad nad zreformowanych przez gabinet do tego czasu budżetem państwowym.

Pos.K r [illegible] /ch.d./ w pierwszych słowach [illegible] położenie ekonomiczne kraju. Projekt budżetu na r.1937 wykazuje w stosunku do budżetu na r.1936 redukcję dwukrotnie mniejszą niż budżet na r.1936 w stosunku do r.1935. - Tymczasem wzrost [illegible] tylko 64 procent wzrostu z roku [illegible] Przemysł [illegible] znajduje się w stanie katastrofalnym. To samo można powiedzieć o [illegible] eksport nasz spadł [illegible] charakterystyczne jest niski [illegible] zagranicą do Niemiec, gdzie [illegible] Posiedzenie zostało zakończone około godz.12 w nocy. Następne 3.XII. o godz.9 rano.-

P o s i e d z e n i e S e j m u z d n i a 3 g r u d n i a r.b. /Uliczna rozprawa w Sejmie nad demonstracją studencką z 21 listopada w Kownie. Rząd otrzymał votum zaufania 42 głosami przeciw 33.- /

"Dzień Kowieński" N.270.-

Na rannem posiedzeniu Sejmu dn.3 grudnia [illegible] posłów p.M. B i e ż e w i c z u s wystąpił z odpowiedzią na interpelację narodowców ukr. partii 1:3 [illegible] w sprawie zajść w niedzielę 21 listopada.

Już na kilka dni przed niedzielą 21 listopada kruszyły pogłoski, że młodzież nie odbyła demonstracji studenckiej na [illegible] nie zaszłudniej się w pobliżu Domu Ludowego, miejscem [illegible] studentów i lokali [illegible] robotników [illegible] się do odparcia tego napadu. Żeby uniknąć możliwego w takich okolicznościach starcia, Naczelnik Miasta [illegible] demonstracji. Miał on do tego prawo. Podobna praktyka jest stosowana w innych państwach. [illegible]

Jednak studenci nie usłuchali zakazu władzy. Zebrali się pod adresami policji: pojedyńczo i grupami [illegible] się przez kordony policjantów, [illegible] rezerwy policji konnej, wśród których 5 funkcjonariuszów [illegible] rozmarzonych, czy bez [illegible] obrzucała [illegible] rozproszyć tłum i wolno ruszyli w jego stronę. Demonstranci zaczęli napadać na policję, bić [illegible] i koni. [illegible] policjantów i 7 koni. Rozproszeni częściowo demonstranci zebrali się znowu koło ogrodu miejskiego. Grupa około 100 osób ruszyła stamtąd przed gmach Ministerstwa Spraw Zagranicznych [illegible] w stronę Muzeum Wojskowego. Ulica [illegible] podobnie również do Muzeum [illegible] demonstrantów. Policja [illegible] brama nie [illegible] do ogrodu muzealnego. Około 60 osób [illegible] ale tam jednak przez płoty i [illegible] adresem policji wywiesza: Areny [illegible] i t.d. Dwaj funkcjonariusze policji wezwali do porządku, w celu przywrócenia porządku, lecz na żądania ich [illegible] Około godz.6 demonstracja już się skończyła. Podczas demonstracji aresztowano 12 osób, sprawa ich została skierowana sądziemu śledczemu do sprawy zatwierdzenia [illegible].-

Tak w świetle faktów wygląda twierdzenie interpelantów,że studenci spokojnie szli do pomnika poległym.Tak uszanowali oni żądanie władz i miejsce poświęcone pamięci bohaterów. Tak dali oni przykład porządku i karności.-

Policja spełniła sumiennie swe zadanie.Jeżeli dopuściła się ona czynów nieodpowiednich, można było zaskarżyć ją u sędziego pokoju.Skarg takich jednak niema.Jeżeli zaś zarządzone przez władze śledztwo wykaże przekroczenie przez funkcjonarjuszy policji ich kompetencji,to zostaną oni ukarani.-

Celem projektodawców demonstracji było podburzenie demonstrantów,wywołanie starcia z policją,publicznego skandalu. Opozycja zgóry podburzała otwarcie opinję publiczną przez swą prasę.W niedzielę już wyszła ona na ulicę.Wyszła nie sama - na swoje miejsce posłał demonstrować rzekomo "narodowo i państwowo usposobioną młodzież" uzbrojoną w laski.Odpowiedź rządu czynnikom prowokującym w społeczeństwie niepokój i ekscesy, podburzającym do negowania zarządzeń władzy,mających na celu utrzymanie porządku,jest i będzie krótka i wyraźna.Rząd żadnej walki przeciwko narodowo i państwowo usposobionej części społeczeństwa nie prowadzi i prowadzić nie będzie./oklaski na lewicy,wrzawa u krikszczioniów/,gdyż taka walka byłaby samozwalczaniem się.-

W stosunku do jednak do wszelkich podżegaczy,chociażby byli oni z grona prawicy,rząd będzie stosował tę miarę,jaką już zastosował do awanturników z lewicy.Rząd nie zezwoli na żadne demonstracje,których celem będzie naruszenie porządku i spokoju publicznego,rozstrzyganie spraw państwowych siłą w walce ulicznej.Wobec gwałtu rząd zawsze zastosuje siłę i odeprze wszelki zamach na istniejący ustrój./Burzliwe oklaski większości, wrzawa na ławach opozycji/.-

Dyskusję nad odpowiedzią p.Premjera zapoczątkowuje pos.R a u l i n a j t i s /d.f./. Demonstracji,zdaniem jego , nie było.Uczestnicy wiecu wyszli z Domu Ludowego z zamiarem rozejścia się,pozostawiając w sali przygotowane dla pochodu sztandary i plakaty.Tysiączny tłum nie może jednak rzpoproszyć się w ciasnej ulicy w mgnieniu oka.Policja zamiast ułatwić rozejście się zaatakowała idących.Zachowanie się jej było niemożliwe, nawet studentkom,kobietom, grożono brauningami.Pozatem sam zakaz demonstracji jest nieprawny.Całe zajście jest naruszeniem gwarancyj konstytucyjnych, winni muszą być pociągnięci do odpowiedzialności.-

Zarzut,iż młodzież była narzędziem w rękach partji politycznych, jest nieuzasadniony.Na wiecu znaczną część uczestników stanowili członkowie organizacji "Ateitininków" organizacji bezpartyjnej i katolicko-narodowej.-

Senat Uniwersytetu,instytucja poważna i bezstronna, potępił postępowanie policji./Oklaski na ławach opozycji, okrzyki:"Brawo Senat" Hańba rządowi"./

Kończąc,mówca wyraża współczucie młodzieży akademickiej i ubolewanie, że rząd popełnił tak wielki błąd.-

Pos. A m b r o z a j t i s /d.f./ odczytuje odezwę wydaną przez młodzież narododą do społeczeństwa, przedstawiającą wypadki 21/XI. w specyficznem świetle.Mówca więcej daje tej odezwie wiary, niż oświadczeniu szefa rządu.- Rząd jedno mówi, a drugie czyni.Wydana za czasów chrz.dem. ustawa, o zebraniach została przez Sejm anulowana, rząd zastąpił ją przez analogiczny co do treści tajny okólnik do naczelników powiatów.

Postępowanie władz 21.XI. jest gwałtem grupy politycznej wobec swych przeciwników.Studenci,pracujący w instytucjach państwowych, byli poddani badaniu co do udziału w demonstracji. Nawet Marszałek Sejmu badał w tym względzie podwładnych sobie urzędników studentów./Z ław chrz.dem. rozlegają się okrzyki: "Hańba".Na sali wrzawa./

Wypadki niedzielne, to memento mori dla obecnego rządu to głos powstającego w narodzie protestu przyciwko natynarodowej i antypaństtwowej polityce rządu.-

Zdaniem pos.Woldemarasa /nar./ cały przebieg zajść 21 listopada jest jednym aktem oskarżenia przeciwko władzom. Prawo demonstracji,jako przypadkowego zadeklarowania swego stanowiska jest zagwarantowane przez Konstytucję.Żadna ustawa nie może stać w sprzeczności z Konstytucją.Zatem zakaz demonstracji był nieprawny.Obywatelom zaś przysługuje prawo sprzeciwiania się nieprawnym zarządzeniom władz.Jeżeliby więc rzeczywiście studenci urządzili demonstrację i okazali czynny sprzeciw policji,nie byłoby w tem nic karygodnego.Wolności konstytucyjne mogą być zawieszane tylko podczas stanu wojennego,który został u nas zniesiony.Tak się przedstawia strona formalna sprawy - winowajcą jest rząd.-

Lecz oprócz formalnej, jest jeszcze strona moralna.R Przypuśćmy nawet na chwilę, że z prawnego punktu widzenia rząd miał rację.Czy upoważniło to jednak go do naruszenia ogólnie przyjętej w Europie etyki i wysyłania policji przeciwko młodzieży akademickiej,stojącej zawsze i wszędzie na czele wszelkiego ruchu ideowego?Jak nazwać można postępowanie urzędówki "Lietuvy" która w sobotę 20.XI. zamieściła wzmiankę, że nazajutrz o g.1 pp w Domu Ludowych odbędzie się .... zebranie socjaldemokratów?/z ław krikszczionskich,pod adresem redaktora "Lietuvy" pos.Dajlide pada epitet:"Prowokator"/.Czy Sejm wiedząc o podnieconym nastroju społeczeństwa,mógł odrzucać spokojnie interpelację w sprawie polonizacji i bolszewizacji kraju i uniemożliwiać w ten sposób rządowi udzielenie wyjaśnień i uspokojenie opinji publicznej? Nie posiadamy, kończy mówca, rządu litewskiego,lecz rząd partyjny i dlatego Gabinet nie może opuścić tej sali,jako rząd. Gabinet obecny /na ławach opozycji okrzyki:"Zdrajcy narodu"/ winien być obalony./Burzliwe oklaski chrz.dem./.-

Pos.A m b r o z a j t i s /d.f./ zabiera głos w sprawie osobistej.-

Pos.~~Szmukkxxtix~~ S z y m u t i s /ch.d./ odczytuje listę ofiar zajść niedzielnych i stwierdzając,że bito nawet kobiety i dzieci oraz osoby,nie biorące udziału w demonstracji, uważa, że zajścia 21.XI. należy zaliczyć do okresu prześladowań Murawjowa-Wieszatiela.-

Lista mówców nie jest wyczerpana.Posiedzenie ok.godz. 2 i pół zostaje zamknięte,następne o godz.7 wiecz.-

Posiedzenie wieczorne dn.3 grudnia.-

Posiedzenie otwiera wicemarszałek Sejmu pos.K a j r ys Na porządku dzienny - dalszy ciąg dyskusji nad odpowiedzią Prezesa ~~Rady~~ Ministrów nad interpelacją w sprawie zajść 21 listopada w Kownie.-

Pos.P l e c z k a j t i s /s.d./ widzi w niedzielnej demonstracji studentów wystąpienie przeciwrządowe opozycji krikszczionskiej,która się ukryła za plecami młodzieży akademickiej. Do udziału w wiecu i demonstracji nawoływał przecież organ chrz.dem. "Rytas",uczestniczyli w nich posłowie opozycyjni.Bolszewizacja i polonizacja, to tylko hasła,któremi się zamierza pociągnąć masy do walki z rządem.-

Mówca nie przeczy, że wśród "atejtininków" mogą być również i niefaszyści.Ciekaw jest tylko, ~~z~~ jaki odsetek stanowią oni w tej organizacji.Próżno się bowiem chrz.dem. zapierają faszyzmu: w Wilkach za rozpowszechnianie odezw faszystowskich pociągnięto do odpowiedzialności proboszcza,w innych miejscowościach stają za tem przed sądem również agenci chrz.dem. a pewna osoba posiadająca zaświadczenie centralnego komitetu partji chrz.dem. zeznała, że było jej powierzone szerzenie odezw faszystowskich i że w lokalu partji widziała całe pliki tych odezw.-

Nikt nie może twierdzić,że policja zachowała się całkiem odpowiednio.Premjer zaznaczył to w swej odpowiedzi, przyrzekając pociągnąć winnych,o ile śledztwo wykaże takowych,do odpowiedzialności.Jeżeli jednak ~~d~~ funkcjonarjusze policji przekroczyli swe kompetencje, to któż temu winien czy p.Pożełła,który 6 miesięcy tylko zajmuje stanowisko Ministra Spraw Wewnętrznych, czy może raczej chrz.dem.,którzy w ciągu 6 lat wychowywali policję?.-

Mówiono tu wiele o bezwzględnem postępowaniu policji, lecz nikt nie przypomniał, co się działo za krikszczionśkich rządów,gdy w r.1924 w Szawlach na meetyng robotniczy przysłano wojsko,które strzelało do zebranych, a w styczniu 1925 r. w Kownie sprowadzona wbrew woli Zarządu Miejskiego policja strzelała do grupy bezrobotnych, którzy spokojnie słuchali na placu Ratuszowym wyjaśnień przedstawiciela samorządu w sprawie zniżki wynagrodzenia za pracę przy robotach publicznych.Wówczas to policianci wjechali konno do kościoła.To były prawdziwe Kroże.-

Dalej mówca, czytając ogłoszony w "Lietuvos Zinios" list Poworotnikowa,przypomina krikszczionśkie metody prowokacji i zrywania zebrań i dochodzi do wniosku, że w latach ubiegłych rządzili Litwą Poworotnikow, ks.Krupawiczus i ks.Szmułkszis.

Interpelanci zarzucają rządowi, że pozwala na otwieranie szkół polskich.Możnaby było mieć rządowi za złe,gdyby było przeciwnie,gdyż wtedy byłyby krępowane prawa pewnej części obywateli kraju do posiadania własnych szkół, coby stało w sprzeczności z demokratycznym ustrojem państwa.-

Pos.E n d z i u ł a j t i s /ch.d./ obwinia ministra Pożełłę,cały Gabinet, a nawet Prezydenta Republiki oraz oświadcza, iż rząd nie doczeka się votum zaufania.-

Po zarządzonej w tem miejscu przerwie przemawia pos. D a g i a l i s /uk.saj./,poczem o godz.11 i pół zostaje przyjęty wniosek o zamknięciu listy mówców.-Zapisanych do głosu jest jeszcze 6-miu.-

Pos.S k i p i t i s Śp.gosp./ oświadczam iż jakkolwiek podpisał wraz z posłem Aleksą omawianą interpelację, to jednak nie może się zgodzić całkowicie z jej treścią,a szczególnie z jej zbyt mało poważnym tonem,zbyt ostremi określeniami i porównaniami.Tak np: jest on pewien, że p.Pożełła nie chciał i nie mógł chcieć:"kąpać młodzieży w jej własnej krwi".

Pozatem dyskusja również zeszła na tory niewłaściwe. Nie do Sejmu należy spierać się o faktyczny obraz zajść i rozstrzygać,kto z prawnego punktu widzenia miał rację, czy studenci, czy policja - należy do do kompetencji organów sądowych, zadaniem parlamentu zaś jest wyjaśnić stronę polityczną wypadków.-

Studenteria jest barometrem nastrojów społeczeństwa. Jeżeli zwraca ona uwagę rządu na niebezpieczeństwo polonizacji i bolszewizacji kraju, to znaczy, że niepokój przed temi zjawiskami nurtuje już w szerokich masach.Szczególnie poważną jest groźbą anarchj,niesionej przez bolszewizm.W obliczu tego niebezpieczeństwa powinni skupić się di wspólnej pracy wszyscy, od stronnictw prawicowych do socjaldemokratów,którzy są awangardą nie komunizmu,jak tego chce chrz.dem.,lecz właśnie sił walczącyc z ideami komunistycznemi.Obecna zaś sytuacja, gdy socjaldemokrata Pleczkajtis,wypomina z tej trybuny Poworotnikowych, a chrz. demokraci Endziułajtis i Dagialis mówią o ekskomisarzach, jest bolszewikom na rękę.Żadne stronnictwo, czy organizacja krajowa nie jest tak niebezpieczna, jak międzynarodówka komunistyczna, b bo nie rozporządza tak wielkie, jak ona, środkami materjalnemi.

Rząd jednak nie docenia grozy położenia.Nie umie on,cz czy nie sił walczyć z ruchem bolszewickim i szerzeniem się polonizacji.Dlatego też posłowie partji gospodarzy nie mogą głosować,za wyrażenim mu zaufania i życzą, by Gabinet dokonał w swe swem składzie koniecznej rekonstrukcji.-

Po mowie pos.Skipitisa czas przemówień drogą przyjęcia w głosowaniu odpowiedniej uchwały zostaje skrócony do 10 minut.-

Pos.R a d z e w i c z u s /d.f./ twierdzi,że rząd przyprowadził kraj nad brzeg przepaści,a funkcjonarjusze jego zbeszcześcili hymn narodowy i Muzeum Wojskowe.-

Pos.S z m u ł k s z t i s /ch.d./ mówi, że opis wypadków 21.XI. zawarty w odpowiedzi rządu nie odpowiada rzeczywistosści.Oświadczenie Premjera nie mówi też nic o środkach,jakich się rząd ma jąć w walce z zagrażającemi istnieniu państwa bolszewizacją i polonizacją.-

---

Mówiąc tu wiele o bezwzględnem postępowaniu policji, jeszcze nikt nie przypomniał, co się działo za [illegible] rządów, gdy w r.1924 w [illegible] na meetyng robotnicy [illegible] które stawiło się do zebranych, a w [illegible] 1925 r. w którym zgromadzona wbrew woli Zarządu [illegible] policja strzelała do grupy bezrobotnych, którzy spokojnie stali na placu [illegible] czekając na wyjaśnień przedstawiciela samorządu w sprawie zaliczki wynagrodzenia za pracę przy robotach publicznych. Wówczas to policjanci wjechali konno do kościoła. To były prawdziwe grozy.

Dalej mówca, czytając ogłoszony w [illegible] list Pororotnikowa przypomina krzyżacką [illegible] metody prowokacji i zrywania zebrań i dochodzi do wniosku, że w latach ubiegłych rządził [illegible] Pororotników, ks. Krupowicz i ks. [illegible].

Interpelacja zarzuca rządowi, że pozwala na otwieranie szkół polskich. Można by było mieć rządowi za złe, gdyby to przeciwnie, gdyż wtedy byłyby krzywdzone prawa równe części obywateli Kraju do posiadania własnych szkół, coby stało w sprzeczności z demokratycznym ustrojem państwa.-

Pos. K a r d z i u l a i t i s /ch.d./ obwinia [illegible] ministra [illegible] cały Gabinet, a nawet Prezydenta Republiki oraz oświadcza, iż rząd nie uchroni się od votum zaufania.-

Po zarządzonej w tem miejscu przerwie przemawia pos. B a r t e l i s /uk.soc./, poczem o godz.11 i pół zostaje przyjęty wniosek o zamknięciu listy mówców.- Zapisanych do głosu jest jeszcze 6-ciu.-

Pos. S k i p i t i s /p.cz./ oświadcza, iż jakoby podpisał wraz z posłem Alekną omawianą interpelację, to jednak nie może się zgodzić całkowicie z jej treścią, a szczególnie z tem, aby mało poważnym tonem, aby ostrymi określeniami i porównaniami. Takimi jest on powiedział, że p. [illegible] nie chciał i nie mógł chcieć: "Kąpać młodzieży w jej własnej krwi".

Potem dyskusja również zeszła na tory niewłaściwe. Nie do Sejmu należy spieranie się o faktyczny obraz zajść i rozstrzyganie, kto z prawnego punktu widzenia miał rację, czy studenci, czy policja - należy to do kompetencji organów sądowych, zadaniem parlamentu zaś jest wyjaśnić stronę polityczną wypadków.-

Studenterja jest barometrem nastrojów społeczeństwa. Jeżeli [illegible] ona uwagę rządu na niebezpieczeństwo polonizacji i bolszewizacji kraju, to znaczy, że niepokój przed temi zjawiskami nurtuje już w szerokich masach. Szczególnie poważna jest groźba anarchji niesionej przez bolszewizm. W obliczu tego niebezpieczeństwa powinni skupić się do wspólnej pracy wszyscy, od stronnictw prawicowych do socjaldemokratów, którzy są awangardą nie komunizmu, jak tego chce ch.dem., lecz właśnie siłą walczącą z ideami komunistycznemi. Obecną zaś sytuację, gdy socjaldemokraci [illegible] wspomina z tej trybuny Pororotnikowych, a chrz. demokraci [illegible] i [illegible] mówią o [illegible], jest bolszewikom na rękę. Żadne stronnictwo, czy organizacja krajowa nie jest tak niebezpieczna, jak międzynarodówka komunistyczna, bo nie rozporządza tak wielkie, [illegible], środkami materjalnemi.

Rząd jednak nie docenia grozy położenia. Nie umiał on, czy nie [illegible] [illegible] z [illegible] [illegible] partji posiadającej [illegible] z wyrażeniem mu zaufania i życzą, by Gabinet dokonał w swym składzie koniecznej rekonstrukcji.-

Po mówcy pos. Skipitis [illegible] przemówień drogą przyjęcia w stosowaniu odpowiedniej uchwały zostaje skrócony do 10 minut.-

Pos. R a d z e w i c z u s /d.l./ twierdzi, że rząd przeprowadził kraj nad brzeg przepaści, a funkcjonariusze tego rządu [illegible] patrolowy i Biuro Wojskowe.-

Pos. S a k u l k s z t i s /ch.d./ mówi, że kopia wypadków 21.XI. zawarta w odpowiedzi rządu nie odpowiada rzeczywistości. Oświadczenie Premjera nic nie mówi też o środkach, których rząd używa w walce z zagrażającemi istnieniu państwa bolszewizacją i polonizacją.-

Pos.Pnu r e n a s o w a /soc.dem./ uważa ả interpelację za testimonium paupertatis duchowego wystawione przez krikszioniów społeczeństwu litewskiemu,którego nie wynarodowiły rządy Murawjowa-Wieszatiela, i stuletnia niewola moskiewska,a może, zdaniem interpelantów, spolszczyć...60 szkółek ludowek.-

Niebezpieczeństwo komunistyczne również nie istnieje Żywioły bolszewickie obawiają się władz i zachowują spokojnie. Dowodem tego jest chociażby fakt,że 21.XI. nie urządzili wbrew zakazowi rządu demonstracji,"czem się nie może pochwali "narodowo i państwowo usposobiona" młodzież krikszczionska.-

Mówcy opozycyjni malują zajścia niedzielne w jaskrawych barwach,opowiadają o strumieniach krwi młodzieży katolickiej, o niezliczonych pokaleczeniach i t.d..Jak można pogodzić to z faktem, że tego samego wieczora odbył się szumny bal sfer chrz.demokratycznych i społeczeństwo katolickie mimo rzekomego pogromu swej młodzieży zabawiało się wesoło do późnej nocy? Zresztą, czy potłuczeni,poranieni przez policję demonstraci rozchodziliby się od Uniwersytetu śpiewają piosenki,jak to miało miejsce 21.XI. ?

Przemówienie pos.S u g i n t a s a /lud./ który rzeczowo ~~odpowi~~ odpiera zarzuty interpelantów,ginie całkowicie w wesołym,mimo powagę chwili,gwarze,panującym na ławach chrz.dem.

Pos.B i e l i n i s /soc.dem./ przypomina, że w oczach opozycji wypadkowy strzał malca do okna ks.prof.Buczysa i katastrofalne zawalenie się mostu na Dubissie podczas procesji były socjalistycznemi zamachami na społeczeństwo katolickie.Ten sam charakter chcą nadać zajściom 21.XI. interpelanci,Interpelacja ich - to odezwa przedwyborcza chrz.dem.,zawierająca conajmniej 90 proc. przesady.-

Pos.K u z m i n s k a s /lud./ zaznacza, że nie chrz. dem. lecz społeczeństwo powołało rząd i ono tylko może drogą konstytucyjną go obalić.Lecz tego nie będzie, bo rząd wypełnia dane przez się narodowi przyrzeczenia.-

Pos.Ra u l i n a j t i s /d.f./ przytaczając wyniki wyborów do przedstawicielstwa studenckiego,gdzie narodowcy otrzymali 15,a postępowcy 7 mandatów,zaleca liczyć się z opinją znacznej części większości litewskiej młodzieży akademickiej.-

Dyskusja skończona.- Marszałek Staugajtis komunikuje, że zostały zgłoszone trzy formuły przejściowe: 2 - z votum nieufności frakcji chrz-dem. nieumotywowana,oraz jedna stronnictw większości,wyrażając zaufanie.Głosowanie będzie się odbywało w kolejności wręczania.Ponieważ jedna grupa posłów zarządała głosowania imiennego,inna zaś tajnego,to zgodnie z przyjętą taktyką zostanie zarządzone głosowanie tajne .

Pierwsza zostaje poddana głosowaniu formuła chrz.dem. Wywoływani kolejno posłowie podchodzą do stołu prezydjalnego i oddają swe głosy.Tylko Premjer pos.Sleżewiczus nie bierze udziału w głosowaniu.

Wśród ogólnego naprężenia Marszałek Staugajtis odczytuje protokuł głosowania: w posiedzeniu bierze udział 78 posłów, kartek podano 77,za formułą 33,przeciwko 42,białych 2.Formuła nieufności jest odrzucona.

Z kolei odbywa się głosowanie nad formułą zawierającą votum zaufania.Podano znowu 77 kartek.Tym razem powstrzymujących się niema.Za zaufaniem głosowało 44, przeciwko - 33.Przepowiednie prof.Woldemarasa nie spełniły się.Gabinet nie został obalony.Napad opozycji odprato.- Na tem zakończono posiedzenie Sejmu następne dnia 7 grudnia.-

P o s i e d z e n i e S e j m u z d n i a 7-go g r u d n i a r. b. /Socjaldemokraci żądają nawiązania stosunków ekonomicznych z Polską/.-

"Dzień Kowieński" N.273.-

Całe posiedzenie zajmuje dyskusja budżetowa.Pierwszy zabiera głos pos.A l e k s a /p.gosp./.Rolnictwo powinno wytwarzać na eksport.Rynek wewnętrzny zajmuje w tej dziedzinie miejsce trzeciorzędne.Natomiast przemysł ma zaspakajać li tylko potrzeby miejscowe.Wynika to z rolniczego charakteru kraju.-

Pos.P u r e n a s o w a /soc.dem./ uważa interpelacje za testimonium paupertatis rządowego wystawione przez krikščionów społeczeństwu litewskiemu, którego nie wyprowadziły rządy Smetonowej-Wieszczetela, i utulenia niewola naskierska, może, zdaniem interpelantów, spolszczyć ...60 szkółek ludowych. Niech społeczeństwo komunistyczne również nie [illegible] zwiedzy bolszewickie obawiają się władz i zachowują spokojnie. Dowodem tego jest chociażby fakt, że 21.XI. nie urządzili "wbrew" zakazowi rządu demonstracji, gdzie się nie może pochwalić "narodowo i państwowo" z pochodną "młodzież krikščionijska".

Można [illegible] małe zajście niedzielne w [illegible] barwach, opowiada się o wściekłych [illegible] między katolickimi [illegible] i polskimi i t.d. Jak można porządzić to z tem, że tego samego wieczora odbył się szumny bal [illegible] katolicki i społeczeństwo katolickie mimo rzekomego [illegible] młodzieży [illegible] wesoło do późnej nocy [illegible] poszukiwani, poranieni przez policję demonstranci [illegible] bywało od Uniwersytetu śpiewając piosenki, jak to miało miejsce 21.XI. ?

Przemówienie pos.S u c i n s k a s a /lud./ który [illegible] ważna odpiera zarzuty interpelantów [illegible] wszystko, mimo ogromnego [illegible] pakutnym na [illegible] dem.

Pos.B i e l i n i s /soc.dem./ przypomina, że [illegible] opozycji wypadki w stolicy do okna [illegible] katastrofalne zwalczanie [illegible] na Dubisie [illegible] socjalistycznemi zasadami na społeczeństwo [illegible] sam charakter chce nadać zajściom 21.XI. interpelanci [illegible] kto [illegible] prezydenta ozdem. [illegible] mniej 90 proc. przesądy.

Pos.K u z m i n s k a s /lud./ zaznacza, że nie chrz.dem. [illegible] powołało [illegible] tylko [illegible] Konstytucji [illegible] tego nie będzie, bo rząd wypełni [illegible] przywrócenia.

Pos.M o l i n a s k i s /kat./ przytaczając wyniki wyborów do przedstawicielstwa studenckiego, gdzie narodowcy dostali 13, ateistów [illegible] mandatów [illegible] liczą się z opinią [illegible] ani większości litewskiej młodzieży akademickiej.

Dyskusja skończona. Marszałek Staugaitis przypomina, że zostały zgłoszone trzy formuły przejściowe [illegible] wotum [illegible] frakcji chrz-dem. niezmotywowana, oraz [illegible] strony [illegible] wyraża [illegible] zaufanie. Głosowanie będzie się odbywało [illegible] Ponieważ jednak grupa posłów zażądała głosowania imiennego, imienne, to zgodnie z przepisem [illegible] zostanie [illegible] tajne.

Pierwsza [illegible] poddana głosowaniu formuła chrz.dem. Wyrażona [illegible] do stołu przez [illegible] oddają [illegible] pos.[illegible] więc ukazuje się [illegible]

[illegible] Marszałek Staugaitis [illegible] protokół [illegible] formuły [illegible] 42 [illegible]

[illegible] wotum zaufania [illegible] na formułę [illegible]

[illegible]

Posiedzenie Sejmu z dnia 7-go Grudnia.

[illegible] /Socjaldemokraci żądają nawiązania stosunków z Polską/.

"Dzień Kowieński" N.275.

Całe posiedzenie zajmuje dyskusja budżetowa. Pierwszy zabiera głos pos.A l e k s a /p.[illegible]/. Rolnictwo powinno zwracać na eksport. [illegible] niewątpliwy w tej dziedzinie miejsce [illegible] trzeciorzędne. [illegible] przemysł ma zaspakajać li tylko potrzeby miejscowe, wynika to z rolniczego charakteru kraju.

Wyjście z obecnego ciężkiego położenia gospodarczego polega na popieraniu i zwiększeniu wytwórczości rolnej.Budżet tymczasem niedostatecznie uwzględnia potrzeby rolnictwa.Pozycje odpowiednie należy zwiększyć,redukując wydatki w innych dziedzinach.-

Naogół mówca nie jest zadowolony z budżetu.W stosunku do r.1926 jest on o wiele mniejszy.Depresja zaś gospodarcza ciągle wzrasta.To też i na budżet wypada patrzeć,jako na preliminarz czasowy,który trzeba będzie poddać za kilka miesięcy rewizji.-

Pos.K w i e s k a /lud./ odpiera obszernie zarzuty opozycji.Przemysł, szczególnie rolny - mleczarnie,przetwórnie, lnu i t.d. są popierane.Rząd szuka rynków zagranicznych dla przemysłu i rolnictwa.- Mówca przyznaje, że kredyty na potrzeby rolnictwa są niewystarczające.-

Minister Skarbu p.Ri m k a polemizuje z mówcami opozycji,szczególnie z pos.Woldemarasem,który się dopatrywał bezpodstawnie rozdźwięku pomiędzy expose budżetowem i preliminarzem oraz z pos.Steponawiczusem,mającemu ministrowi za złe odmalowanie w deklaracji położenia kraju czarnemi barwami.P.Minister uważa,że nie miał powodów i prawa skrywać przed Sejmem rzeczywistego stanu rzeczy.-

Po przerwie z dłuższą mową występuje wicemarszałek Sejmu pos.K a i r y s /s.d./.- Rządowy projekt budżetu spotkał się tu z ostrą krytyką ze strony opozycji.Nie są to w większości wypadków poważne zarzuty,któreby można było wziąć pod uwagę,lecz napaści demagogiczne,mające na celu zdyskredytowanie rządu i stworzenie mu trudności.Czerwoną nicią poprzez przemówienia krikszczioniów przebija myśl,że budżet nie odpowiada położeniu kraju,a więc i rząd,który go przedstawia, jest również nieodpowiedni.Rząd,opracowując budżet, uwzględnił tę ciężką sytuację,w jakiej się kraj znajduje, a która została stworzona nie dzięki sześciomiesięcznym rządom obecnej większości, lecz przez sześć lat panowania chrz.dem. Zresztą rząd objął władzę w czasie,gdy przygotowanie budżetu w poszczególnych Ministerstwach było już zapoczątkowane.Nie było więc czasu na dokonanie zasadniczej reformy.Pozostał stary niedopowiedni aparat administracyjny,dawny system podatkowy,organizacja sieci szkolnej i przedstawicielstw dyplomatycznych zagranicą.Kredyty na obronę kraju nie odpowiadają również zasobom państwowym.Budżet w obecnej formie jest nie do przyjęcia.Nie dokonano w nim bowiem z braku czasu koniecznych zmian w stosunku do budżetów z lat ubiegłych.Czego nie dokonał Gabinet,musi zrobić Sejm,wnosząc cały szereg poprawek.

Omawiając poszczególne Ministerstwa mówca wypowiada si się za likwidacją wydziałów teologji katolickiej na Uniwersytecie,dokonaniem reformy szkolnictwa średniego,które wytwarza obecnie bezrobotny proletarjat inteligentny,za reogrnizacją akcji pomocy bezrobotnym i osadnikom oraz instytucji obrony społecznej,za zmniejszenie wreszcie liczby przedstawicielstw dyplomatycznych zagranicą.-

W końcu mówca porusza kwestję wileńską,wypowiadając się stanowczo za nawiązaniem z Polską stosunków koniecznych,jako jedyną drogę do odzyskania Wilna/.Tę część przemówienia jednego z najpoważniejszych przywódców socjaldemokracji podamy osobno

Po przemówieniu pos.K a i r y s a zostaje przyjęty wniosek o zamknięciu listy mówców /figuruje na niej jeszcze 13 osób/ Poczem ok. godz.3 posiedzenie zostaje zamknięte.Następne dnia 9 grudnia.-

P o s i e d z e n i e S e j m u z d n i a 9 g r u d n i a r. b.

"Dzień Kowieński" N.274.-

Na porządku dziennymfiguruje w dalszym ciągu dyskusja budżetowa.-

Pos.J a g s z t a j d t /fr.niem.-Kł./ zgadza się,że obecna sytuacja gospodarcza Litwy jest bardzo zła.-Uważa on jednak,iż nie można tego kłaść na karb wojny światowej.Litwa,bowiem

więcej niż inne kraje miała danych do szybkiego powrotu po wojnie do stanu normalnego,gdyż posiada ziemię urodzajną, a niezbyt wymagającą ludność.Napływające z Ameryki w znacznej ilości dolary umożliwiły wcześniejsze wprowadzenie i ustabilizowanie waluty,co przy panującej u sąsiadów inflacji pozwoliłoby na ciągnięcie znacznych korzyści.Pozatem dodatnim czynnikiem było przyłączenie do państwa Małej Litwy,kraju wówczas bogatego,posiadającego port,który przynosił spore dochody.Jeżeliby dawne rządy prowadziły należytą politykę,byłoby dziś lepiej, niż jest.Ale ludzie ci dbali tylko o własne interesy i dlatego Litwa upadła tak,jak już bardziej upaść nie może.-

Rząd wprawdzie się zmienił,lecz szkodliwe metody rządzenia nie uległy dotąd radykalnym zmianom.Tak np: w odniesieniu do Kłajpedy mówca przytacza fakt utworzenia Dyrektorjum krajowego bez porozumienia i wbrew woli większości miejscowego Sejmiku. By wyjść z obecnej ciężkiej sytuacji dla całej Litwy,jako dla kraju rolniczego,koniecznem jest dostarczanie ludności rolniczej długoterminowego taniego kredytu.Dla Kłajpedy zaś,która żyła przeważnie z handlu drzewnego,potrzebnem jest otwarcie spławu lasu rosyjskiego na Niemnie przez Polskę i Kłajpedę.Pozatem należy dążyć do skierowania na Kłajpedę całego eksportu rosyjskiego i w tym celu przebudować port kłajpedzki z przystosowanego obecnie specjalnie dla handlu drzewnego na ogólny i zakończyć przeprowadzanie linji kolejowej Kretynga-Telsze.- Kłajpedzianie, podkreśla mówca, są lojalnymi obywatelami Republiki Litewskiej i jako tacy mają prawo żądać i żądają prawnego i sprawiedliwego postępowania z ich krajem.-

Z kolei występuje pos.B.L u t y k /fr.polska/,który w dłuższej mowie odmalowuje opłakane skutki reformy rolnej dla rolnictwą krajowego.Po mowie pos.Lutyka zostaje przyjęta uchwała o skróceniu czasu przemówień do 15 minut.-

Pos.S t u l g i n s k i s /zw.gosp./ zakłada protest przeciwko krępowaniu mówców przy dyskusji budżetowej,poczem przystępuje do krytyki budżetu.-

Słusznie przedmówcy jego z opozycji wytykali lewicy ni niewykonywanie przyrzeczeń przedwyborczych.Prawda bowiem jest jedna - ta sama dla ludu i dla Sejmu.Jeżeli jednak się zgodzić ze zdaniem większości,że odezwy wydawane dla ludu nie obowiązują,to można porównać położenie kraju z deklaracja Gabinetu Ministrów,przyrzekającą doprowadzić państwo do świetnego pod każdym względem.Tymczasem w kraju panuje bezrobocie,pokrycie waluty się zmniejsza, przemysł upada.Strona moralna przedstawia się nie lepiej.Senat najwyższej uczelni potępia czyny rządu,w Sejmie zostaje wprowadzona cenzura przemówień - Marszałek zapytuje posłów o temat,jaki zamierzają poruszać,gorzej nawet- Prezydjum przesyła samo stenogramy niektórych mów do prokuratorji, rząd do urzędników i instytucji społecznych stosuje podział na prawo,yślnych i nieprawomyślnych i t.d. Po upływie 15 minut czas przemówienia zostaje przedłużony i pos.Stulginskis ciągnie swą mowę aż do godz.12 min. 15 poddając cały budżet szczegółowej krytyce,poczem zostaje zarządzona przerwa.-

Po przerwie zabiera głos pos.M i k s z y s /uk.saj./, który dowodzi,że zamierzana reforma podatku ziemskiego zamiast zmniejszenia, zwiększa go jeszcze bardziej.Prośby mówcy o przedłużenie mu czasu o 20 ~~i~~ 10 minut ~~zost~~ zostają kolejno odrzucone i wśród okrzyków z lewicy "Proś o 5 minut" opuszcza on trybunę.-

Pos. R a t y s /lud./ stwierdza,że maximum rozchodów państwa pochłania ludność miejska,podczas gdy wieś ponosi maximum ciężarów.Pozatem mówca porusza kwestję abstynencji.-Próba o przedłużenie czasu przemówienia zostaje przez lewicę również odrzucona.-

Pos.A m b r o z a j t i s /d.f./poświęca swe przemówienie demagogicznym napaściom na większość rządzącą.- Czas przemówienia nie zostaje przedłużony.-

Pos.K u z m i n s k i s /lud./ przypomina narodowcom jak jeszcze niedawno,bo podczas kampanji przedwyborczej obecni przyjaciele krikszczionie mieszali ich z błotem,czyniąc prof.Woldemarasa winny utraty Wilna.Prośba o przedłużenia czasu głosami lewicy przeciwko ch.d. nie zostaje uwzględniona.Posiedzenie zakończone.- Następne o godz.7 wiecz.-

więcej niż inne kraje miała danych do szybkiego powrotu po woj-
nie do stanu normalnego, gdyż posiada ziemię urodzajną, s nierbye
wyznawieżna ludność zapływające z Ameryki w znacznej ilości dol-
lary umożliwiły większe wprowadzenie i ustabilizowanie wa-
luty, co przy szczęściu u sąsiadów inflacji pozwoliło Litwie [illegible]
niezależnych kontyngentów. Pomimo tem dodatnim [illegible]
[illegible] do państwa [illegible] kraju rozległe [illegible]
[illegible] port, który przynosił [illegible] dochody, [illegible]
prowadziły należyte polityki wykorzystującej [illegible]
ludzie od chwili [illegible] w własne interesy [illegible]
tak, że już bardziej [illegible] nie może.

Rząd wprowadzając [illegible] zmienił, lecz szkodliwe metody [illegible]
dzenia nie ulegały dotąd żadnym zmianom [illegible] w [illegible]
do [illegible] przytacza fakt utworzenia [illegible]
go bez porozumienia i wbrew woli większości [illegible]
By wyjść z ciemnoty [illegible] dla całej [illegible]
kraju rolniczego [illegible] jest dostarczanie ludności rol-
[illegible] kredytu. Nie [illegible]
[illegible] potrzebnym jest otwarcie [illegible]
[illegible] przez Polskę i [illegible]
[illegible] na Kłajpedę całego eksportu [illegible]
[illegible] w tym celu przebudowę port Kłajpedzki z [illegible]
[illegible] dla handlu drzewnego [illegible]
[illegible] linii kolejowej Kretynga [illegible]
[illegible] podkreśla mówca, że pierwsi [illegible]
[illegible] jako [illegible] zasada [illegible]
[illegible]

Z kolei wypowiedział się p. [illegible] /P.K.Ch.Tr. polska/, który
[illegible] reformy rolnej [illegible]
[illegible] przyjęte [illegible]
[illegible] do [illegible]

Pos. [illegible] zakłada protest
przeciwko [illegible] przy [illegible] poczem [illegible]
[illegible]

Stwierdza [illegible] z opadami wyższymi [illegible]
niewykonywanie [illegible]. Prawda powiem, [illegible]
[illegible] że [illegible]
[illegible] dla ludu [illegible]
[illegible] z deklaracją [illegible]
[illegible] doprowadziło państwo do [illegible]
[illegible] w kraju panuje [illegible]
[illegible] moralnie [illegible]
[illegible]
[illegible] cenzury [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] /ks. [illegible]/
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Pos. [illegible] /[illegible]/ stwierdza [illegible]
[illegible] ludność [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Pos. [illegible] /[illegible]/ [illegible]
[illegible] na większość [illegible]
[illegible] zostanie [illegible]

Pos. [illegible] /lud./ [illegible]
jak [illegible] kampanii [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Posiedzenie Sejmu wieczorne 9 grudnia.-

Pos.K i n d e r /fr.niem-kł./poddaje ostrej krytyce politykę wyznaniową rządu,określając stosunek jego do kościoła katolickiego i innych,jako nie do zniesienia.Zdaniem mówcy zasady demokratyczne są przez rząd stosowane wszędzie,z wyjątkiem dziedziny religii,gdzie w niektórych wypadkach działają dotychczas sprzeczne z Konstytucją Państwa ustawy carskie.- Pozatem mówca wypowiada się przeciwko zmniejszeniu kredytów na rolnictwo.-

Pos.K a r w i a l i s /ch.d./,zaznaczając,że nawet posłowie większości rządzącej Kajrys,Kinder i Kwieska zgadzają się zasadniczo z tem,że budżet jest nieodpowiednio opracowany,żąda odrzucenia go.-

Pos.A d ż g a u s k a s i R a u l i n a j t i s /d.f./ zrzekają się głosu.Lista mówców wyczerpana.

Referent pos.B i e l i n i s /s.d./ prosi o przyjęcie preliminarza budżetowego w I czytaniu.

Przemawiając o motywach głosowania pos.A m b r o z a j t i s /d.f./wypowiada się przeciwko budżetowi,pos.A l e k s a /partja gosp./zaś oświadcza,iż powstrzyma się od głosowania.-

Za przyjęciem budżetu na rok 1927 w I czytaniu wypowiada się 44 posłów /soc.dem.lud.Polacy i Żydzi/ przeciwko 29 /3 fr.chrz.dem. i narodowcy/.-

W dalszym ciągu zostaje przyjęte w III czytaniu uzupełnienie budżetu na r.1926,poczem około g.10 wiecz.Marszałek zamyka posiedzenie.-

"L i t a u i s c h e R u n d s c h a u" o s y t u a c j i p o l i t y c z n e j w K o w n i e.-

"Litauische Rundschau" N.276 z 5/XII.r.b. Artykuł p.t.:

"Jasne wnioski".Streszczenie:

Pomimo tego,że rząd p.Sleżewiczusa otrzymał ostatnio votum zaufania,po stronie niemieckiej i kłajpedzkiej, a po części też z polskiej i żydowskiej daje się coraz wyraźniej wyczuwać chęć wystąpienia z koalicji rządowej.Jest to zupełnie zrozumiałe o ile chodzi o frakcje:niemiecką i kłajpedzką.Rząd litewski bowiem ceną nieznacznych ustępstw chciał na stałe pozyskać głosy kłajpedzian i Niemców, sądząc wszelako,że wolno mu uprawiać na gruncie kłajpedzkim w dalszym ciągu szowinistyczną,mijającą się z zasadami konwencji kłajpedzkiej politykę.Rząd stanowczo się pod tym względem myli.Frakcją niemiecka i kłajpedzka nie zaniechają obrony praw swych wyborców.-

Jakie byłyby skutki upadku gabinetu p.Sleżewiczusa? Przewidują się dwie możliwości:1/nowy gabinet sformowałby się pod batutą obecnej opozycji /front jedności nacjonalistów niemieckiej/.W opozycji znaleźliby się wówczas socjaliści,mniejszości narodowe oraz Kłajpedzianie.Faktyczne rządy objęliby pp. Szmułksztisy,Krupawiczusy et consortes,wiodąc kraj do Rzymu - via Lugano.Tem samem przyszłość Litwy byłaby przesądzoną.2/Druga możliwości byłby ponowny gabinet p.Sleżewiczusa,pod inną jeno etykietką.Polityka rządu,rzecz prosta,nie uległaby w tym wypadku zmianie.

Dałaby się jeszcze w pewne stopniu pomyśleć hipoteza trzecia:rząd złożony z przedstawicieli centrum i z czynnym udziałem p.Smetony.Dla zrealizowania tej koncepcji Uk.Sajunga musiałaby z bloku prawicowego wystąpić i zgłosić się do lojalnej współpracy z mniejszościami i Kłajpedzianami.Socjaldemokraci zostaliby poza nawiasem.Cała ta trzecia koncepcja małoby miała szans realizacji, wobec negatywnego stanowiska tautininków względem współpracy z jakąkolwiek inną partją.-

Litwa dziś przechodzi ostry kryzys, rzeby można,moralny.Przybiera on wprawdzie cechy kryzysu ekonomicznego,tem niemniej jednak,podłoża jego szukać należy gdzieindziej.Kraj

gwałtownie potrzebuje gruntownej sanacji.Rząd p.Sleżewiczusa,pomimo wszystkie swe braki jest rządem demokratyczny /prawdopodobnie ostatnim już/,który ma szansę do przeprowadzenia tej sanacji i wydobycia kraju z grzęzawiska partyjnictwa i upadku moralnego.Frakcje:niemiecka,i kłajpedzka w żydnym wypadku nie powinny szansy tej rząd p.Sleżewiczusa pozbawiać.-

"L i e t u v a" z p o w o d u 9 - t e j , 10- t e j, 11 - t e j i 12 - t e j i n t e r p e l a c j i c h r z e ś c j a ń s k i e j d e m o k r a c j i .-

"Lietuva" N.260 z 17/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Dziewiąta interpelacja" Streszczenie:

Najlepszym bodaj dowodem stabilizacji życia politycznego na Litwie jest zmniejszenie agresywności grup opozycyjnych względem rządu.Przynajmniej jeżeli chodzi o przedmiot interpelacyj.Podczas pierwszej sesji przedmiotem interpelacji były sprawy zasadnicze,państwowe,obecnie zaś - opozycja szuka jedynie pretekstów, starając się każdą błahostkę rozdmuchać do rozmiarów sprawy,któraby się na przedmiot interpelacji nadawała.Między innemi czyni opozycja rządowi ostatnio,w swej 9.tej z rzędu interpelacji zarzut,jakoby rząd godził na prawa urzędniczek-kobiet,nosząc się z zamiarem ich redukowania.-

Według danych statystycznych kobiet jest na Litwie więcej niż mężczyzn.To też wszystkie grupy polityczne muszą z głosami wyborczymi kobiet bardzo się liczyć.Dotychczas kobiety na Litwie nie ujawniały zbytniej działalności politycznej,jeżeli nie liczyć szeregu kobiecych organizacyj politycznych,stworzonych w celu popierania chadeckich list wyborczych.Słusznie przeto można pewnemu odłamowi kobiet uczynić zarzut,że dzięki swej dezorjentacji politycznej stały się w demokratycznem państwie narzędziem do osiągnięcia celów wcale niedemokratycznych, do jakich pewne grupy polityczne zmierzają.Obecnie grupy te /opozycja dzisiejsza/ również starają się nieuświadomienie polityczne kobiet wyzyskać,stając w roli rzekomych obrońców praw kobiecych i w tendencyjny,niezgodny z prawdą sposób interpretując okólnik Gabinetu Ministrów w sprawie nadmiaru inteligencji w kraju.Okólnik ten stał się właśnie przedmiotem dziewiątej z rzędu interpelacji.Interpelaci starali się przedstawić okólnik w świetle rzekomego zamachu na inteligencję kobiecą,pracującą po urzędach państwowych.Tymczasem rząd bynajmniej tego nie miał na myśli. Rząd chciał jedynie zwrócić uwagę na kwestję hyperprodukcji inteligencji na Litwie wogóle.Na uniwersytecie kowieńskim zapisanych jest w r.b. przeszło 3.000 studentów /ek./W roku przyszłym liczba ta niewątpliwie wzrośnie.Skoro się weźmie jeszcze pod uwagę kilkaset osób,studjujących zagranicę,to łatwy stąd wniosek,że Litwa rozporządza taką masą dyplomowanej inteligencji,której ani urzędy państwowe,ani też społeczne pomieścić nie zdołają.- Sprawa nadprodukcji inteligencji staje się coraz bardziej paląca.W związku z tem rząd postanowił przeprowadzić rejestrację rodzin,w których więcej niż 1 członek pracuje w instytucji państwowej.Rządowi chodzi o bardziej celowy podział pracy.Niepodobna bowiem pozwolić,aby pewne rodziny były uprzywilejowane pod względem zarobku,inne zaś cierpiały będzę.Jedyną troską rządu jest przeto zmniejszenie niebezpieczeństwa bezrobocia inteligencji. Interpelanci ujęli to całkiem opacznie,doszukując się w zamiarac rządowych zakulisowych wpływów związków zawodowych i chęci upośledzenia dotychczasowych, wykwalifikowanych urzędniczek.-

Rzecz prosta, interpelacji niepodobna brać na serjo gdyż nie jest ona poparta żadnym faktem konkretnym.Żadnego pogwałcenia konstytucji nie potrafią interpelanci rządowi udowodnić Wskazaną przeto byłoby rzeczą,aby opozycja bardziej szanowała cenny czas sejmowy i nie zaprzątała go bezcelowemi interpelacjami.-

"Lietuva" N.266 z 24/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Dziesiąta interpelacja".Streszczenie:

Zdawaćby się mogło,że po ujawnieniu okoliczności w jakich odbyła się ostatnia demonstracja uliczna w Kownie,sprawcy jej winni w piers się uderzyć.Dzieje się jednak wprost odwrotnie.Prasa opozycyjna rozdziera szaty i leje łzy krokodyle nad "barbarzyństwem" policji i organów administracyjnych,które kres położyły zajściom niedzielnym.

Demonstracja nie przyniosła jej autorom oczekiwanych wyników.Policja zręcznie, ekscesom, na jakie faszyści litewscy liczyli zapobiegła.Skończyło się na nieznacznem jedynie starciu. Trzynastu głównych winowajców ujęto.Za zbrojny opór policji grozi im więzienie.Znajdują się wśród nich znani reakcjoniści.Więzienie niechybnie na długo uśmierzyłoby zapał do ekscesów na przyszłość.

W przewidywaniu tego opozycja sejmowa wniosła dnia 23/ listopada r.b. na ręce premjera dzisiątą z kolei interpelację zwalając całą odpowiedzialność za wypadki niedzielne na rząd. Istny to paradoks.Innego jednak wyjścia z opresji opozycja widocznie nie znalazła.-

Leib-motywem interpelacji są oczywiście "cele narodowo-państwowe".Interpelanci niewątpliwie siebie uważają za jedynych apostołów państwowości i jedynych rzeczników ideałów narodowych.Dziwić się należy tej bezczelnej demagogji,jaka z każdego wiersza interpelacji tryska.Trudno nawet w tych warunkach zarzuty chadeckie poważnie traktować.-

"Lietuva" N.270 z 29/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Jedenasta interpelacja". Streszczenie:

Sprawy polityki zagranicznej podobnież jak sprawy wojskowe winna częstokroć osłaniać tajemnica.Nader rzadko też zgłasza się w tych sprawach interpelacje do rządu.Jedynie na Litwie mało się zwraca uwagi na szkodliwe konsekwecje niedyskrecji politycznej.Dowodem tego jest chociażby jedenasta z rzędu interpelacja grup opozycyjnych,zgłoszona 26 listopada r.b. zarzucającą rządowi niefortunną obronę interesów Litwy podczas ostatniej sesji Ligi Narodów.Interpelanci podkreślają,iż na sesji tej ujemnie dla interesów Litwy rozstrzygnięte zostały dwie doniosłe sprawy;1/kwestja rozszerzenia Rady Ligi Narodów, i 2/kwestja memorjału kłajpedzkiego.-

Interpelanci zapominają, że veto litewskie przeciwko rozszerzeniu Rady Ligi Narodów niczby nie poskutkowało,gdyż nawet protest takich państw,jak Holandja,Szwecja,Norwegja, w niczem biegu wypadków nie zmienił.Co zaś do opozycyjnego stanowiska Litwy względem wyboru Polski do Rady Ligi Narodów,to Litwa dość wyraźnie zaznaczyła je podczas wiosennej sesji Ligi Narodów /protest/.Nie było przeto potrzeby ponownie manifestować.-

Teraz w sprawie memorjału kłajpedzkiego.Procedura,uchwalona przez Radę Ligi Narodów dnia 28 września 1925 r. pozwala Kłajpedzianom na wystosowywanie skarg do instytucji międzynarodowej.Uchwała powyższa sprzeczną była z art.17 Konwencji kłajpedzkiej, głoszącym,że skargi wystosowywać mogą jedynie członkowie Rady Ligi Narodów.Niesłusznie twierdzą interpelanci, jako Kłajpedzianie mogą odtąd wysyłać swe skargi bezpośrednio do członków Rady Ligi Narodów,do tego potrzebna jest zgoda rządu litewskiego,wypływająca z litewskich praw suwerenności oraz z poczynionych w tej sprawie przez delegację litewską zastrzeżeń.

Interpelaca z 26/XI.r.b. podobnież,jak pozostałe,mają jedynie na celu ztrudnianie dyskusji budżetowych.-

"Lietuva" N.272 z 1/XII.r.b. Artykuł p.t.:"Dwunasta interpelacja". Streszczenie:

W tych dniach opozycja sejmowa skierowała dwunastą z rzędu interpelację,tym razem pod adresem ministra Obrony Krajowej,oskarżając go o zdradzanie tajemnic państwowych,o sprzeczną z ustawami reorganizację armji i t.p.

Co warte są zarzuty interpelantów,przekonać się można chociażby z tego,że operują oni argumentami "Polski Zbrojnej" Zresztą jeżeli chodzi o tajemnice wojskowe to:1/zagranicą o wiele otwarciej się mówi o sprawach obrony krajowej,aniżeli na Litwie, 2/na łamach "Rytasa" dałoby się wykryć daleko więcej "zdradzonych tajemnic wojskowych",niż ich ujawnił minister obrony krajowej w swym niedawnym wywiadzie prasowym.Podobnież ma się rzecz z pozostałymi zarzutami interpelantów.-Nic też dziwnego,że interpelacja znaczną większością głosów została odrzucona.-

"L i e t u v a" o t a k t y c e o p p z y c j i.-

"Lietuva" N.273 z 2/XII.r.b. Artykuł p.t.:"Dokąd wiodą? "

Streszczenie:

Taktyka opozycji litewskiej budzi w społeczeństwie poważną troskę.Wystarczy jedynie zestawić ostatnie wypadki.Dnia 21-go listopada r.b. odbyła się w Kownie demonstracja omamionej przez demagogów chadeckich młodzieży.Bezpośrednio potem zaczęła się niesłychanie zaciekła kampanja prasy opozycyjnej przeciwko rządowi,oskarżonemu o świadomą bolszewizację i polonizację Litwy.Dnia 26 listopada r.b. jeden z leaderów chadecji ks.Kr Krupawiczus nazwał siebie w sejmie faszystą.Dnia 30 listopada r. b.pos.Trimakas /u.s./ z trybuny sejmowej wzywał do powstania przeciwko rządowi.Oto są nagie fakty,najwyraźniej świadczące, że opozycja wpadła poprostu w szał walki partyjnej.W środkach się nie przebiera.Używa się jako narzędzia:prasy,związków, młodzieży szkolnej, ambon kościelnych i t.d. Na dobry ład, wszystkie pisma opozycyjne, pozwalające sobie sobie na potwarne wprost insynuacje, winne być oddawna zawieszone redaktorowie zaś posadzeni w więzieniu.Rząd szanuje jednak konstytucąjną swobodę słowa.-

A obstrukcja w Sejmie ? A godne pastuchów zachowanie s się głównych oponentów b.ministrów Endziulajtisa i Karvelisa, którym Marszałek sejmu niejednokrotnie zmuszony jest zwracać uwagę za walenie pięścią w pulpit i tupanie nogami? Opozycja świadomienie dąży do wywołania w kraju anarchji i per fas et nefas.W planach opozycji leży przewrót polityczny,chociażby nawet kosztem pogwałcenia konstytucji.Zwyciężyć lub zginąć - takie jest hasło opozycji.Zarówno jedna, jak też druga alternatywa jest w skutkach swych dla młodocianego państwa niebezpieczną.-

Opozycja na nic nie pomna,stawia na kartę los państwa. i to w chwili, kiedy wszystkie siły narodu winne się zjednoczyć we wspólnej, twórczej pracy nad dobrobytem materjalnym kraju i jego znaczeniem politycznem.-

"Lietuva" N.r.267 z 25/XI.r.b.Artykuł p.t.:"Więcej państwowości" i "Krótkowzroczność, czy niedoświadczenie".- Streszczenie:

Tarcia partyjne przyjęły w ostatnich czasach na Litwie formę wprost niesłychaną.Wystarczaxxxx wspomnieć zajścia ulicz ne z 21/XI.r.b. Zapomina się o elementarnych zasadach etyki parlamentarnej.Wciąga się w wir demagogji młodzież i wojsko.Partje które,jak na szyderstwo zwą się "chrześjańskiemi" rej wodzą w robocie antypaństwowej,przesiąkłej nienawiścią do wszystkiego, co do innej się partji zalicza.Życie partyjne na Litwie przyjmuje wprost formy patologiczne,staje się prawdziwą psychozą. Opozycja sejmowa wypowiada niemal wojnę domową państwu.Dowodów na to szukać daleko nie potrzeba:odwołanie ks.Steponawiczusa ze stanowiska wicemarszałka Sejmu.rozporządzenie gen.Nagewiczusa otwierania muzeum wojskowego,podczas gdy w myśl postanowienia rządu miało być ono zamknięte,pismo otwarte nacelnika Związku Strzeleckiego p.Daukantasa w którem nawołuje xię do protestów przeciwko akcji rządowej.-

To i inne budzi poważną troskę, aby zmysł państwowy poszczególnych partyj nie uległ zupełnemu zanikowi.Opozycja prowadzi kampanję antyrządową z całą gwałtowności w sejmie,w kościele, w prasie, a nawet na ulicy.Nie wyłączone są zresztą błędy ze strony rządu.Słowem wre walka obustronna.Ogół,zwłaszcza wiśniaczy, obie strony częstokroć potępia.Tworzą się przeto trzy obozy, których działalność najczęściej wzajemnie koliduje osłabiając,rzecz prosta,państwo.Krótkowzroczność ta łatwo może doprowadzić do nader smutnych w przyszłości wyników.

Zwłaszcza karygodną jest akcja "Rytasa" i jego histeryczne "rewelacje" o rzekomej "polonizacji" i "bolszewiczącji" Litwy.Przecież partja komunistyczna nie jest nawet na Litwie zalegalizowana,zaś 60 szkół polskich na ogólną sumę 2500 szkół nie mogą chyba dawać powodu do obawy "popolizacji" i rząd nie może zresztą iąć się jakichkolwiek represyj względem szkolnictwa polskiego,gdyż poderwałby tem samem jedynie własny autorytet,ujawniając brak tolerancji.Nawoływanie przeto prasy opozycyjnej do walki z objawami, które właściwie nie istnieją, jest wielką i szkodliwą krótkowzrocznością,zwłaszcza w kraju,niedojrzałym jeszcze należycie do szerszego życia politycznego. Sobie zaś opozycja podobną taktyką z pewnością stronników wśród ludności nie skaptuje.-

"R y t a s" o prądach komunistycznych na Litwie.-

"Rytas" Nr.272 z 1/XII. Artykuł p:t:"Mane,Tekel,Fares"-

Streszczenie:

Socjaldemokraci od pewnego czasu poczęli wołać,że Litwie grozi rzekomo niebezpieczeństwo "faszyzmu".Tymczasem fakty przemawiają za tem,że wobec bolszewizmu Litwa stoi nie zaś wobec faszyzmu.Bolszewizowanie Litwy, coraz to strasznie i wyraźniej ujawniające się w związkach zawodowych,w meetyngach robotniczych i rozmaitych żądaniach,wreszcie w swobodnie rozwijającej się prasie komunistycznej - ma widać miejsce z powodu nieuleczalnej ślepoty politycznej na którą zapadli nietylko socjaldemokraci, lecz także leaderzy ludowców.-

Nikt inny bezwątpienia,tylko socjaldemokraci są największymi winowajcami,że rząd obecny,tak,nie bacząc na nic, zaczął kokietować i faworyzować lewicowe i skrajnie lewicowe żywioły litewskiego społeczeństwa...

Socjaldemokraci nie widzą, czy też nie chcą widzieć,że cała ich robota skierowuje się nie dla ich dobra,tylko dla dobra komunistów,z którymi i oni,jak to publicznie głoszą,są na stopie wojennej".Oni nie widzą, że coraz to bardziej i bardziej z przerażającą szybkością - stają się wodzami bez armji,że wszędzie na każdym kroku są zwyciężani,na głowę bici przez komunistów.Oni zadziwiająco ślepi są na to,co już cała narodowa Litwa widzi - jak od wyborów do III-go Sejmu,które tak cieszyły socjaldemokratów,nastąpiła zmiana w ustosunkowaniu się sił pomiędzy komunistami a socjaldemokratami na niekorzyść tych ostatnich.-

Bieg prac w związkach zawodowych daje nam przeświadczenie,że cała robota niesie z sobą niewątpliwe korzyści dla komunizmu.Wskazują zresztą na to korespondencje,oświadczenia i artykuły samego "Socjaldemokratasa" wreszcie przez samego p.Pożelę wydane rozporządzenia,dotyczące zamknięcia zbyt już zbolszewizowanego związku zawodowego w Poniewieżu.-

Natomiast to,co miało miejsce dnia 28 listopada r.b. w Kownie,w teatrze Tilmansowskim,podczas,jak go określono "antyfaszystowskiego" meetyngu - jest doprawdy objawem ostatecznej i już niedalekiej kapitulacji z wpływów w warstwach robotniczych - jest tragicznem proroczem "Mane,Telek,Fares".Meetyng ten zwołali socjaldemokraci.Ich przedstawiciele sejmowi byli ~~faktyczny~~ oficjalnymi gospodarzami tego meetyngu pos.Żukauskas,Galinis i Purenienie.Lecz faktycznymi gospodarzami okazali się w

Zaś jako ludzi powag[illegible], gdy wybuchła [illegible] sprzeczności pierwszej ... [illegible] ... społeczno-spółdzielczą ... [illegible] ... w prawie, a przede wszystkim ... [illegible] ... szkody prądu, który ... bardzo oczywiste ... [illegible] ... obie strony ... [illegible] ... którym działalność ... [illegible] ... ostatni ... [illegible] ... dopuszczała do ... [illegible] ... w normalności wydarzeń.

Doświadczenie ... [illegible] ... "nowelizacji" ... prawa polskiej ... [illegible] ... zreformowania ... 30 szkół ... [illegible] ... na szczeblach ... [illegible] ... polskiego, gdy ... [illegible] ... dnia ... [illegible] ... trudności ... [illegible] ... związku z ... [illegible] ... krótkowzroczności ... [illegible] ... stosunku do ... [illegible] ... obecnie ... [illegible] ... komunistów ... [illegible] ... także ... [illegible] ... skutek.-

"P r a s a o p r a s a c h k o m u n i s t y c z n y c h n a L i t w i e".

"Nytas" Nr.272 z 1/XII. artykuł pt: "Mes, Tekoi, Prane".

Streszczenie:

Socjaldemokraci od pewnego czasu powtarzali wołać, że Litwie grozi, że ... [illegible] ... faktem ... za tem, że ... [illegible] ... Litwy, coraz to ... [illegible] ... w związkach zawodowych, w niektórych ... [illegible] ... robotniczych ... [illegible] ... wrześniu w ... [illegible] ... komunistycznej ... [illegible] ... socjaldemokracji, jako tako ... [illegible] ... ludowców.-

Niektóre ... [illegible] ... socjaldemokracji ... [illegible] ... wtedy, że ... [illegible] ... litewskiego społeczeństwa ...

Socjaldemokraci nie widzą, czy ... [illegible] ... dla tych ... [illegible] ... komunistów ... [illegible] ... że coraz to ... [illegible] ... rozwinęło ... [illegible] ... dzień ... [illegible] ... z tego ... [illegible] ... socjaldemokratów ... [illegible] ... krótko przed wyborami ... [illegible] ...

... [illegible] ... przetów, nastąpiły ... [illegible] ... komunistami ... [illegible] ... ... [illegible] ... korespondencje ... [illegible] ... socjaldemokratów ... [illegible] ... [illegible] ... Konstytucji.-

... [illegible] ... dnia 3 listopada ... [illegible] ... podczas, jak ... [illegible] ... jest ... [illegible] ... "Mes, Tekoi, Prane". Mentvas ... [illegible] ... socjaldemokraci ... [illegible] ... także ... [illegible] ...

tym wypadku komuniści.Oni to zagwizdali i zakrzyczeli Galinisa i Purenienie i nie dali im powtórnie przyjść do głosu,a z pośród blisko 700 uczestników meetyngu tylko kilkudziesięciu głosowało za rezolucjami socjaldemokratów,podczas,gdy tłumy głosowały za rezolucjami przedłożonemi przez komunistów...

Mało tego,że socjaldemokraci napłodzili na Litwie komunistów.Oni jedną ręką nadając przywileje pewnym warstwom społecznym,ręką drugą chcą pozbawić resztę społeczeństwa najżywotniejszych jego praw.Tak więc na wspomnianym meetyngu niektórzy mówcy posunęli się tak daleko,że proponowali osadzenie w więzieniach działaczy litewskich-katolików i narodowców,zamknięcia całej narodowej prasy i odnośnych organizacyj.Na pocieszenie trzeba sobie powiedzieć,że nie pójdzie im z tem tak łatwo

R u c h r o b t o n i c z y n a L i t w i e w u j e c i u p r a s y s o w i e c k i e j .-

"Memeler Dampfboot" N.267 z 13/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Front jedności robotników na Litwie". Streszczenie:

Prasa sowiecka coraz więcej zaczyna poświęcać miejsca kwestii robotniczej w państwach nadbałtyckich.Prasa sowiecka stwierdza przytem,że na Litwie z chwilą zmiany rządu ruch robotniczy znacznie się ożywił.Związki robotnicze jęły się gorączkowej pracy.Wezbrała fala strajków.Przed robotnikami Litwy leży zadanie skupienia się w jedną wspólną organizację,aby tem skuteczniej interesów swych bronić.-

O d ą ż e n i a c h p o l i t y c z n y c h e w a n g e l i c k i e g o k o ś c i o ł a n a L i t w i e .-

"Lietuvos Zinios" Nr.255 Artykuł p.t.:"Polityka za pośrednictwem organizacyj religijnych". Streszczenie:

Jest kwestja nie ulegająca wątpliwości,że kościół ewangelicko-luterański prowadzi na Litwie niemiecką politykę.O ile twierdzenie to jest słuszne,dowodzi szereg faktów i wystąpienia prasy niemieckiej.Tak więc np: kowieński organ niemieckich "Lit.Raudschau" N.207 znanego księdza Katerfelda-Niemca o działalności stowarzyszenia misji kościoła ewangelickiego.Autor dowodzi z całkowitą perfidją,że stowarzyszenie jednak nie spełnia swego zadania i chociaż "kowieńskie kółka niemieckie" należycie zrozumiały a i oceniają cel stowarzyszenia, o którym mowa,to przecież znajdują się tacy nierozgarnięci,którzy go /katerfelda/ nazywają przychodzcą /Ruslaender/,a stowarzyszenie "stowarzyszeniem propagandy".

W N.209 "Lit.Raundschau" znajdujemy uzupełnienie powyższych poglądów.Mówi się tam między innemi:"Na Litwie zmniejsza się ilość Niemców"."Celem każdego przedsięwzięcia /Unternehmung/ winno być podnoszenie i utrzymywanie niemieckości" - "Naszym celem jest podniesienie ducha narodowego" Oto do jakich celów zdążają Niemcy poprzez organizację czysto "kościelną".-

Niemieckie czasopisma często wyrażają się jeszcze dobitniej.Tak np: "Augwaerts" w N.24I umieściła artykuł p.t.: "Kościół a niemieckość zagranicą". /Auslandsdeutschtum/.W artykule tym jest mowa o odbytym w Niemczech zjeździe znanej kościelnej organizacji "Stowarzyszenia Gustawa Adolfa",na który to zjazd przybyli niemieccy przedstawiciele większości państw, za wyjątkiem biskupa niemieckiego w Rosji,któremu z powodu niewskazania celu podróży nie pozwolono z Rosji wyjechać.Dalej w artykule tym czytamy:"Do tego liczebnego przedstawicielstwa ewangelików-Niemców za zagranicy dołączyło się prócz tego także uczestnictwo rządu.Udział w zjeździe ministra Stresemana był

"zaznaczeniem tego,że rząd niemiecki spogląda na działalność kościoła ewangelickiego i stowarzyszenia Gustawa Adolfa jako na akcię korzystną dla niemieckiej mniejszości narodowej i przeto zasługującą na poparcie rządowe"... Minister dr.Külr, powiedział,że rząd utrzymuje oficjalnie stosunki z zagranicznemi placówkami związku ewangelików Niemców i w miarę możności śle zapomogi na urzeczywistnieniem owych ważkich zadań w celu poparcia pożądanego ruchu"..

A oto fakty z dziedziny tej polityki, czy też owego ruchu.Oto na synodzie Niemców litewskich w r.1925 prezes synodu ksiądz kiejdański Fitelbok podniósł kwestię oddzielenia kościoła ewangelicko-luterańskiego od państwa litewskiego i przydzielenie do władz kościelnych berlińskich.W sprawie "oddzielenia kościoła" od państwa zwracał się,też,jak słychać,do Ministerstwa spraw wewnętrznych za rządów ostatnich jeden z urzędników niemieckiego poselstwa.- W tem też tkwi przyczyna,że ksiądz katerfeld nie udziela pozwoleń na odprawianie w kowieńskich kościołach ewangelickich modłów w języku litewskim.

"Litewski Podróżny"/Lietuvos Keleivis/,który bardzo się skarży na ewangelickich księży w N.118 donosi,że siedmiu księży ewangelików z Litwy zapisało się do pruskiego stowarzyszenia i uzyskuje z Niemiec pieniądze.-

Ten oto szereg faktów dowodzi,jakiego to rodzaju oblicze kryje się za niewinną maską niemieckiego kościoła.-

"L i e t u v a" o m e t r y k a c j i c y w i l n e j n a L i t w i e .-

"Lietuva" Nr.262 z 19/XI.r.b. Artykuł p.t. "Ustawa o metrykacji". Streszczenie:

Potrzeba wprowadzenia na Litwie wzorem państw innych, cywilnej metrykacji,staje się coraz bardziej nagląca,zwłaszcza, że obowiązują w kraju ustawy rosyjskie, najbardziej,jak wiadomo, średniowieczne i nieodpowiadające zagwarantowanej przez konstytucję swobodzie sumienia,mętne i zawiłe.Reforma jest więc wprost konieczną.Z przedłożonego sejmowi projektu rządowego wynika,że rząd proponuje wprowadzenie fakultatywnej metryfikacji cywilnej t.zn. sami obywatele o metryfikacji decydują.Reszta zaś obywateli będzie mogła antiqou more regestrować akty cywilne u swych duchownych.-

"S o c j a l d e m o k r a t a s" o d z i a ł a l n o ś c i o p o z y c j i .-

"Socjaldemokratas" N.48 z 2/XII.r.b. Artykuł p.t.:"Bądźmy przygotowani".Streszczenie.-

W ostatnich czasach społeczno-polityczne życie litewskie nabierać zaczęło specjalnego charakteru.Zwłaszcza w samem Kownie.Rozpętała się reakcja.Interpelacje "krikszczioniów" sypią się,jak z rogu obfitości.Skandale sejmowe stały się zjawiskiem codziennym.Prasę opozycyjną ogarnął szał histerji.Na prowincji reakcja również nie zasypia gruszek w popiele.Z ambon kościelnych i beczek rynkowych rozbrzmiewa ta sama muzyka.Księża otwarcie buntują ludność przeciwko obecnemu rządowi.Agitatorzy klerykalni po całym myszkują kraju.Nie pogardza się nawet takiemi środkami,jak urządzanie demonstracyj otumanionej młodzieży akademickiej.Reakcjoniści obrali chwilę obecną dla swej nikczemnej roboty dlatego jedynie-aby nie dopuścić do zatwierdzenia budżetu na r.1927.budżet ten bowiem nie zapowiada klerykałom donacyj z lat poprzednich.Wszystkim faszystom litewskim a zwłaszcza głównym ich działaczom prokuratura wytacza obecnie proces.Jest więc niepłonna nadzieja, że główni winowajcy osiądą na pewien czas w więzieniu,co wpłynie może kojąco na rozpalone umysły bojującego kleru.-

IV-V.SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.-

Artykuł "Dnia Kowieńskiego" z powodu naganki na polskość na Litwie.-

"Dzień Kowieński"Nr.268.Artykuł p.t."Admonicja "Lietuvy".-

"Mniejszość polska powinna być ostrożna w swych poczynaniach,by się nie stać narzędziem dla niemej gry".-

Taką admonicję daje "Lietuva" z okazji pogromu w kościele św.Trójcy i powtarza ją z powodu prowokacyjnej interpelacji krikszczioniów i spółki w sprawie szkolnictwa polskiego.-

Admonicję daje się za błędy przeszłości,albo w przewidywaniu błędów przyszłości.-

Najpierw tło domniemanych błędów.-W pierwszym wypadku modlitwa w kościele i udział w procesji,więc przejaw kultu religijnego,a za to rany i bicie.Czy który z krajów chrześcijańskich po za bolszewią i Meksykiem może się poszczycić takim plonem? Jesteśmy odcięci od Wileńszczyzny,wobec czego wiele niezgodnego z faktycznym stanem rzeczy można o tamtejszych stosunkach mówić i pisać,jednak co do nas dochodzi przy pomocy pism zagranicznych, a często nawet urzędowej "Elty" dziwnie rozjaśnia jednolicie czarne tło malowane przez propagandę uliczną.A możeby tak kto z tych,którzy to,którzy to co tam się dzieje uważają za męki piekielne w porównaniu z rajem panującym u nas zechce wskazać,gdzie i kiedy panowie położenia w Wilnie - Polacy pobili w kościele Litwinów.-

W drugim wypadku uwieńczono w interpelacji anormalny rozrost szkolnictwa polskiego w Litwie w przeciwstawieniu do ucisku szkolnictwa litewskiego w Wileńszczyźnie.-

Sądzę,że nigdzie na terenie międzynarodowym nikt,nawet ksiądz Krupawiczus lub Szmułksztis nie odważyliby się w wieku XX-stym potępiać kogokolwiek za chęć i dążenie do wiedzy.Że jednak dzięki tym "przeklątym" środkom komunikacji niema już w żadnem państwie niczego na użytek ściśle wewnętrzny,więc należy nawet prowokacyjną interpelację jakoś umotywować.-

Interpelacja mówi, że tworzą się szkoły polskie w Litwie w momencie, gdy Polacy uciskają szkoły litewskie w Wileńszczyźnie.Ten argument ma tłuczyć krucjatę przeciw polskiemu szkolnictwu.Jeżeli argument odtwarza faktyczny stan rzeczy,to broni ataku wcale piękną jak na chrześcijan zasadę:"ząb za ząb".Księdzu,głoszącemu taką zasadę,nie pozostaje nic innego, jak pójść drogą ks.Wilimasa i zdjąć suknię kapłańską "wobec niemożności połączenia pracy społeczno-politycznej z nauką Chrystusa".Gorzej jednak,że nawet obronę interpelacji swej zasadą "ząb za ząb" mogli kapłani ci zbudować na gruncie fałszu,korzystając z odcięcia od nas Wilna.-

Tak oburzający krikszczioniów obecny rozwój szkolnictwa polskiego dał około 60 szkół na 200 tys. Polaków w Litwie, t.j.przeciętnie jedną szkołę na około 3.300 Polaków,gdy w Wileńszczyźnie jest około 140 szkół litewskich, co wobec 70.000 Litwinów,zamieszkujących Wileńszczyznę stanowi jedną szkołę na 500 mieszkańców,to jest,że uciskana ludność litewska Wileńszczyzny jest przeszło 6 razy lepiej zaopatrzona w szkoły niż "forytowana" tutejsza ludność polska.-

Porównanie to straciłoby na wartości,jeżeli cyfra 200 tys.Polaków jest przesadnie duży, a 70.000 Litwinów zbyt mała. Wybory wykazują,że nas jest 200 tys.Ucisk ekonomiczny i polityka eksterminacyjna przetłaczająca nas przez reformę rolną i stosunek władz do pracowników państwowych Polaków,dalej , szerzenie się haseł socjalizmu i komunizmu zrobiły, że wielu Polaków przy wyborach głosowało na listy litewskie,albo nie głosowało wcale,więc wybory nie ujawniły całego polskiego stanu posiadania, i z tych przyczyn cyfra 200.000 jest mniejszą od faktycznej.-

Że w Wileńszczyźnie jest nie więcej,jak 70.000 Litwinów dowodzi fakt,że na przeszło 500 posłów sejmowych i senatorów w Polsce niema ani jednego Litwina.Podczas ostatnich wyborów

do sejmu i senatu polskiego,wszystkie mniejszości narodowe zamieszkujące Polskę w obecnych jej granicach,w więc łącznie z Wileńszczyzną,stworzyły blok wyborczy ze wspólną listą w każdym z okręgów.Przeciwstawiając jedną wspólną listę mnogim listom polskim,mniejszości osiągnęły około 100 mandatów,które następnie były podzielone przez blok między poszczególne mniejszości.Jeżeli Litwini nie otrzymali żadnego mandatu,to stało się to dlatego,że podawani za przyjaciół Litwinów - Ukraińcy, Białorusini,Rosjanie,Niemcy i Żydzi,zjednoczeni we wspólnym bloku wyborczym,mandatu Litwinom nie dali.- A dla wyboru jednego posła w Wileńszczyźnie dosyć było około 40 tys. głosów, więc chyba trudno uważać liczbę 70.000 za zbyt małą.-

Ziejąc do nas nienawiścią krikszczioni i spółka potrafili zaatakować nas tylko na 2 punktach i to na tych,gdzie rzeczy biorąc oświeconym rozumem i chrześcjańskim sumieniem,winna być zostawiona wolność wyboru i zalecona gorliwość przejawu.Dlaczego zaatakowali nas tylko na dwuch punktach? Bo na innych,nas tak jak niema,bo na innych polityka eksterminacyjna nacjonalistyczna starła nas i unicestwiła.Poza wyborach, z których dzięki tajności głosowania wychodzą polskie frakcje sejmowe i w radach miejskich,Polacy niegdzie zbiorowości swojej w Litwie przejawić nie mogą bo... byłby skandal.Polityka eksterminacyjna weszła i zmaltretowała trzecią ~~xxxxxx~~ obok religji i oświaty ostoję społeczeństw cywilizowanych - rodzinę.Polska mowa w rodzinie wystarcza do usunięcia z posady lub nieprzyjęcia na posadę rządową,wyraźna polskość domu przespiesza kolejkę parcelacyjna i utrudnia otrzymanie gospodarstwa kulturalnego.-Jak w tych warunkach brzmi dziwnie zalecana ostrożność w polskich poczynaniach.

W tem oświetleniu ogólne wrażenie przestrogi "Lietuvy" jest takie, że nie chodzi jej o zmniejszenie impetu polskich poczynań, gdyż jak to wykazałem poczynań tych niema, ale o pewne usprawiedliwienie inicjatorów skandalów.-

Przed półrokiem nie zwróciłbym uwagi na taką przestrogę "Lietuvy". Ale teraz "Lietuva" jest w rękach elity społeczeństwa litewskiego.Chcemy wierzyć w ludzkość,rozum i wrażliwość tej elity,ale wiemy,jak łatwo nawet ludzie wyrobieni życiowo mogą być wciągnięci w bagno zoologicznej nienawiści.Wtedy losi ich jako polityków i działaczy państwowych musi być przesądzony. Nienawidzieć tak dobrze nie ~~xxxxx~~ potrafią, jak ich rodacy o wybotnie zwierzęcym atawizmie, więc jako nieudolni zostaną z życia wykreśleni.-

Litewska większość rządowa musi uświadomić sobie, że władzę utrzyma i Litwę ku lepszemu jutru poprowadzi tem pewniej im wyraźniej odgrodzi się od tendencyj "Rytasa".Nietylko kompromis,lecz nawet pozór kompromisu t tamtą stroną, to stryczek dla Państwa,Narodu i siebie.-

"Socilademokratsa" o szkołach polskich.-

"Socjaldemokratas" w jednym z ostatnich numerów zamieszcza artykuł p.t."W sprawie szkół polskich",który jest wyrazem stosunku socjalistów do naszego szkolnictwa.Podajemy go poniżej in extenso:

Jednym z ważniejszych objawów pracy oświatowej,wskazujących na nowy kierunek nowego rządu, jest zmiana sytuacji szkół mniejszości narodowych w Litwie. Dopóki krajem rządzili chrz.dem polityka ich względem mniejszości narodowych była wyraźnie "patrjotyczna" Nasi krikszczioni kogo można było i kogo nie ciąnęli za włosy ku litewskości, szczególnie wielkie wysiłki w tym kierunku czyniąc na polu oświaty ludowej. Zraca ich w szkole miała charakter wyraźnie szowinistyczny,gdzie tylko można było stawiano przeszkody w zakładaniu szkół mniejszości narodowych, narzucając wszystkim, nieraz przemocą, litewskie.-

do sejmu i senatu polskiego, [illegible]
[illegible]

[illegible]

Ziemię do nas nienawiścią [illegible]

[illegible]

W tem oświetleniu [illegible]

[illegible]

Przed pójściem [illegible]

[illegible]

Litewska [illegible]

[illegible]

Jednym z [illegible]

[illegible]

Ze wszystkich szkół mniejszości narodowych, szkoła polska najdotkliwiej odczuła na sobie tę politykę. Krikszczioni uzasadniali swoją antypolską wojowniczość tem, że Polacy są politycznie i nieprawomyślni oraz, że oni jako obywatele ziemscy,są w społeczeństwie wrogami ludu,że mówiący w Litwie po polsku nie są Polakami, a spolszczonymi Litwinami.-

Kiedy polityka wewnątrz kraju uległa zmianie, polska grupa polityczna z największą dotąd energją skorzystała z wolniejszego życia. W bardzo krótkim czasie organizacje jej zdążyły otworzyć około 60 nowych szkół początkowych. Te szybkie zakładanie szkół polskich nabawiło strachu nietylko krikszczioniów i narodowców, lecz i część ludowców. "Patrjotycznie" usposobione społeczeństwo nasze wykazuje w ostatnich czasach wielkie zdenerwowanie.Krikszczioni i narodowcy interpelowali już rząd w Sejmie.Za ich sprawą odbyła się 21 listopada demonstracja "patrjotycznej" młodzieży.Wreszcie w niektórych miejscowościach zakładane są protesty ze strony samych nauczycieli ludowych i włościan, dlaczego rząd pozwala na zakładanie szkół polskich.-

A dlaczegóżby nie miał pozwolić? - zapytajmy protestujących.Czy ustawy litewskie wzbraniają mniejszościom narodowym w Litwie pielęgnować własną oświatę? Czy zasady ustroju demokratycznego usprawiedliwiają jakie bądź jawne czy tajne ograniczenie praw mniejszości narodowych? W jakiem demokratycznem społeczeństwie dopuszczalnem jest,by narodowość obywateli została określona przez panującą grupę innej narodowości? Czy wreszcie mądrą politykę narodową można pogodzić z jakimbądź prześladowaniem mniejszości narodowych?

Na pytanie te odpowiadają nasi "patrjoci" albo tchórzliwemi i dwulicowemi argumentami, albo śmiałemi oświadczeniami że Litwa powinna być dla Litwinów, i że wszystko w niej musi się dziać jak wskazuje wielki palec wielkich patrjotów.-

Nie będziemy próbowali odpierać podobnych argumentów - są do one nie do "urzeczywistnienia". Zatrzymajmy się chociaż na chwilkę na tych zarzutach, które stawiają rządowi napół odważnie obrońcy ojczyzny.Powiadają oni: jak może rząd tolerować szkoły polskie, gdy z tamtej strony linji demarkacyjnej Polacy uciskają naszych?

Ale przecież autorzy tego zarzutu pierwsi zakładają protest przeciwko krokom polskim okupantów w Wilnie i zakładają zupełnie słusznie.Tylko zapominają oni o jednem:jeżeli komuś zarzucasz niecną robotę i nie chcesz być kulturalnym hotentotem to nie powinieneś go sam naśladować.-

Mówi się,iż polskie organizacje kulturalne otrzymują zapomogi od obcych państw,że szkoły są zakładane nie w celach oświaty ludowej,lecz politycznej agitacji.Chciałbym zapytać czyniących ten zarzut,czy sami oni czują się bez grzechu,przypisywanego wrogom? Czy rządowi i społeczeństwu ktoś przeszkadza zbadać źródła tajnego wspierania i po zbadaniu wysnuć stąd sprawiedliwy wniosek? Niech tylko nie drzemie oko patrjoty, a wówczas ojczyzna może być obroniona od niebezpieczeństwa.-

Mówi się,iż szkoły polskie obficie zaopatrywane ze strony,czynią poważną konkurencję szkołom państwowym,sztucznie wydzierając z nich dzieci.Możebnie.Rzeczywiście będzie tak, jeżeli nie będziemy dbali o oświecenie swego ludu, nie podniesiemy pod każdym względem poziomu szkół początkowych.A podnieść szkołę litewską rząd potrafi dziecięć razy lepiej,niż kulturalne organizacje mniejszości narodowych,jeżeli tylko Sejm nasz potrafi oddać się tej sprawie z całą sredecznością.- Przyszłość szkół ludowych jest w znacznej części w waszych rękach,szanowni panowie.-

My socjaldemokraci nie jesteśmy zwolennikami żadnych przywilejów dla szkół mniejszości narodowych.Jeżeli tymczasowo pozwolono Polakom mieć w ich szkołach nauczycieli bez cenzusu,to myśmy się z tem zgodzili,jako z zarządzeniem chwilowem, które traci swą moc za rok.Nie będziemy tolerowali żadnej politycznej i szowinistycznej agitacji ani w szkołach polskich, ani też w innych.Nie zgodzimy się,aby szkoły polskie pochłaniały więcej pieniędzy ze skarbu, niż w stosunku do liczebności Polaków.W żaden sposób nie usprawiedliwimy racji bytu szkół polskich,o ile się one okażą niezdolne do nauczania.Lecz też nie widzimy żadnej możliwej podstawy do hamowania pracy oświatowej Polaków,tylko dlatego, że oni są albo chcą być Polakami.-

VI.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.-

Szkolnictwo w Kłajpedzie.- /Artykuł "Lietuvy"/.-

"Lietuva" N.260 z 17/XI.r.b. Artykuł p.t."W sprawie szkół w kraju kłajpedzkim".Streszczenie.-

Ludność kraju kłajpedzkiego zdradza coraz większe pragnienie zbliżenia kulturalnego z W.Litwą.Partje rządzące, dla odwrócenia uwagi ludności,wywołały sztucznie kryzys dyrektorjatu Tembardziej szkoła litewska odegrywać winna w życiu należną rolę.Niestety zaledwie 17% nauczycielstwa kłajpedzkiego zna język litewski,a jeszcze mniejszy odsetek usposobiony jest względem Litwy lojalnie.Reszta - to jawni wrogowie litewskości.-

Sytuacja szkolnictwa w Kłajpedzie jest przeto anormalna i wymaga niezwłocznej sanacji.Dotychczas jednak nie znajduje się jakoś amatorów na nauczycieli w Kłajpedzie.Nawet stypendyści z Kłajpedy,którzy specjalnie na koszt skarbu litewskiego się kształcili,pozostali w W.Litwie,gdzie wykładają.Objaw to ujemny.Należy spowodować zasilanie szkół Kłajpedzkich w litewski personel nauczycielski.-

"Lietuva" o sprawach kłajpedzkich.

"Lietuva" N.259 z 16/XI.r.b.Artykuł p.t.:"W Kłajpedzie wyłaniają się nowe zadania".Streszczenie:

Sprawy kłajpedzkie nabierają w ostatnich czasach coraz większego znaczenia.Litewska opinja publiczna coraz bardziej Kłajpedą się interesuje.W związku z tem jednak ujawnia się w społeczeństwie głęboka troska.-Ogólne wrażenie jest takie,że w Kłajpedzie dzieją się rzeczy anormalne.Dochodzi nawet do tego, że opinja publiczna zaczyna domagać się poważnego zajęcia się ochroną interesów państwa na gruncie kłajpedzkim.-

Rząd obecny obejmując władzę uroczyście przyrzekł wypełnić konwencję kłajpedzką.W związku z tem mianował rząd nowego gubernatora z poleceniem prowadzenia polityki rządowej w przewidzianych przez konwencję granicach.Wizytą prezydenta republiki w Kłajpedzie zapowiadała pomyślny rozwój stosunków pomiędzy Kłajpedą a metropolją,zwłaszcza,że posłowie kłajpedzcy w sejmie kowieńskim weszli w skład koalicji rządowej.Okazało się jednak,że w nadzieje te włożono zbyt wiele optymizmu.-

Jesienią posłowie sejmiku kłajpedzkiego udali się do Genewy dla procesowania się z rządem litewskim.Rada Ligi Narodów sprawę tę umorzyła.Wszelako sejmik pomimo jaknajdalszych ustępstw finansowych rządu centralnego publicznie obwieścił oficjalny charakter delegacji kłajpedzkiej w Genewie,solidaryzując tem samem z jej wystąpieniami antylitewskimi.Powyższy krok Sejmiku tembardziej jest niezrozumiały, że kłajpedzka frakcja sejmową nie uznała za stosowne wyrazić solidarności z poczynaniami delegacji kłajpedzkiej w Genewie.-

Jasno przeto jest je rzeczą, iż w tych warunkach ogół litewski wyrażał coraz poważniejszą troskę,nie mogąc opędzić się wrażeniu,że pewne warstwy ludności kłajpedzkiej,podające się za obrońców interesów Kłajpedy i lojalnych obywateli państwa litewskiego,bezwstydnie prowadzą akcję irredenty.Otwarte przyznanie się posła Roggego do pobieranych z zagranicy subsydjów dla urzędników-Niemców,brawura marszałka Sejmiku p.Krausa na pewnej uroczystości monarchistycznej,wywody pos.Conrada w sprawie zagwarantowanego rzekomo przez konwencję kłajpedzką prawa wynaradawiania dzieci litewskich,podjudzający duch na zjazdach partyj niemieckich w Kłajpedzie - wszystko to świadczy,że Litwa ma do czynienia z cynizmem politycznym i nieograniczoną arogancją w stosunku do najświętszych praw państwa.

Okoliczności,w jakich nastąpił ostatni kryzys dyrektorjatu wpłynęły na zwiększenie obaw społeczeństwa.Okazało się bowiem,że nieprawdą jest twierdzenie rządzących w Kłajpedzie partyj,że reprezentują one interesy i opinję publiczną całego obszaru Kłajpedy-Naodwrót.Ludność kłajpedzka jest coraz bardziej niezadowolona z postępków partyj rządzących.Coraz częściej dają się słyszeć protesty.Dla odwrócenia uwagi partje rządzące wywołały kryzys dykrektorjatu.Krok ten obliczony był również na podjudzenie ludności przeciwko rządowi centralnemu.Potwierdza to również odmowa socjaldemokratów kłajpedzkich wzięcia udziału w zainscenizowanej przez sejmiknkomedji kryzysu dyrektorjatu.-

Cały tragizm sytuacji polega na tem, że szerokie masy ludności kłajpedzkiej nie umieją same wyzwolić się z pod terroru partyj rządzących,wspieranych przez administrację nauczycielstwo,duchowieństwo i prasę.Autonomja stała się pokrywką dla osłonięcia propagandy germanizacyjnej.

Rząd litewski zmuszony jest rzecz prosta,poważnie się sytuacją w Kłajpedzie zająć.Rząd nie zapomina, że ma za sobą poparcie frakcji kłajpedzkiej w sejmie.Jednakże, wobec tego, że kontynuowanie obecnego stanu rzeczy w Kłajpedzie grozi niebezpieczeństwem dla podstaw państwa,dla jego integralności i nietykalności,wobec tego, że pod pretekstem konwencji czyni się zamach na ustrój państwowy i prowadzi się podziemną robotę germanizacyjną - nastał najwyższy czas gruntownej rewizji polityki względem Kłajpedy.-

"Lietuva" N.264 z 22/XI.r.b. Artykuł p.t.:"herbata a autonomja".Streszczenie:

W historji przyłączenia kraju kłajpedzkiego do W.Litwy oraz rządów nad Kłajpedą,rząd litewski okazał dużo dobrej woli.Najlepszym tego dowodem jest zgoda rządu na udzielenie Kłajpedzie statutu autonomicznego /konwencja kłajpedzka/.Rząd nie łudził się wszelako,że czekają go w przyszłości liczne trudności przy realizacji rzeczonej konwencji i to raczej ze strony formalnej, nie zaś istotnej.Sytuacja bowiem kraju kłajpedzkiego z punktu widzenia państwowego i międzynarodowego w niczem się nie różni od sytuacji np:pow.wyłkowyskiego czy prowincji brandenburskiej.Natomiast inaczej ma się rzecz z punktu widzenia formalnego.Terminy,jak dyrektorjat,votum nieufności dla gubernatora,prawo zakładania przez sejmik veta i t.p. brzmią bombastycznie i z łatwością wywołują wrażenie,że ma się do czanienia z organizmem samorządowym wyższej jakiejś kategorji.-

Słuszność obaw rządu dziś się sprawdza.Pewne partjeb niemieckie chore na megalomanję polityczną postawiły sobie za ~~xx~~ cel mącenie wody na gruncie kłajpedzkim,czego ostatnim dowodem jest kryzys dyrektorjatu kłajpedzkiego.Głównym zaś momentem decydującym według mniemania germanizatorów kłajpedzkich o dymisji p.Simonajtisa była... szklanka herbaty,jaką ten ostatni u premjera Sleżewiczusa wypił.Naradę z p.Simonajtisem nazywa sejmik "wtrącaniem się Kowna w wewnętrzne sprawy Kłajpedy".Zarzut podobny jest niesłychaną w dziejach świata arogancją. Sejmik zapomina o tem, że Kłajpeda swej odrębnej "polityki wewnętrznej" nie posiada, jak nie posiada jej pow.wyłkowyski, lub "Bezirk Gumbinem".Sejmik i prasa hakatystyczna o tem zapominają prowadząc zgubną dla litewskości robotę podziemną i kompromitując państwo litewskie na każdym kroku.-

---

Artykuły prasy kłajpedzkiej z powodu nominacji Dyrektorjatu p. Falka a następnie jego upadku.-

"Memeler Dampfboot" N.278 z 27/XI.r.b.Artykuł p.t.:"Afront względem Sejmiku". Streszczenie:

Alfą i omegą dzisiejszej polityki litewskiej zdaje się być tworzenie "rządów Pracy".W dyktatorski sposób stworzono dyrektorjat pracy w Kłajpedzie,obecnie zaś w Kownie podobna myśl nurtuje.Gabinety pracy są znamieniem braku wewnętrznej jedności w kraju i dowodem skrajnych przeciwieństw partyjnych. W Kłajpedzie atoli zjawisko to niema miejsca.Ludność postulaty swe wysuwa jednomyślnie,partje zaś nie różnią się w swych poglądach w sprawie ~~dyrektorjatu~~ formowania dyrektorjatu.W danym wypadku nikt się partyj nie pytał.Dyrektorjat p.Falka był dla Sejmiku niespodzianką.Mianując p.Falka prezydentem obszaru kłajpedzkiego bez porozumienia się z partjami i z sejmikiem ujawnił rząd kowieński skrajną arbitralność.-

Polityczne sfery litewskie utrzymują,że nominacja p. Falka nastąpiła na wniosek jednego z leaderów partji ludowej, /Volkspartei/.Ta ostatnia nic jednak o tem nie wie.Twierdzenie litewskie jest przeto bezpodstawne i zmierza do wniesienia rozłamu pomiędzy partje sejmikowe.Bezpodstawne jest również twierdzenie jakoby p.Falk należał do większości sejmikowej.P.Falk wystąpił bowiem w swoim czasie z Volkspartei,podkreślając tem samem, iż do większości się nie zalicza.Nominacja p.Falka dokonana bez porozumienia z Sejmikiem,była brutalnem podeptaniem zwyczajów parlamentarnych.P.Falk w wyższym jeszcze stopniu ją podkreślił,mianując również bez wiedzy sejmiku,dyrektorów.

Kres już nareszcie położyć należy dyktatorskim metodom nominacji dyrektorjatu.Oderwanie Kłajpedy od macierzy niemieckiej nastąpiło wbrew wszelkim zasadom demokratyzmu i samookreślenia.Przynajmniej autonomja więc musi być w płaszczyźnie demokratyzmu utrzymana.Zwarta wola 99% ludności kłajpedzkiej winna o tem decydować,nie zaś p.Falk i stojący za nim 1% ludności.P. Falk nie powinien urzędu swego przyjmować bez upewnienia się co do votum zaufania sejmiku.Jeszcze gorzej postąpił p.Falk mianując dyrektorów,którzy są dla sejmiku nie do przyjęcia.Jeden z nich bowiem - p.Scharffetter - zgłosił,jak wiadomo swą solidarność z p.Simonajtisem,a więc też nadal politykę w duchu tego ostatniego prowadzić będzie.Drugi zaś p.Henryk Borchert,alias p.Endzius Borchertas - również na stanowisku p.Simonajtisa stoi.

Pierwszym aktem dyrektorjatu p.Falka była nominacja p.Simonajtisa na dożywotniego radcę dyrektorjalnego.Akt ten wywołać musi oburzenie w całym kraju.Nieposiadający zaufania sejmiku p.Falk nie ma prawa do podobnego aktu.

Gra litewska jest jasną.Stworzono prowizoryczny dyrektorjat p.Falka,któryby nawet nie posiadając votum zaufania sejmiku,mógł sprawować swój urząd,dopóki się to p.gubernatorowi spodoba.Trudno zaś przypuszczać,ażeby polityka p.Falka różniła się od polityki jego poprzednika.Sejmik nie może przeto pozwolić na taki stan rzeczy.-

P.Falk wziął na się ciężka odpowiedzialność.Wątpliwą jest rzeczą czy temu podoła.Kryzys nietylko nie został zażegnany, lecz nawet się zaostrzył.-

"Memeler Dampfboot" N.279 z 28/XI.r.b. Artykuł p.t.:"1%".

Streszczenie:

Pewne pismo kłajpedzkie /"Kłajpedos Zinios" / reprezentujące zaledwie 1% całej ludności wylewa w szeregu artykułów żółć z powodu stanowiska,jakie prasa kłajpedzka,wyrażająca opinję 99% ludności względem nowego prezydenta p.Falka zajęła.- Ten 1% zapo ina o tem,że nominacja p.Falka nastąpiła wbrew zwyczajom parlamentarnym, bez żadnego porozumienia z Sejmikiem.-

P.Falk przejmując od swego poprzednika funkcje wygłosił przemówienie, w którem zaznaczył,że w polityce gospodarczej wiele popełniono błędów i że on Falk, spróbuje politykę tę skierować na inne tory.Na jakie, o tem p.Falk zamilcza.Bezpośrednio jednak po skonstatowaniu wadliwości polityki gospodarczej swego poprzednika,wyraża p.Falk temu ostatniemu podziękę za pożyteczną i celową działalność.Jawna więc sprzeczność.Skoro p. Falk uznaje działalność swego poprzednika za pożyteczną w takim razie nic mu nie pozostaje innego,jak utartą drogą kroczyć. Próżno organ 1% ludności dąsa się i miota.Fałszywej sytuacji p. Falka uratować nie zdoła.--

"Memeler Dampfboot" N.277 z 26/XI.r.b. Artykuł p.t.:"Zatruwanie studni i tworzenie legend".Streszczenie:

Cała prasa kowieńska żywo komentowała i komentuje kryzys dyrektoriatu kłajpedzkiego,przyczem prasa urzędowa zajmuje akurat te same stanowisko co organy opozycyjne, operując oklepannemi komunałami i argumentami.Rzadka ta jednomyślność tłumaczy się wspólną,pełną nienawiści niechęcią do wszystkiego co kłajpedzkie.Zazdrości się Kłajpedzie autonomji,pragnie się uczynić z Kłajpedy zwykły powiat litewski,sprowadzić Kłajpedę do poziomu gospodarczego Litwy i zetrzeć niemiecki charakter kraju kłajpedzkiego.

O ile Kowno w dalszym ciągu będzie interesy Kłajpedy zapoznawało i w dalszym ciągu tak powierzchownie o psychice Kłajpedzie wyrokowało, to słuszną stanie się obawa niektórych sfer litewskich,że kwestja kłajpedzka stać się z łatwością może "kwestją wileńską".Zły to znak,że obawa powyższa mogła nabrać cech pewności dopiero za rządów partyj lewicowych na Litwie. Litwa, przez swój systematycznie uprawiany,wybujały szowinizm, przyćmiła trafny sąd własny o realnych potrzebach prawdziwie państwowej roboty.Szowinizm mógł w swoim czasie przyczynić się do narodowego uświadomienia ludu litewskiego.Na dalszą atoli metę,państwo na szowiniźmie opierać się nie może.Wszystkie państewka powojenne /"Randstaaten/ dawno to już uznały za wyjątkiem jednej Litwy.Właśnie zaś dla Litwy nawrót z drogi szowinizmu byłby wskazany.Litwa bowiem zawiera silny element mniejszościowy i automomiczny obszar Kłajpedy, której ludność ma swe własne odrębne cechy narodowe.Większych ustępstw niż dotychczasowe Litwa spodziewać się od Kłajpedy nie może.Maximum zostało już pod tym względem przez rząd litewski osiągnięte.Zamiast przyjąć ofiarowaną ze strony Kłajpedy współpracę państwową,odrzuca rząd litewski wyciągniętą do się prawicę,a tem samem odrzuca siłę twórczą,doświadczenie i wielowiekową tradycję.Pierwiastki te musiałyby być dla Litwy nad wyraz pożądane i cenne, ponieważ jedynie cienka warstwa ogółu litewskiego zdolną jest do samodzielnego życia państwowego i narodowego.Kłajpeda mogłaby przynajmniej oczekiwać od Litwy przestrzegania poczynionych w konwencji kłajpedzkiej obietnic.Współpraca Kłajpedy z Litwą, choćby tylko w granicach konwencji jest koniecznością,narzucaną wprost codziennie przez zjawiska natury gospodarczej.-

Prasa litewska nie umie, czy nie chce tego zrozumieć Świadczą o tem chociażby komentarze litewskie,domagające się w sposób mniej lub więcej wyraźny rozwiązania sejmiku.Pobudką tego żądania są nikczemne a jednocześnie nierealne rachuby,,że ponowne wybory sejmikowe przyniosłyby listom litewskim sukces większy niż dotychczas.Próżna nadzieja.Ostatnie wybory ujawniły że na listy kłajpedzkie głosowali nawet urzędnicy litewscy Wielkiej Litwy.Ponowne wybory byłyby dla Kłajpedy sukcesem niemniejszym niż poprzednie.-

Z Litwinów jeden tylko p.Smetona należycie oceniał w swoim czasie słuszne postulaty Kłajpedzian i pozostawił po sobie w Kłajpedzie dobre wspomnienia.W ostatnich czasach nawet organ Smeton "Lietuvis" prowadzić zaczął nagankę przeciwko Kłajpedzie.W całej przeto prasie litewskiej bez różnicy zabarwienia politycznego dźwięczy motto:"Precz z autonomją kłajpedzką". Po za regulacją sprawy finansowej rząd litewski nie uczynił literalnie nic,aby naprawić naruszenia konwencji kłajpedzkiej,jakich się dopuścił.-

---

"Memeler Dampfboot" N.285 z 5/XII.r.b. Artykuł p.t."Interregnum".Streszczenie:

Dyrektorjat p.Falka jak wiadomo, bezprawnie doszedł do władzy, to też sejmik, wyraził mu votum nieufności.Gubernator powierzył dyrektorjatowi p.Falka sprawowanie funkcyj aż do czasu,kiedy ukonstytucje się dyrektorjat nowy.Akt gubernatora jest aktem bezprawnym.Jedynie bowiem dyrektorjat p.Simonajtisa może sprawować swe funkcje aż do odwołania.W każdym razie jednak"bezkrólewie" nie powinno w Kłajpedzie się przeciągać,chociażby ze względu na autorytet Litwy i jej międzynarodowe zobowiązania.-

Gubernator powinienby nareszcie mianować prezydentem dyrektorjatu jednostkę,reprezentującą interesy kłajpedzkie,nie zaś będącą ślepem narzędziem rządu kowieńskiego,który dąży do podeptania autonomicznych praw Kłajpedy.-

Jedynie stanowczy wspólny front sejmiku zdoła zakazy kowieńskie w niwecz obrócić.-

"Memeler Dampfboot" N.282 z 2/XII.r.b. Artykuł p.t.:"Gra zakończona". Streszczenie:

Los dyrektorjatu p.Falka się rozstrzygnął.Sejmik jednomyślnie podobnież jak w wypadku p.Simonajtisa zgłosił votum nieufności przeciwko bezprawnemu dyrektorjatowi.Tak gremjalnego wyrazu nieufności panowie dyrektorzy zapewne nie oczekiwali. Prawny stan musi być w Kłajpedzie przywrócony.Dyrektorjat p.Simonajtisa winien swe funkcje pełnić,zanim wyłoni się dyrektorjat nowy,oparty na zasadach autonomji,demokratyzmu i parlamentaryzmu.- Upadek dyrektorjatu p.Falka bynajmniej nie nastąpił wskutek stanowiska tego ostatniego względem rządu centralnego,czy kwestji spławu,czy wreszcie kwestji odszkodowań, a tylko i wyłącznie wskutek stanowiska względem autonomji, którą chciał wyraźnie podeptać.-Nic nie pomogą gładkie słówka.Sam fakt dojścia do władzy dyrektorjatu p.Falka był ciężkiem naruszeniem konwencji.Nic też dziwnego, że fala oburzenia niebawem p.Falka z zajmowanego stanowiska zmiotła.-

"L i e t u v a" o życiu politycznem Kłajpedy.-

"Lietuva" Nr.274 z 3/XII.r.b.Artykuł p.t.:"Zróżniczkowanie w społeczeństwie kłajpedzkiem".Streszczenie:

Dotychczas wszystkie partje kłajpedzkie za wyjątkiem litewskiej,tworzyły wspólny blok,t.zw.front jedności /Einheitsfront/.Ostatnio zaszły jednak poważne zmiany.Socjaldemokraci kłajpedzcy na swym niedawnym zjeździe w Szyłucie poddali politykę "Einheitsfrontu" ostrej krytyce i w rezultacie uchwalili zerwać z nim łączność,stworzyć partję całkiem samodzielną i współpracować jedynie z partją socjaldemokratów Wielkiej Litwy.

Uchwała socjaldemokratów kłajpedzkich ma w życiu politycznem Litwy doniosłe znaczenie.Zrywając z ciasnemi ramkami lokalnej,krótkowzrocznej polityki germanofilów,kłajpedzkich, przystąpili socjaldemokraci do pracy szerszej,która niewątpliwie wyjdzie na dobro całej republiki.-

---------ooo § ooo----------

X. K R O N I K A . a/Zagraniczna.-

"E l t a" o n a w i ą z a n i u s t o s u n k ó w z P o l s k ą. - Komunikat Elty podaje:"Memeler Dampfboot" donosi, że członek Dyrekcji Portu Kłajpedzkiego Kjelstrup udał się do Warszawy w celu prowadzenia rokowań z rządem polskim w sprawie dostarczenia drzewa i węgla z Polski do kraju Kłajpedzkiego.-Warszawski korespondent "Koelnische Ztg" podaje,że w związku z podróżą Kjelstrupa do Warszawy już nie po raz pierwsza jadąc do Genewy,odwiedza on Warszawę.Przypuszczają, że Kjelstrup,mając na względzie interesy portu kłajpedzkiego,ma zamiar poinformować się,czy stosunki polsko-litewskie nie można zmienić,co też doprowadziłoby do tego,że Litwa otwarłaby Niemen Polakom.Nie zważając na pogłoski,które się rozpowszechniły w związku z pobytem p Piłsudskiego wWilnie,w polskich kołach miarodajnych nie ma się zbytnich w tym kierunku nadziei.-

S p o t k a n i e d y p l o m a t ó w w L i b a w i e.- Komunikat Elty.Prasa łotewska pisze o spotkaniu dyplomatów,które się odbyło w tych dniach w Libawie.Uczestniczyli w niem:poseł Stanów Zjedn.Coleman,poseł polski Łukasiewicz,konsul w Brytanji Chephered, attache handlowy Ameryki Mayer i kierownik bałtyckiego oddziału łotewskiego ministerstwa spraw zagranicznych Muuters.Dyplomaci zostali uroczyście przyjęci przez handlowe i przemysłowe sfery Libawy.Prasa polska,podając wiadomość o tem spotkaniu,sądzi,że miało ono związek z życzeniem mieszkańców Libawy wznowienia ruchu kolejowego na odcinku Libawa-Romny.-Urzędowa "Lietuva" omawiając zjazd dyplomatyczny w Libawie, nazywa go"ważnem posunięciem"dyplomatycznem".Inicjatywę tej konferencji przypisuje "Lietuva" intrygom Polski i jej polityce nad Bałtykiem "skierowanej wyłącznie przeciwko Litwie i w ostatnich czasach bardzo aktywnej.".-

W i z y t a e s t o ń s k i e g o h a n d l o w c a. - W Kownie bawił niedawno estoński handlowiec H.Seep,brat estońskiego ministra finansów.Dnia 7 grudnia wespół z przedstawicielem Estonji H. Oidermanem odbył on dłuższą rozmowę z kierownikiem Banku Litewskiego W.Jurgutisem. /Elta./

D z i e n n i k a r z f r a n c u s k i w K o w n i e. Odwiedził Kowno współpracownik francuskiego dziennika "Avenir" i tygodnika "Revue Hebdomadaire" p.Neveux,który podróżuje w celu poznania państw bałtyckich.- /Elta./

W ł a ś c i c i e l "T i m e s a" w K o w n i e. - Dnia 12 grudnia przybył do z Rygi do Kowna wspólnik największego pisma angielskiego "Times" p.Walter.Odwiedził on Łotwę i Estonję i z Kowna udaje się do Berlina.Tegoż wieczora gość był na przedstawieniu opery W poniedziałek o g.12 był przyjęty u p.Prezydenta Republiki o godz. 1 min.30 u Prezesa Ministrów.Wieczorem odbyło się na cześć gościa prz przyjęcie u konsula amerykańskiego.P.Walter miał zabawić w Kownie do wieczora 15 grudnia. W rozmowa p.Walter miał się wyrazić,iż pierwsze jego wrażenia o Litwie są bardzo dodatnie.-

b/ Kronika gospodarcza.-

S t a n b e z r o b o c i a w L i t w i e. - Według Wiadomości Departamentu Samorządowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, stan bezrobocia w Litwie dn.15 listopada r.b. przedstawia się następująco:było bezrobotnych - 4,202,otrzymało zatrudnienie przy robotach publicznych , 1,641, pozostało bez pracy 2561.- /Elta/.-

K r e d y t y k o m u n a l n e. - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w listopadzie r.b.udzieliło kredytów:55 tys.lt. na remont mostów samorządów, 22 tys.lit. zapomogi dla uporządkowania miast,162 tys.lt. na roboty publiczne.Ogólna ilość bezrobotnych wynosiła 3900 osób,na robotach publicznych zatrudniono 1840.Wreszcie 25 tys.lt. wyasygnowano na budowę szpitala.- /Elta.-

F a t a l n y s t a n g o s p o d a r k i l e ś n e j z a p a n o w a n i a k r i k s z c z i o n i ó w . - Minister rolnictwa p.Krikszczunas przemawiając na zjeździe ludowców,oświadczył m. in.,iż gospodarkę leśną przejął w stanie zatrważającym.Połowa przeszło urzędników administracji lasów została pociągnięta do odpowiedzialności za niesumienne wykonywanie obowiązków,łapownictwo i inne wykroczenia.Coś podobnego mogło się dzić jedynie wskutek porządku,jaki panował w ministerstwie Krupawiczusa.Nowy tryb sprzedaży drzewa uniemożliwi dopuszczanie się tylu wykroczeń.-

Z a p r z e c z e n i e w s p r a w i e w y d z i e r ż a w i e n i a m o n o p o l u t y t o n i o w e g o . - Niektóre pisma amerykańskie podawały niedawno,że amerykański trust tytoniowy zwrócił się do rządu litewskiego z propozycją bezprocentowej pożyczki 4 milj. dolarów wzamian za wydzierżawienie monopolu tytoniowego.- Elta w tej sprawie ogłasza co następuje:W związku z obiegającemi pogłoskami o rzekomych układach rządu w sprawie zaciągnięcia pożyczki wzamian za wydzierżawienie monopolu tytoniowego kancelaria Ministerstwa Finansów podaje,iż nie otrzymało ono żadnego upoważnienia ani od osoby prywatnej,ani od urzędu do prowadzenia jakichkolwiekbądź układów w imieniu rządu w sprawie pożyczki czy monopolu tytoniowego.-

c/ Kronika wewnętrzna.-

Z j a z d l u d o w c ó w . - Dnia 6 grudnia został otwarty w sali Ratuszowej wszechlitewski zjazd stronnictwa ludowców.W pierwszym dniu obrad zarejestrowało się 500 delegatów.Dzień ten poświęcono na wybory do prezydjum komisji.Wieczorem odbyło się przyjęcie wydane przez centralny komitet stronnictwa.Dnia 8 grudnia zjazd wysłuchał delegatów z prowincji.Jedni z nich byli niezadowoleni z przetargów lasów i wiele się nad tą sprawą rozwodzili,drudzy znowuż ganili rząd za powolność względem Polaków:Tyle polskich szkół założono.Szczególniej ostro wystąpował przeciwko szkolnictwu polskiemu delegat Kuźminskis.Argumenty Kuźminkasa zbijał poseł do sejmu Sugintas.Odwoływanie się do uczuć rzekomo patrjotycznych jest zjawiskiem chorobliwym.Mniejszościom należy dać to,co im zapewniła konstytucja Niektórzy z delegatów wytykali rządowi,iż nie walczy należycie z agitacją księży w kościołach.Krytykowano również zbyt łagodne traktowanie faszystów.Należałoby organizacji faszystowskiej wytoczyć wielki protest o zdradę ~~stanu~~ kraju.Po wysłuchaniu delegatów z prowincji zabrał głos Premjer p.Sleżewiczus.-Rząd życzy sobie współpracy z komitetem centralnym stronnictwa,wpływom jego jednak ulegać nie będzie.Rząd miał wielki nakład pracy, z którym należało się uporać.Nie wypada więc rządowi wytykać,iż popełniał uchybienia nie pociągnąwszy wszystkich urzędników,którzy za chrz.demokratów dopuścili się czynów przeciwprawnych.Trzeba się było zajmować sprawami stokroć ważniejszemi.W ciągu krótkiego czasu opracowano budżet zawarto umowę z Rosją i Niemcami sporządzono projekty ustawy policy inej i ustawy o metrykacji,a obecnie przystępuje się do zmiany systemu podatkowego,który jest wielce wadliwym.Z kościołem rząd agitacji podejmować nie będzie.Na agitację księży odpowie się przeciwagitacją.Co do szkół polskich,to niepodobna zezwolić na ich otwieranie.-Po zamknięciu dyskusji odbyły się wybory do centralnego komitetu stronnictwa.Rezolucja,jaką zjazd wyniósł zaleca walkę z bolszewizmem,wprowadzenie metrykacji cywilnej oraz załatwienia szeregu innych kwestyj.Pozatem zawiera ona wzmiankę co do szkół polskich.Należy przestrzegać,aby nie zakładano wiele takich szkół i aby dzieci litewskie nie uczęszczały do nich.-

P r z y j ę c i e w d r u g i m c z y t a n i u p r e l i m i n a r z a b u d ż e t o w e g o . - Na posiedzeniu dn.14 grudnia Sejm przystąpił do drugiego czytania preliminarza budżetowego.Przed przerwą przemówienia wygłosili przywódcy opozycji pos.Raulinajtis /f.d./ i pos.Szmułksztis.-

N o w e o r g a n i z a c j e l e w i c o w e . - W tych dniach został zarejestrowany statut skrajnej lewicowej partji robotniczej,której założycielami są "kopininkasowie".Również zarejestrowano statut lewicowego związku młodzieży rolbotniczej "Spindus".-

Zamierzana rekonstrukcja Gabinetu Ministrowie Pożeła i Czepinskis nie przyjęli propozycji komitetu social-demokratycznej partji,aby pozostali na stanowiskach,aż do zwołania wszechlitewskiej konferencji stronnictwa.W związku z tem socjaldemokraci odbyli z ludowcami naradę w sprawie nowych kandydatów na miejsce ustępujących pp.Pożeły i Czepinskasa.Na stanowiska ministra spraw wewnętrznych socjaldemokraci wysuwają kandydatury adw.Cyrtowta i inż.Bielskiego.Co do teki ministra oświaty,to na ostatniej naradzie socjaldemokratów i ludowców ci ostatni wystawili żądanie,aby tę tekę dano im do dyspozycji,ofiarowując socjalistom wzamian tekę ministra sprawiedliwości.W związku z tem na stanowisko ministra oświaty są wymieniane kandydatury prof.Laszasa i pos Kwieski.Kombinacja ta nie ma szans powodzenia i teka ministra oświaty pozostanie w rękach socjaldemokratów.Kandydatami są prof.Purenas i inż.Bielski.Możliwem jest również obesądzenie przez socjaldemokratów stanowiska ministra sprawiedliwości.Jako kandydata wymieniają wiceprzewodniczącego sądu okręgowego w Poniewieżu p.Bugajliszkisa.

Mityngi protestu przeciwko krikszczioniom.- W związku z wypadkami 21 listopada odbyły się liczne meetyngi na prowincji /W Botokach,Szyłokarczmie,Wyłkowyszkach i t.d./ na których przyjęto rezolucje protestujące przeciwko usiłowaniom krikszczioniów obalić istniejący porządek w Litwie oraz przeciwko wciągnięciu studenterji do prowokacyjnej roboty.Oprócz tego na mityngach wyrażono zaufanie rządowi i ministrowi spraw wewnętrznych Pożele.Studentów atejtininków,których krikszczionie wysyłali celem podburzania ludności,spotykano okrzykami: "Precz z faszystami". i t.d.

Zmiany w administracji.- Dyrektor Departamentu Ochrony Obywatelskiej Danauskas,podał się do dymisji.Opróżnione przez Danauskasa stanowisko objął Cyrtautas,b.poseł do Sejmu należący do stronnictwa social-demokratycznego.-

Naczelnik powiatu Trockiego Juljan Czaplikas został zwolniony z posady.Na jego miejsce mianowany został naczelnik policji kolejowej p.Romanauskas./Elta/.

Nowe Prezydjum Kowieńskiej Rady Miejskiej.- Na posiedzeniu Rady Miejskiej we czwartek 3 grudnia odbyły się wybory nowego Prezydjum na ostatni roczny okres Rady.Na prezesa w miejsce ustępującego rad.W.Syrunowicza /fr.polska został wybrany przedstawiciel frakcji żydowskiej rad.Wolff,na Wiceprezesa - przedstawiciel frakcji polskiej M.Burba.-

d/ Kronika z zakresu spraw polskich.-

Terrorystyczna akcja "Komitetu walki z Polakami". "Dzień Kowieński" podaje:Nauczyciele polskich szkół początkowych na prowincji zaczynają obecnie otrzymywać listy treści następującej: Ostrzeżenie.- Ostrzegamy Pana,by do dnia 1 grudnia zrzekł się pełnienia obowiązków nauczyciela w szkole polskiej organizacji "Pochodnia".W przeciwnym razie czeka pana sąd "Związku walki z Polakami".Następstwa jego będą dla pana zgubne.Komitet 24 grupy Związku walki z Polakami.- Ludność miasteczka Olity jest do takiego stopnia sterorYzowana pogromowemi odezwami anonimowego Komitetu walki z Polakami i pobiciem szyb w Żydowskim Banku,iż nowo założone Polskie Nadniemeńskie Tow.Drobnego Kredytu nie może w całem miasteczku znaleść lokalu.Mimo,iż wolne mieszkania są,nikt nie chce wynająć ich Polskiemu T-wu w obawie przed ewentualnem zdemolowanie lokalu lub pogromem.-

Nieścisłości "Rytasa".- W jednym z numerów "Rytas" zamieścił p.t.:"Szkoła polska próżna" następującej treści notatkę:"Na Zielonej Górze przy ul.Kapsu Polacy założyli nową szkołę.Jak się dowiadujemy w szkole tej jest 2 nauczycieli i 3 dzieci".Powyższa wiadomość jest bezczelnem kłamstwem,ponieważ nowootwarta szkoła polska na Zielonej Górze przy ul.Kapsu liczy 46 dzieci i 2 nauczycieli.-

e/Kronika prasowa.-

Zawieszenie faszystowskiego pisma i aresztowanie jego redaktora Grigalunasa-Głowackisa. - Kancelarja Prokuratora Kowieńskiego Sądu Okręgowego donosi,że na żądanie prokurato ra 11 grudnia został aresztowany i osadzony w kowieńskim więzieniu robót ciężkich redaktor pisma "Tautos Walia" Grigalunas-Głowackis, za zamieszczenie artykułów podburzających przeciwko rządowi,szerzenie fałszywych wiadomości o działalności rządu oraz obrazę państwa i jego przedstawicieli.Pojedyncze numery pisma "Tautos Walia" zostały skonfiskowane,samo zaś wydawnictwo na wniosek prokuratora zawieszono do ogłoszenia wyroku sądowego.-

Przedtem jeszcze Elta ogłosiła następujący komunikat:Ministerstwo Oświaty donosi,że Minister Oświaty prof.Czepinskis pociągnął do odpowiedzialności sądowej redaktora pisma "Tautos Walia" za umieszczony w Nr.7 oszczerczy artykuł p.t."W.Czepinskis agent cara" /Elta.-

f/Kronika oświatowa.-

Wyniki wyborów do przedstawicielstwa studenckiego w Uniwersytecie W niedzielę 28 i w poniedziałek 29 listopada r.b. w Uniwersytecie odbyły się wybory do przedstawicielstwa studenckiego.Wzięło w nich udział 2125 osób,t.j.69% uprawnionych do głosowania.Poszczególne listy otrzymały:1/Stow.techników stud. 89 gło - 1 mandat; 2/T-wo postępowe "Warpas" 123 gł. - 2 mand.3/T-wo socjalistyczne "Auszra" 126 gł - 2 man; 4/Kółko postępowe "Kultura" 77 gł - 1 mand; 5/Two socjalistyczne "Zajzdras" 58 gł - 1 mand. 6/Atejtininki 589 gł. - 8 mand.Kooperacja narodowó "Neo Lithuania" - 402 gł. 6 mand; Grupa bezpartyjna 14 głosów, 9/Stow. studentów prawników 34 gł.- 1 mandat 10/Ogólna lista żydowska - 257 gł. - 4 mand:, 11/Żydzi sjoniści-socjal. 175 głos. - 2 mand. 12/Niezal.uspos.narodow i państw. - 46 gł. 1 mandat 13/T-wo popierania języka i literatury żydowskiej - 76 gł 1 mand;14/Grupa marksistów - 59 gł. - 1 mandat.Liczba wyborcza wynosiła 69 głosów.Listy,które miały mniej głosów otrzymały mandaty na zasadzie zawartych bloków. W nowem przedstawicielstwie ugrupowania prawicowe /atejtininki,narodowcy i niezależni/ rozporządzają 14 mandatami,ugrupowania postępowe - 7, Żydzi - 7, bezpartyjni /stow.t techników i prawników/ - 2.- W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba głosujących wzrosła o 473,procent zaś spadł nieco /było 70% jest 69%/.Prawica otrzymała tym razem o 123 gł. i 2 mand. więcej, postępowcy litewscy o 77 gł. i 1 mand. oraz Żydzi o 100 gł i 2 mand. Ugrupowania bezpartyjne brały udział w wyborach po raz pierwszy zdobywając 137 gł. i 2 mandaty.-

--------- ooo § ooo ----------